

Banca Națională
a Moldovei

The background of the cover features a complex, light gray illustration of interlocking gears. Numerous curved arrows are drawn around and between the gears, indicating a sense of motion and interconnectedness. The overall design is technical and mechanical, symbolizing the financial system and its stability.

RAPORT ASUPRA STABILITĂȚII FINANCIARE 2024

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR.....	3
SINTEZĂ	4
1. CONTEXTUL ECONOMIC ȘI REAL.....	5
1.1. Evoluții economice	5
1.2. Datoria de stat.....	9
1.3. Evoluții ale sectorului extern.....	13
1.4. Sectorul imobiliar	18
1.5. Îndatorarea sectorului privat.....	22
1.6. Bilanțurile sectoriale și conturile financiare ale Republicii Moldova	33
1.7. Structura sistemului financiar	39
2. RISCURILE SECTORULUI BANCAR.....	41
2.1. Sectorul bancar	41
2.2. Riscul de credit	45
2.3. Riscul de lichiditate	52
2.4. Riscul de piață	56
2.5. Riscul de contagiune	62
2.6. Riscul climatic	65
2.7. Riscul aferent tehnologiilor informaționale și comunicațiilor	69
3. RISCURILE SECTORULUI NEBANCAR.....	70
3.1. Sectorul de creditare nebancară	70
3.2. Sectorul asigurărilor	74
3.3. Prestatorii de servicii de plată nebancari	77
4. INSTRUMENTE ȘI MĂSURI MACROPRUDENȚIALE	79
4.1. Instrumentele macroprudențiale ale BNM	79
4.2. Comitetul Național de Stabilitate Financiară.....	84
5. EVOLUȚII RECENTE ȘI PERSPECTIVE	85
5.1. Reglementări de consolidare a cadrului de stabilitate financiară	85
5.2. Garantarea depozitelor din sectorul bancar și Fondul de rezoluție bancară ..	90
ANEXE.....	93

LISTA ABREVIERILOR

AEÎ	Asociație de economii și împrumut	MDED	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
ASP	Agenția Servicii Publice	MDL	Leul moldovenesc
ATM	Perioada medie de maturitate	m.p.	metri pătrați
BCDMN	Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre	NPL	Credite neperformante
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei	NSFR	Indicatorul de finanțare stabilă netă
BEI	Banca Europeană de Investiții	OCN	Organizație de creditare nebancară
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	O-SII	Societate de importanță sistemică
BNM	Banca Națională a Moldovei	OS	Obligațiuni de stat
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova	PIB	Produsul intern brut
BT	Bonuri de trezorerie	p.p.	Puncte procentuale
CBN	Certificatele Băncii Naționale a Moldovei	PSP	Prestatori de servicii de plată
CCYB	Amortizorul anticiclic de capital	PVD	Poziția valutară deschisă
CFI	Corporația Financiară Internațională	RCG	Raportul dintre credit și garanție
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare	RM	Republica Moldova
CNSF	Comitetul Național de Stabilitate Financiară	ROA	Rentabilitatea activelor
CSI	Comunitatea Statelor Independente	ROE	Rentabilitatea capitalului
DST	Drepturi speciale de tragere	RPPI	Indicele prețului bunurilor imobile rezidențiale
EUR	Moneda unică europeană (euro)	RSDV	Raportul dintre serviciul datoriei și venit
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite.	SBFN	Sustainable Banking and Finance Network
FGDSB	Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar	SREP	Procesul de supraveghere și evaluare a activității băncii
FSAP	Financial Sector Assessment Program	sc. dr.	Scara dreaptă
FMI	Fondul Monetar Internațional	SUA	Statele Unite ale Americii
HCE	Hotărârea Comitetului executiv	UE	Uniunea Europeană
IFN	Instituții financiare nebancare	USD	Dolarul SUA
IFRS	Standardul Internațional de Raportare Financiară	VBS	Veniturile bugetului de stat
IHH	Indicele Herfindahl-Hirschman	VMS	Valori mobiliare de stat
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii	TIC	Tehnologii informaționale și comunicațiile
LCR	Indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate		

SINTEZĂ

Anul 2024 a fost marcat de o serie de provocări sistemice, generate atât de persistența incertitudinilor economice internaționale, cât și de vulnerabilitățile structurale ale economiei interne. În acest context, economia Republicii Moldova a înregistrat o creștere economică de 0,1 la sută, influențată semnificativ de contracția sectorului agricol. Inflația medie anuală a constituit 4,7 la sută, menținându-se inițial în interiorul coridorului țintă, dar depășindu-l temporar în a doua jumătate a anului, ca urmare a presiunilor dinspre prețurile alimentare și tarifele la energie.

În pofida acestor evoluții, sistemul financiar național a demonstrat o reziliență solidă. Sectorul bancar a continuat să funcționeze eficient, susținând intermedierea financiară și transmisia politicii monetare. Indicatorii fundamentali ai stabilității au rămas la niveluri confortabile: băncile au menținut o capitalizare robustă, cu niveluri ale fondurilor proprii peste cerințele minime; lichiditatea s-a situat constant peste pragurile reglementate, inclusiv în perioadele cu presiuni sezoniere; calitatea activelor a rămas ridicată, cu o pondere scăzută a creditelor neperformante; indicele agregat de stres financiar s-a situat la un nivel minim istoric, iar vulnerabilitatea bancară sistemică a continuat să fie joasă. Toate acestea confirmă robustețea sistemului financiar în fața șocurilor externe și capacitatea sa de a susține economia reală.

Evaluarea riscurilor sistemice a evidențiat persistența unor vulnerabilități în sectorul nebanca, precum și riscuri potențiale asociate sectorului imobiliar, schimbărilor climatice și digitalizării. În paralel, expunerea la șocuri externe – inclusiv cele de natură geopolitică, energetică sau comercială – a rămas o sursă relevantă de incertitudine, deși riscurile de contagiune transfrontalieră au fost moderate.

În plan macroprudențial, autoritățile au menținut o abordare precaută și echilibrată. În Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei au fost incluse modificări, care stabilesc mandatul macroprudențial explicit al Băncii Naționale, și paleta de instrumente macroprudențiale aflată la dispoziția ei. Pe parcursul anului, instrumentele macroprudențiale au fost utilizate proporțional cu nivelul riscurilor identificate, iar cadrul de reglementare a fost consolidat în continuare. Comitetul Național de Stabilitate Financiară (CNSF) și-a exercitat în mod activ mandatul de coordonare interinstituțională, contribuind la prevenirea acumulării dezechilibrelor sistemice și la întărirea coerenței decizionale între autoritățile cu atribuții în domeniul stabilității financiare.

Pentru anul 2025, se anticipează o accelerare moderată a activității economice (PIB: +2,0 la sută) și o reîntregire treptată a inflației în coridorul țintă al BNM. Banca Națională va menține în continuare eforturile de creștere a rezilienței sistemului financiar, de monitorizare a riscurilor sistemice și va reacționa, la necesitate, în eventualitatea manifestării acestor riscuri.

1. CONTEXTUL ECONOMIC ȘI REAL

1.1. Evoluții economice

În 2024, economia globală a rămas rezilientă și a înregistrat un avans de 3,3 la sută, în pofida performanțelor reduse consemnate în mai multe regiuni.

În Uniunea Europeană, din cauza unei activități investiționale nefavorabile, reflectată printr-o comprimare a formării brute de capital fix cu 1,8 la sută și a evoluției modeste a exportului de bunuri, care s-a redus cu 0,1 la sută, creșterea economică a fost moderată, iar PIB-ul a crescut cu doar 1,0 la sută. În unele state membre ale UE, precum Germania, Austria sau Finlanda, au fost înregistrate scăderi ale PIB-ului. În Statele Unite ale Americii, dinamica economică a fost susținută de un consum robust, iar în consecință PIB-ul a crescut cu 2,7 la sută. Economii emergente și în curs de dezvoltare au avansat cu 4,2 la sută și au contribuit semnificativ la dinamica economiei globale. În China, exportul net a compensat încetinirea consumului intern, cauzată de scăderea încrederii consumatorilor, ceea ce a permis economiei să crească cu 4,7 la sută. În pofida continuării războiului declanșat de Federația Rusă, Ucraina a reușit, pentru al doilea an consecutiv, să înregistreze o creștere economică, iar PIB-ul a avansat cu 3,0 la sută în 2024. Chiar și în contextul unei inflații ridicate, economia Turciei a demonstrat o anumită reziliență și s-a extins cu 3,0 la sută.

Aprofundarea disputelor tarifare și escaladarea crizei de securitate din Orientul Mijlociu vor duce la încetinirea dinamicii economiei globale.

În 2025, PIB-ul mondial s-ar putea majora cu 2,8 la sută, ceea ce reprezintă o reducere cu 0,5 puncte procentuale față de ritmul înregistrat în 2024 (Tabelul 1.1.1). Economia Uniunii Europene va avansa lent, cu aproximativ 1,1 la sută. Marile economii din UE vor înregistra progrese modeste: astfel, creșterea PIB-ului va fi marginală în Italia (0,4 la sută) și Franța (0,6 la sută), iar în Germania se va consemna aproape o stagnare (0,05 la sută). Economia Statelor Unite s-ar putea extinde cu 1,8 la sută, după o creștere de 2,8 la sută în 2024.

Decelerarea va caracteriza și economiile emergente. Astfel, în 2025 comparativ cu 2024, ritmul de creștere a PIB-ului este estimat să se reducă: de la 5,0 la 4,0 la sută în China, de la 3,2 la sută la 2,7 la sută în Turcia și de la 3,5 la 2,0 la sută în Ucraina.

Tabelul 1.1.1. Modificarea PIB-ului la principalii parteneri economici ai Republicii Moldova, %

	2023	2024	2025p	2026p
Lume	3,49	3,29	2,79	2,96
UE	0,60	1,12	1,16	1,48
CZE	0,06	1,11	1,62	1,79
DEU	0,26	0,23	0,05	0,92
FRA	1,12	1,07	0,64	1,02
ITA	0,72	0,73	0,44	0,84
POL	0,14	2,85	3,24	3,10
ROU	2,40	0,86	1,60	2,76
CHN	5,38	5,00	3,95	3,96
TUR	5,11	3,18	2,71	3,19
UKR	5,32	3,51	2,00	4,50
SUA	2,89	2,80	1,83	1,74

Notă: p – prognozat
Sursa: FMI

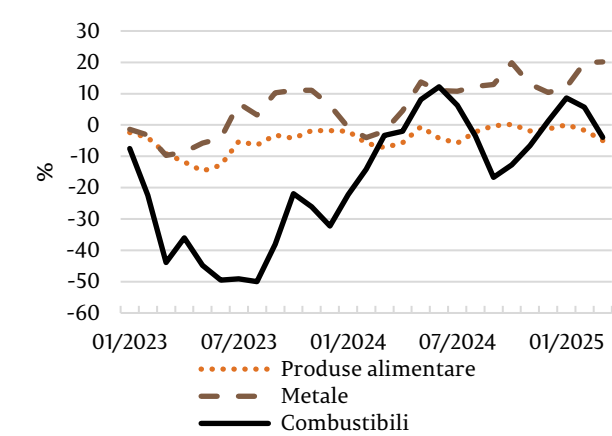
În pofida riscurilor persistente, tendința dezinflaționistă a continuat. Drept urmare, în 2024, comparativ cu 2023, inflația globală s-a redus de la 6,7 la 5,8 la sută.

În pofida fluctuațiilor, dinamica prețurilor pe piața mondială a bunurilor a susținut procesul dezinflaționist (Figura 1.1.1). În 2024, prețurile internaționale la combustibili au avut o evoluție sinuoasă, însă, per ansamblu, modificarea anuală s-a tradus printr-o scădere cu 5,0 la sută: petrolul s-a ieftinit cu 1,3 la sută, gazele naturale cu 13,4 la sută, iar cărbunele cu 16,7 la sută. Prețurile produselor alimentare s-au redus cu 3,1 la sută, în timp ce prețurile metalelor au înregistrat o creștere cu 8,2 la sută.

În Uniunea Europeană, în 2024, rata inflației a constituit 2,6 la sută, ceea ce reprezintă o scădere cu 3,7 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în 2023. Dintre statele membre, cea mai ridicată inflație a fost consemnată în România (5,6 la sută), iar cea mai redusă în Lituania (0,9 la sută). În Statele Unite, rata inflației s-a diminuat de la 4,1 la sută în 2023 la 3,0 la sută în 2024. În

economiile emergente și în curs de dezvoltare, dinamica dezinflaționistă a fost lentă: în 2024, comparativ cu 2023, rata inflației a scăzut ușor, de la 8,0 la sută la 7,8 la sută. În China, creșterea prețurilor a fost nesemnificativă, cu o rată de 0,23 la sută în 2023 și 0,21 la sută în 2024. În Ucraina, inflația s-a redus considerabil, de la 12,9 la sută în 2023 la 6,5 la sută în 2024. În schimb, în Turcia, dezechilibrele inflaționiste s-au accentuat, iar rata inflației a urcat de la 53,9 la sută la 58,5 la sută.

Figura 1.1.1. Prețurile internaționale la bunurile primare, modificare față de perioada similară a anului precedent

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor FMI

Deși există riscuri determinate de escaladarea riscurilor geopolitice din Orientul Mijlociu, prognozele indică asupra unei dinamici descendente a prețurilor la energie. Anticipările privind ieftinirea energiei, precum și amânarea deciziilor investiționale în contextul incertitudinii generate de disputele comerciale vor conduce la atenuarea dinamicii inflaționiste la nivel global, deși, din punct de vedere geografic, evoluția prețurilor va fi neuniformă.

Conform estimărilor FMI, în 2025 se anticipează o scădere a prețurilor la energie cu 7,9 la sută, determinată de ieftinirea petrolului cu 15,5 la sută și a cărbunelui cu 15,8 la sută. Această tendință de reducere a prețurilor va fi, însă, temperată de majorarea prețului la gaze naturale, care ar putea crește cu 22,8 la sută.

În Uniunea Europeană, rata inflației ar urma să scadă ușor în 2025, de la 2,6 la 2,4 la sută. Totuși, evoluțiile din statele membre vor fi

asimetrice. Astfel, în Germania, Franța și România se anticipează o scădere a inflației, în timp ce în Italia și Polonia ritmul de creștere a prețurilor ar putea accelera (Tabelul 1.1.2). În Statele Unite, rata inflației este estimată la 3,0 la sută în 2025, nivel apropiat de cel din 2024. În China, pe fondul decelerării consumului, inflația va rămâne aproape neschimbată, la un nivel de 0,03 la sută. În schimb, în Ucraina, rata inflației ar putea urca până la 12,6 la sută în 2025, ceea ce ar reprezenta aproape o dublare față de anul precedent. În Turcia, se preconizează o evoluție dezinflaționistă semnificativă: rata inflației ar putea scădea cu 22,58 puncte procentuale față de 2024. Cu toate acestea, inflația va rămâne la un nivel ridicat, estimat la 35,9 la sută.

Tabelul 1.1.2. Rata inflației la principalii parteneri economici ai Republicii Moldova, %

	2023	2024	2025p	2026p
Lume	6,63	5,67	4,29	3,65
UE	6,28	2,56	2,37	2,12
CZE	10,66	2,44	2,48	2,00
DEU	6,03	2,49	2,09	1,95
FRA	5,66	2,32	1,30	1,64
ITA	5,90	1,09	1,71	1,96
POL	11,47	3,72	4,29	3,38
ROU	10,40	5,58	4,61	3,10
CHN	0,23	0,21	0,03	0,63
TUR	53,86	58,51	35,93	22,80
UKR	12,85	6,50	12,58	7,74
SUA	4,13	2,95	2,99	2,47

Notă: p - prognozat

Sursa: FMI

Rezultatele economice din 2023 și 2024 nu au permis economiei Republicii Moldova să depășească efectele declinului din 2022, când a fost consemnată o contracție de 4,6 la sută. Astfel, dacă în anul 2023, PIB-ul a crescut cu 1,2 la sută, în 2024 economia a fost aproape de stagnare, iar avansul a constituit doar 0,1 la sută.

Pe parcursul anului 2024, PIB-ul s-a diminuat timp de două trimestre consecutive: cu 1,9 la sută în trimestrul III și cu 1,3 la sută în trimestrul IV. Rezultatul pozitiv în termeni anuali a fost obținut datorită creșterii înregistrate în prima jumătate a anului: o majorare cu 2,0 la sută în primul trimestru și cu 2,5 la sută în trimestrul II. Principala cauză

a diminuării PIB-ului, în a doua jumătate a anului 2024, a fost scăderea producției agricole determinată, la rândul său, de condițiile climaterice nefavorabile.

În 2024, valoarea adăugată brută a crescut cu 0,2 la sută. Comprimarea sectorului agricol a reprezentat principalul factor care a temperat puternic majorarea valorii adăugate brute.

Valoarea adăugată brută în agricultură a scăzut cu 18,9 la sută. De asemenea, valoarea adăugată brută în activitatea de transport și depozitare s-a diminuat cu 4,9 la sută. Totuși, în majoritatea ramurilor economice au fost consemnate creșteri ale valorii adăugate (Tabelul 1.1.3). Cele mai bune rezultate au fost înregistrate în activități financiare și de asigurări (+6,7 la sută) și în informații și comunicații (+5,5 la sută).

Tabelul 1.1.3. Valoarea adăugată brută pe activități economice, modificare, %

	2022	2023	2024
Total	-4,10	2,40	0,19
Agricultura, silvicultura și pescuit	-23,47	26,73	-18,88
Industria prelucrătoare	-4,10	-10,80	1,19
Construcții	-9,70	-8,45	3,38
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	-3,34	-5,83	0,43
Transport și depozitare	-7,52	-4,84	-4,92
Informații și comunicații	5,69	10,49	5,49
Activități financiare și de asigurări	21,90	9,63	6,71
Tranzacții imobiliare	8,00	2,94	1,17
Activități profesionale, științifice și tehnice	-7,30	-4,20	0,23
Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	-2,44	9,14	2,68
Învățământ	9,57	8,20	-2,26
Sănătate și asistență socială	3,67	11,70	-0,90
Alte	-12,81	3,26	9,48

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

Din perspectiva utilizărilor, cele mai mari contribuții la majorarea PIB-ului au fost din partea consumului gospodăriilor și formării brute de capital fix. În același timp, exportul de mărfuri și servicii s-a diminuat și a influențat negativ creșterea economică.

Consumul gospodăriilor s-a majorat cu 2,4 la sută și a fost stimulat de sporirea veniturilor populației. Formarea brută de capital fix a crescut cu 8,0 la sută. Principalii doi factori care au determinat extinderea activității investiționale au fost: majorarea finanțărilor din surse proprii ale agenților economici, ce a crescut cu 14,8 la sută, și mărirea finanțării din credite și împrumuturi interne, ce a sporit cu 32,2 la sută. Exportul de bunuri și servicii s-a diminuat cu 5,0 la sută (Tabelul 1.1.4). Principalele cauze ale scăderii exportului sunt contractarea agriculturii și reducerea reexportului de produse energetice către Ucraina.

Tabelul 1.1.4. PIB-ul pe componente de cheltuieli, modificare, %

	2020	2021	2022	2023	2024
Consumul final al gospodăriilor	-7,90	17,32	-4,78	-1,65	2,37
Formarea brută de capital fix	5,59	1,87	-10,53	-0,04	7,96
Export de bunuri și servicii	-14,87	17,53	29,68	4,83	-5,02
Import de bunuri și servicii	-9,55	21,23	18,20	-5,12	5,23

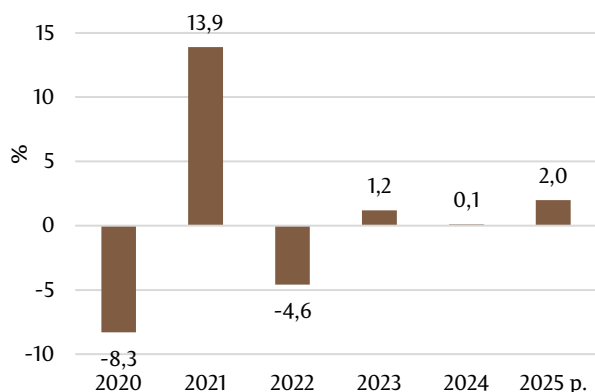
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

În 2025 se anticipează că economia Republicii Moldova ar putea înregistra o creștere a PIB-ului de 2,0 la sută (Figura 1.1.2), însă această accelerare nu va permite o recuperare deplină după declinul din 2022. În cazul realizării acestui scenariu, PIB-ul din 2025 va reprezenta 98,1 la sută din nivelul înregistrat în anul 2021.

Consumul și investițiile vor stimula creșterea economică. Salariul care se prognozează să crească cu 5,1 la sută, va determina sporirea consumului gospodăriilor. Investițiile în active imobilizate vor fi susținute de creșterea finanțărilor din surse proprii ale agenților economici, dar și contribuția creditelor și împrumuturilor interne. Totodată, evoluția exportului va fi favorizată de revenirea sectorului agricol. Astfel, se anticipează că

producția agricolă ar crește cu 14,0 la sută, după ce în 2024 s-a redus cu 14,6 la sută.

Figura 1.1.2. Modificarea PIB-ului

Nota: p. - prognoza
Sursa: BNS, MDED

În primele 11 luni ale anului inflația a avut o dinamică moderată și s-a menținut în coridorul țintit de BNM, însă în luna decembrie a trecut de valoarea maximă a coridorului.

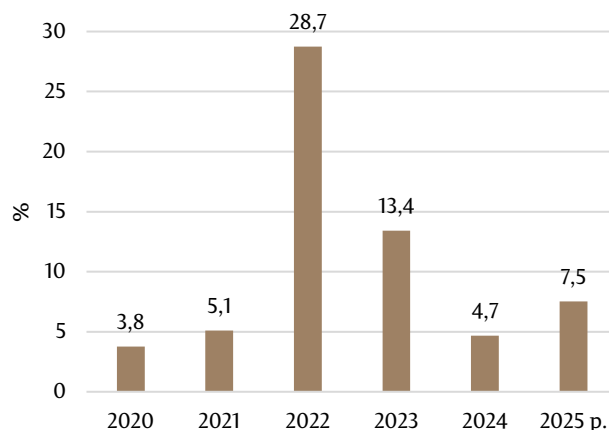
În 2024, inflația medie anuală a constituit 4,7 la sută (Figura 1.1.3). În prima jumătate a anului, inflația a avut o evoluție descendentă, iar în trimestrele III și IV ritmul creșterii prețurilor s-a accelerat și a atins 7,0 la sută în luna decembrie. Creșterea inflației în a doua parte a anului a fost determinată de scumpirea produselor alimentare, pe fondul evoluțiilor nefaste din agricultură, precum și de majorarea, în luna decembrie, a tarifului la gaze naturale. Pe componentele indicelui prețurilor de consum, s-au înregistrat următoarele creșteri anuale ale prețurilor: produse alimentare – 5,1 la sută, mărfuri nealimentare – 5,8 la sută, iar servicii – 1,9 la sută.

Anul 2025 va fi marcat de o inflație anuală de 7,5 la sută. Totuși, pe parcursul anului, ritmul de creștere a prețurilor se va reduce treptat, iar în trimestrul IV rata inflației va reintra în intervalul țintă al BNM.

După ce în trimestrul I 2025 inflația a crescut cu 8,8 la sută, ritmurile de creștere a prețurilor se vor atenua, astfel încât în trimestrul IV rata inflației ar urma să coboare la 6,5 la sută. Printre factorii care vor determina această evoluție se numără reducerea prețurilor la combustibili și efectele

generate de redresarea sectorului agricol, după contractarea înregistrată în 2024.

Figura 1.1.3. Inflația medie anuală

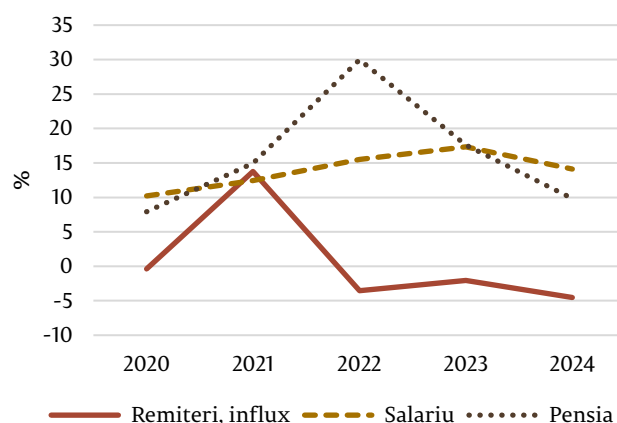

Nota: p. - prognoza
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

Veniturile disponibile ale populației au crescut în anul 2024. Majorarea salariilor și a pensiilor a susținut această evoluție.

Salariul mediu s-a majorat cu 14,1 la sută în prețuri curente și cu 9,0 la sută în termeni reali. Pensia medie a înregistrat o creștere cu 9,8 la sută în valori nominale și cu 4,9 la sută în expresie reală. În schimb, influxul de remiteri a continuat tendința descendentă observată în 2022 și 2023 și a înregistrat o scădere cu 4,5 la sută în 2024 (Figura 1.1.4).

Figura 1.1.4. Modificarea nominală a influxului de remiteri, salariului mediu anual și pensia medie anuală

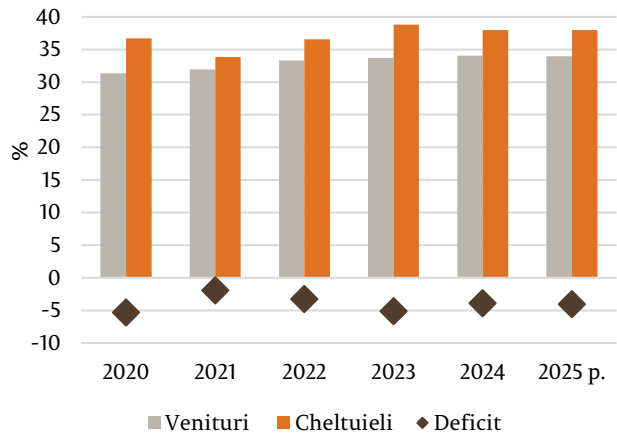
Sursa: BNM, BNS

În 2024 s-a reușit îmbunătățirea poziției finanțelor publice, prin reducerea deficitului bugetar. În pofida acestui progres, finanțele publice continuă să se situeze în zona

deficitelor relativ ridicate, care depășesc nivelul de 2,5 la sută din PIB.

În 2024, veniturile bugetului public național au constituit circa 110,34 mld. MDL, ceea ce reprezintă 34,1 la sută din PIB. Cheltuielile și activele nefinanciare au însumat 122,96 mld. MDL, sau 38,0 la sută din PIB. În consecință, deficitul bugetar s-a cifrat la 12,62 mld. MDL, echivalent cu 3,9 la sută din PIB. Astfel, comparativ cu 2023, când deficitul bugetar s-a situat la nivelul de 5,1 la sută din PIB (15,57 mld. MDL), în 2024 s-a atestat o reducere. Totuși, începând cu anul 2022, deficitul bugetar s-a menținut peste pragul de 3,0 la sută din PIB (Figura 1.1.5). De asemenea, în proiecțiile bugetare pentru 2025 se estimează că deficitul bugetar ar putea atinge nivelul de 4,0 la sută din PIB (14,09 mld. MDL). Cu toate acestea, evoluțiile din primele patru luni ale anului 2025 indică o creștere mai rapidă a veniturilor bugetare comparativ cu cheltuielile și activele nefinanciare – o majorare cu 14,7 la sută față de sporire cu 10,7 la sută. Dacă această tendință se va menține până la sfârșitul anului, nivelul deficitului bugetar raportat la PIB s-ar putea apropia de pragul de 2,5 la sută prevăzut în Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014.

Figura 1.1.5. Veniturile, cheltuielile și deficitul bugetului public național raportate la PIB

Nota: p. - prognoza

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor Ministerul Finanțelor, MDED

1.2. Datoria de stat

La situația din 31 decembrie 2024, s-au înregistrat devieri minore la limitele anuale stabilite pentru unii indicatori de risc ai datoriei de stat.

La situația din 31.12.2024, valorile indicatorilor de risc și de sustenabilitate ai datoriei de stat se încadrează în limitele stabilite, cu excepția indicatorilor: VMS în circulație pe piața primară scadente în decurs de un an și ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă, înregistrând devieri minore comparativ cu valoarea stabilită conform Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2024-2026)” (Tabelul 1.2.1).

Tabelul 1.2.1. Parametrii de risc și sustenabilitate aferenți datoriei de stat

	Valori stabilite pentru anul 2024	Valoarea înregistrată la 31.12.2024
Parametrii de risc		
Riscul valutar		
Ponderea datoriei de stat interne (% din total)	min. 30	36,2
Ponderea datoriei de stat într-o anumită valută (% din total)	max. 60	40,1
Riscul de refinanțare		
Ponderea datoriei de stat scadente în decurs de un an (% din total)	max. 35	32,3
ATM pentru total datorie de stat (ani)	min. 6 ani	6,3
VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an (% din total)	max. 90	94,7
Riscul ratei dobânzii		
Ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă (% din total)	max. 50	53,5
Parametri de sustenabilitate		
Serviciul datoriei de stat în raport cu veniturile bugetului de stat cu excepția granturilor (%)	max. 10	6,7
Ponderea datoriei de stat în PIB (%)	max 43	37,5

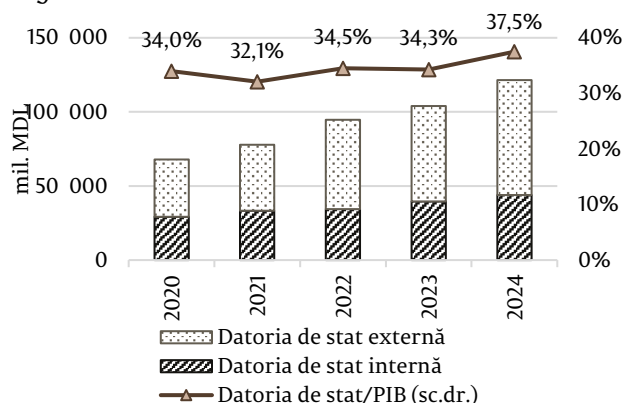
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor Ministerului Finanțelor

În anul 2024, ponderea datoriei de stat în PIB s-a majorat în comparație cu anul precedent, în principal urmare a creșterii mai accentuate a datoriei de stat externe.

La situația din 31.12.2024, ponderea datoriei de stat în PIB, la valoarea nominală a constituit

37,5 la sută, cu 3,2 puncte procentuale mai mult decât în anul 2023 (Figura 1.2.1).

Figura 1.2.1. Datoria de stat

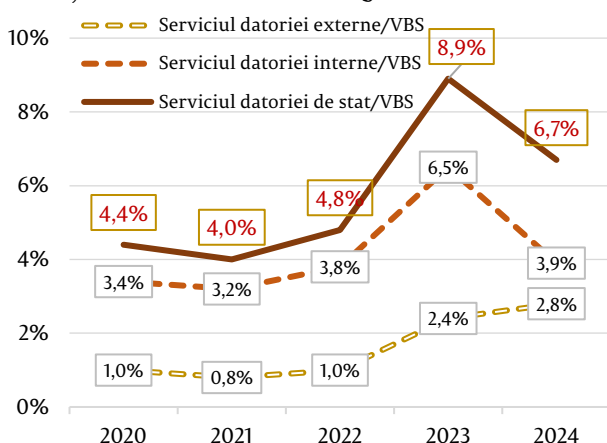

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor Ministerului Finanțelor

Concomitent, cota serviciului datoriei de stat în veniturile bugetului de stat s-a diminuat, înregistrând valoarea 6,7 la sută (Figura 1.2.2).

Soldul datoriei de stat la 31 decembrie 2024 a constituit 121 394,0 mil. MDL, majorându-se cu 17 390,9 mil. MDL sau cu 16,7 la sută față de finele anului precedent. Creșterea a fost influențată de majorarea soldului datoriei de stat interne la valoarea nominală cu 4 295,1 mil. MDL și majorarea soldului datoriei de stat externe cu 13 095,8 mil. MDL. Creșterea datoriei de stat interne a fost condiționată preponderent de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară pe parcursul perioadei de referință. Totodată, modificarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive și fluctuației negative a ratei de schimb a USD față de alte valute.

Figura 1.2.2. Raportul dintre serviciul datoriei de stat și veniturile totale ale bugetului de stat

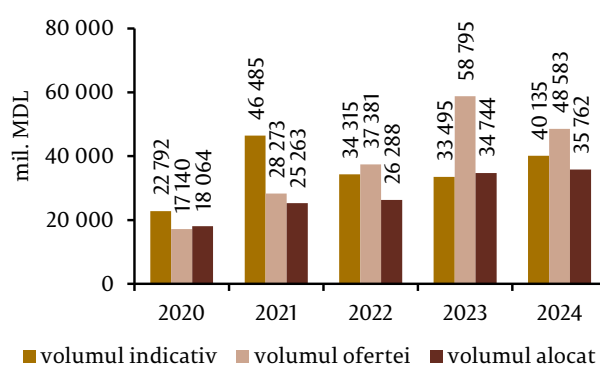
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor Ministerului Finanțelor

Emisiunile de VMS

Volumul total al VMS puse în circulație în anul 2024 a fost cel mai ridicat din perspectivă istorică (35 762,4 mil. MDL), iar valoarea emisiunilor nete s-a mărit de circa patru ori față de anul anterior (Figura 1.2.3).

În anul 2024 Ministerul Finanțelor a păstrat neschimbate scadențele uzuale de titluri oferite spre vânzare, diminuând numărul de licitații derulate de la 111 la 92. Raportul dintre volumul solicitat de investitori și cel anunțat de autoritatea eminentă în cadrul licitațiilor s-a diminuat, însă a continuat să fie supraunitar (1,21, de la 1,76 în anul 2023). Totuși, în încercarea de a se opune creșterii ratelor de dobândă, Ministerul Finanțelor a respins o parte din ofertele prezentate în cadrul licitațiilor și a plasat un volum de VMS sub cel anunțat. Raportul dintre volumul acceptat și cel anunțat de Ministerul Finanțelor a ajuns la 0,89 (de la 1,04 în anul 2023).

Figura 1.2.3. Volumul VMS emise prin intermediul licitațiilor

Sursa: BNM

Cât privește structura VMS pe termene de scadență comercializate pe piața secundară, în continuare, cele mai tranzacționate rămân titlurile cu maturitatea până la un an.

Investitorii, exprimându-și în continuare aversiunea față de risc, au optat pentru VMS cu termenul de circulație până la un an, acestea având cea mai mare pondere în total VMS emise. Valoarea ponderii obligațiunilor de stat în total VMS fiind una modestă, a continuat să scadă și în 2024 și s-a înjumătățit comparativ cu cea înregistrată în anul 2023. Însă, scadența medie a titlurilor emise a reușit să înregistreze chiar o ușoară creștere din contul diminuării ponderii bonurilor de 91 și

182 zile și majorării acelor de 364 zile, constituind 306 zile (Tabelul 1.2.2).

Tabelul 1.2.2. Structura VMS după scadență, %		
VMS	2023	2024
BT-91	9,10	2,43
BT-182	44,34	41,07
BT-364	42,88	54,81
OS-2 ani	1,72	0,55
OS-3 ani	0,59	0,35
OS-5 ani	0,20	0,35

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor Ministerului Finanțelor

Volumul VMS procurat de instituții financiare nebankare s-a majorat la valori maxime ale ultimilor ani, însă băncile au continuat să fie principalii investitori în VMS.

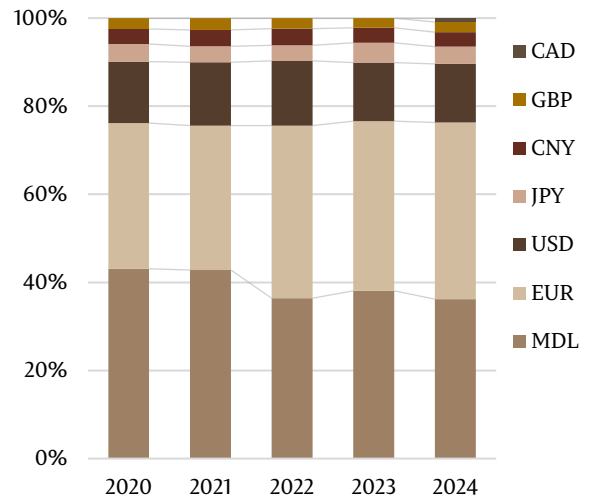
Manifestarea interesului investitorilor nebankari pentru plasamente în VMS a fost ilustrată și de creșterea, la valori maxime ale ultimilor ani, a volumelor procurate de aceștia pe parcursul anului 2024 – 7 790,8 mil. MDL (7 537,2 mil. MDL în 2023) sau 21,8 la sută din VMS plasate (21,7 la sută în 2023).

Riscurile aferente datoriei de stat

Riscul valutar este unul dintre principalele categorii de riscuri asociate portofoliului datoriei de stat, afectând atât costul, cât și volumul acesteia.

La situația din 31.12.2024, 63,8 la sută din portofoliul datoriei de stat îi revine datoriei de stat externe, în totalitate denominată în valută. Structura datoriei de stat pe monede, cu descompunerea coșului valutar DST, evidențiază vulnerabilitatea portofoliului datoriei de stat față de EUR și USD, ceea ce implică necesitatea monitorizării continue a cursului de schimb al acestor valute. Astfel, ponderea datoriei de stat în EUR și USD formează împreună 53,4 la sută din portofoliul datoriei de stat (Figura 1.2.4).

Figura 1.2.4. Evoluția structurală a datoriei de stat în valută

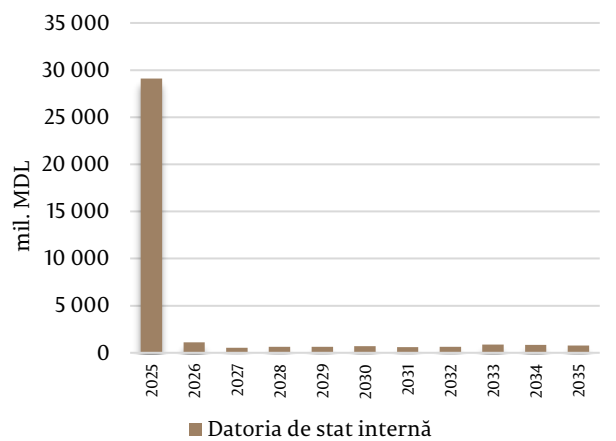

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor Ministerului Finanțelor

Proгноza rambursării datoriei de stat interne denotă vârful de plată în anul 2025, fiind constituită, preponderent, din instrumente cu termenul de rambursare scurt (Figura 1.2.5).

Conform datelor Ministerului Finanțelor, segmentul de datorie de stat internă pe termen scurt, ce urmează a fi refinanțat în fiecare an prin noi emisiuni de VMS, reprezintă un risc semnificativ pentru bugetul de stat, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă.

Figura 1.2.5. Proгноza rambursării datoriei de stat interne

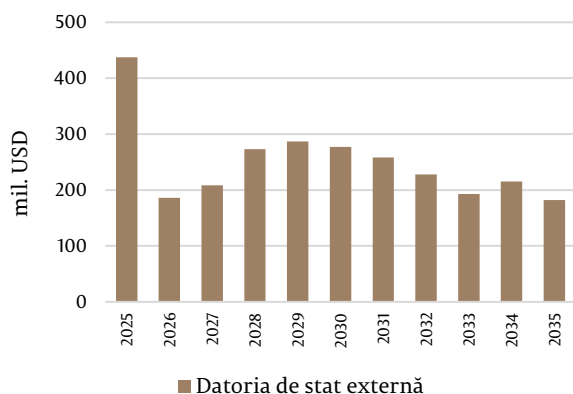

Sursa: Ministerul Finanțelor

Datoria de stat externă se încadrează în limite sigure indicând un risc de refinanțare redus, iar datoria de stat totală prezintă un risc de refinanțare moderat.

Analiza profilului de rambursare a datoriei de stat externe arată o distribuție relativ omogenă a plăților începând cu anul 2026, ceea ce indică un risc de refinanțare redus. Această situație este favorizată de structura de rambursare a împrumuturilor externe, care include perioade de grație și scadențe lungi. Totodată, în anul 2025 se evidențiază valoarea maximă a plăților spre rambursare. (Figura 1.2.6).

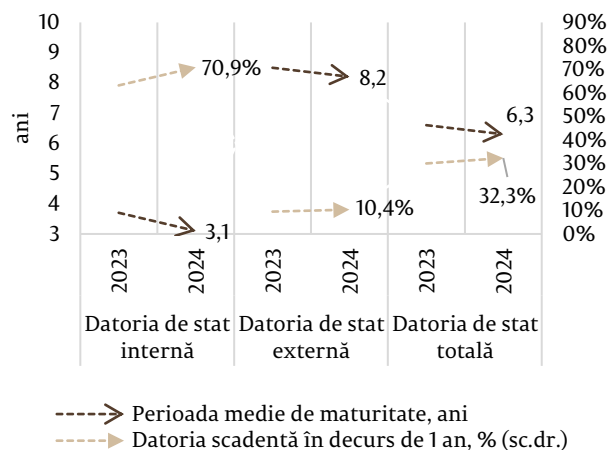
Figura 1.2.6. Prognoza rambursării datoriei de stat externe

Sursa: Ministerul Finanțelor

Datoria de stat internă scadență în decurs de un an s-a majorat în anul 2024 cu 7,7 puncte procentuale, comparativ cu anul precedent, ca urmare a creșterii volumului de VMS emise pe termen scurt. La situația din 31.12.2024, 70,9 la sută din datoria de stat internă urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Datoria de stat externă, datorită instrumentelor pe termen lung, se încadrează în limitele sigure stabilite conform Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2024-2026)”, și doar 10,4 la sută din aceasta urmează să ajungă la scadență în decurs de un an (Figura 1.2.7).

Figura 1.2.7. Perioada medie de maturitate a datoriei de stat și datoria scadență într-un an

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor Ministerului Finanțelor

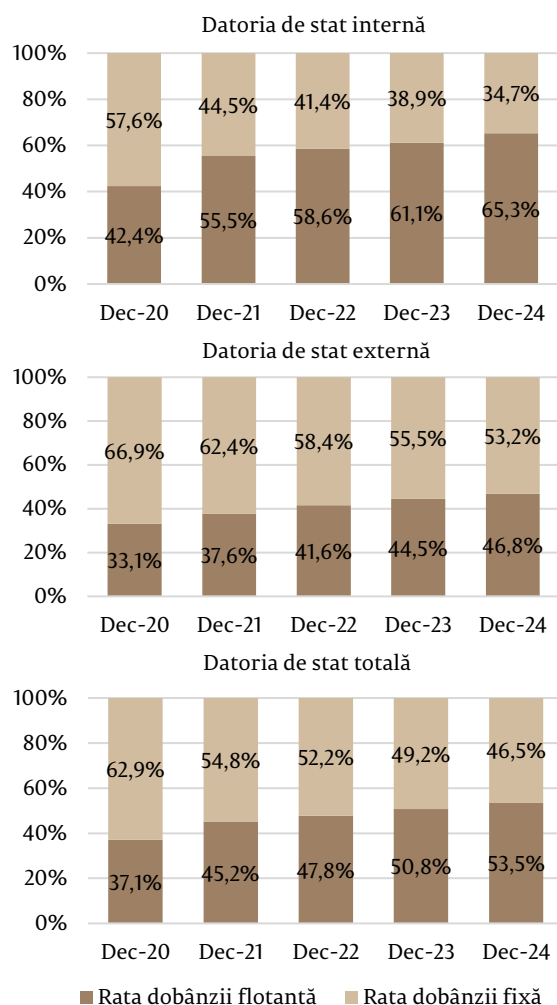
Mai mult de jumătate din volumul total al datoriei de stat este expus la fluctuațiile ratei dobânzii.

La situația din 31 decembrie 2024, se observă un trend ascendent al datoriei de stat interne cu rată flotantă a dobânzii, constituind 65,3 la sută din totalul datoriei de stat interne, fiind în creștere cu 4,2 puncte procentuale față de sfârșitul anului 2023. Evoluția respectivă se explică prin ponderea majoritară a bonurilor de trezorerie în circulație, care deși se emit la o rată fixă a dobânzii, prezintă o expunere semnificativă față de fluctuația ratelor de dobândă datorită maturității reduse la care se emit.

De asemenea, se atestă o majorare a ponderii datoriei cu rata dobânzii flotantă și în cazul datoriei de stat externe. Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, datoria de stat externă cu rata dobânzii flotantă a constituit 46,8 la sută din totalul datoriei de stat externe, cu 2,3 puncte procentuale mai mult comparativ cu sfârșitul anului 2023 și cu 4,2 puncte procentuale mai mult comparativ cu finele anului 2022.

În ce privește datoria de stat totală, ponderea datoriei cu rata dobânzii flotantă reprezintă 53,5 la sută și reflectă o majorare cu 2,7 puncte procentuale comparativ cu sfârșitul anului 2023 (Figura 1.2.8).

Figura 1.2.8. Structura datoriei de stat pe tipuri de rată a dobânzii

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor Ministerului Finanțelor

Datoria de stat internă este expusă în cea mai mare măsură riscului de creștere a ratei de dobândă, întrucât 70,9 la sută din datoria de stat internă urmează să fie refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an.

Pe parcursul anului 2024, ponderea datoriei de stat interne cu rata dobânzii ce urmează a fi refixată în decurs de un an a înregistrat o creștere de 7,5 puncte procentuale comparativ cu valoarea înregistrată la sfârșitul anului 2023. Astfel, o majorare a ratelor de dobândă pe piața internă va afecta direct costurile aferente datoriei de stat interne.

¹ Perioada medie de refixare se referă la intervalul de timp după care ratele dobânzilor sunt ajustate sau revizuite.

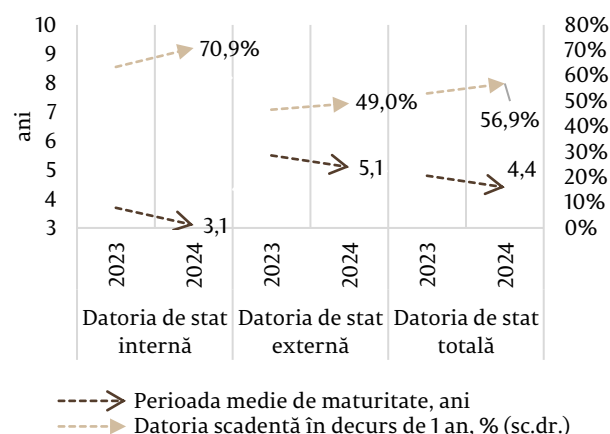
² Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale pot fi accesate la adresa:

Ratele de dobândă aferente datoriei de stat interne sunt refixate, în medie, în decurs de 3,1 ani.

Totodată, 49,0 la sută din datoria de stat externă urmează să fie refixată în decurs de un an, iar ratele de dobândă aferente datoriei de stat externe sunt refixate, în medie, în decurs de 5,1 ani, cu 0,4 ani mai puțin comparativ cu sfârșitul anului 2023.

În ce privește datoria de stat totală, perioada de refixare¹ a întregului portofoliu este de 4,4 ani (în scădere cu 0,4 ani comparativ cu anul 2023), iar 56,9 la sută din acesta urmează a fi refixat la rate noi de dobândă în decurs de 1 an, astfel evidențiindu-se expunerea datoriei de stat față de riscul ratei de dobândă (Figura 1.2.9).

Figura 1.2.9. Perioada medie de refixare a datoriei de stat și datoria care urmează a fi refixată în decurs de 1 an

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor Ministerului Finanțelor

1.3. Evoluții ale sectorului extern²

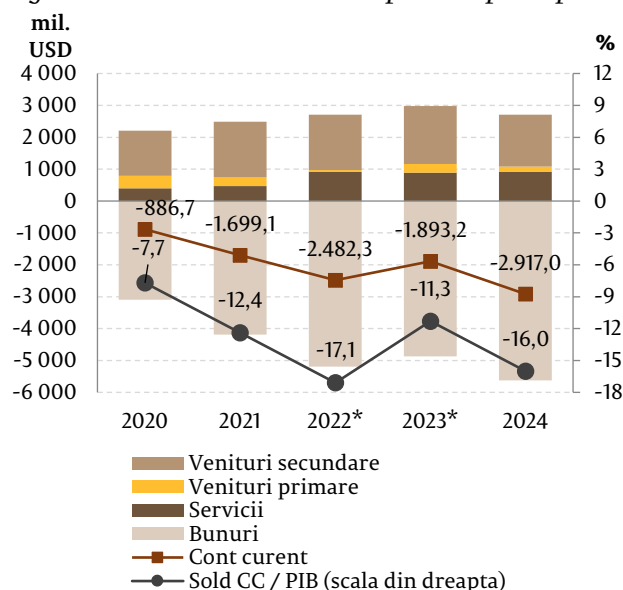
Conform datelor preliminare, în anul 2024, deficitul contului curent al balanței de plăți a RM s-a majorat ca rezultat al creșterii deficitului comerțului exterior cu bunuri și al scăderii excedentelor veniturilor primare și secundare, în timp ce excedentul balanței serviciilor a crescut.

În anul 2024, deficitul contului curent al balanței de plăți a Republicii Moldova s-a majorat cu 54,1 la sută comparativ cu anul 2023

[<https://www.bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-trimestrul-iv-2024-date-provizorii>].

și a constituit 2 917,0 mil. USD. Raportat la PIB, contul curent a constituit -16,0 la sută (față de -11,3 la sută în anul 2023) (Figura 1.3.1).

Figura 1.3.1. Contul curent – componente principale

*date revizuite

Sursa: BNM

Deficitul comerțului exterior cu bunuri³ înregistrat în balanța de plăți a constituit 5 619,9 mil. USD și s-a majorat cu 15,4 la sută, ca urmare a diminuării exportului (-12,0 la sută sau -412,0 mil. USD) concomitent cu majorarea importului de bunuri (+4,1 la sută sau +338,9 mil. USD).

În anul 2024, evoluția comerțului exterior cu bunuri a fost marcată de situația geopolitică din regiune.

Diminuarea exportului de bunuri până la 3 013,5 mil. USD a fost cauzată de exportul de produse minerale, care a scăzut cu 49,6 la sută (-262,7 mil. USD), precum și produsele agroalimentare, care s-au diminuat cu 5,1 la sută (-88,4 mil. USD), pe seama micșorării exportului de grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală cu 50,5 la sută (-125,8 mil. USD). Contribuții pozitive la exportul total au avut metalele comune, care s-au majorat cu 27,2 la sută (+20,3 mil. USD) și produsele industriei chimice, care au crescut cu 7,5 la sută (+6,4 mil. USD). În anul de referință, 62,4 la sută din exportul de bunuri au fost

direcționat către UE, 29,3 la sută - către alte țări⁴, iar restul, de 8,3 la sută au fost destinate statelor CSI. Diminuarea exportului de bunuri, a fost cauzată de scăderea cu 9,9 la sută (-207,2 mil. USD) a exportului către UE, cu 14,5 la sută (-149,7 mil. USD) a exportului către alte țări și cu 18,1 la sută (-55,1 mil. USD) a celui către CSI.

Majorarea importului de bunuri înregistrat în balanța de plăți până la 8 633,4 mil. USD, a fost determinată de importul de mașini, aparate și echipamente, în creștere cu 15,2 la sută, până la 1 456,1 mil. USD, de produse agroalimentare - cu 14,3 la sută, până la 1 400,1 mil. USD, de vehicule și echipamente de transport - cu 15,1 la sută, până la 1 183,4 mil. USD și de metale comune - cu 32,8 la sută, până la 490,2 mil. USD. În același timp, importul de produse minerale a scăzut cu 25,7 la sută și a totalizat 1 454,8 mil. USD. În anul 2024, importul din UE a constituit 63,6 la sută din valoarea totală, importul din alte țări - 32,7 la sută, iar cel din CSI - 3,7 la sută. Majorarea importului, în anul 2024, a fost condiționată de cel din UE, care a sporit cu 4,8 la sută (+249,2 mil. USD), precum și din alte țări - cu 3,8 la sută (+103,0 mil. USD), în timp ce importul din CSI a scăzut cu 4,0 la sută (-13,3 mil. USD).

Majorarea excedentului balanței serviciilor a fost determinată de creșterea mai pronunțată a exportului de servicii decât a importului.

Excedentul comerțului exterior cu servicii a sporit cu 2,7 la sută față de anul 2023, până la 918,8 mil. USD, pe seama majorării mai pronunțate a exportului de servicii (+263,2 mil. USD) decât a importului (+239,3 mil. USD). Raportul dintre balanța serviciilor și PIB a constituit 5,0 la sută, micșorându-se cu 0,4 puncte procentuale față de nivelul anului 2023.

Exportul de servicii a constituit 2 703,7 mil. USD și s-a majorat cu 10,8 la sută față de anul precedent pe seama creșterilor înregistrate la serviciile de călătorii (+15,4 la sută) până la 763,3 mil. USD, deținând 28,2 la sută din totalul exportului și la serviciile de informatică (+13,1

³ Datele privind comerțul exterior cu bunuri, elaborate în conformitate cu metodologia balanței de plăți (BPM6), conțin un șir de ajustări comparativ cu datele Statisticii comerțului exterior cu bunuri, elaborate de BNS, pentru mai multe detalii privind ajustările recomandăm

consultarea metodologiei

[<https://bnm.md/ro/content/conturile-internationale-metodologia-de-compilare-si-baza-informatiionala>].

⁴ Tranzacțiile economice cu Ucraina sunt reflectate la alte țări.

la sută față de anul 2023) până la 656,7 mil. USD sau 24,3 la sută din total.

Importul de servicii a totalizat 1 784,9 mil. USD, în creștere cu 15,5 la sută pe seama serviciilor de transport care au sporit cu 16,9 la sută până la 694,6 mil. USD și au deținut ponderea majoră de 38,9 la sută din total, precum și a serviciilor de călătorii, importul cărora s-a majorat cu 12,9 la sută, până la 590,6 mil. USD, acestea constituind 33,1 la sută din total.

În anul 2024, soldurile pozitive ale balanțelor veniturilor primare și secundare s-au diminuat.

Excedentul *veniturilor primare* a scăzut cu 40,8 la sută față de anul 2023, până la 157,9 mil. USD, constituind 0,9 la sută raportat la PIB. Această dinamică a fost determinată de creșterea ieșirilor de venituri primare (+18,1 la sută sau +149,7 mil. USD) superioară creșterii intrărilor (+3,7 la sută sau +40,9 mil. USD). Majorarea ieșirilor a fost determinată de profiturile reinvestite din cadrul investițiilor directe, care s-au majorat cu 15,7 la sută, totalizând 392,8 mil. USD și de dividendele plătite investitorilor direcți, care au crescut cu 36,2 la sută, până la 294,3 mil. USD. Sporirea intrărilor de venituri primare a fost determinată de creșterea cu 18,8 la sută, până la 213,1 mil. USD, a veniturilor din gestionarea activelor de rezervă. Intrările din remunerarea salariaților pentru munca prestată patronilor nerezidenți s-au diminuat cu 0,2 la sută și au totalizat 887,9 mil. USD.

Diminuarea excedentului *veniturilor secundare*, cu 10,4 la sută față de anul 2023, până la 1 626,2 mil. USD (8,9 la sută raportat la PIB) a fost cauzată de scăderea intrărilor de venituri secundare (-124,2 mil. USD) în timp ce ieșirile s-au majorat (+63,8 mil. USD). Transferurile personale primite din exterior de rezidenți s-au diminuat cu 8,3 la sută și au însumat 1 029,8 mil. USD, în timp ce ieșirile s-au majorat cu 18,8 la sută, până la 397,3 mil. USD. Intrările din asistență tehnică, ajutor umanitar și granturi în cadrul cooperării internaționale pentru toate sectoarele instituționale au scăzut cu 25,1 la

sută și au totalizat 428,5 mil. USD.

Remiterile personale⁵ primite de rezidenții Republicii Moldova, în anul 2024, s-au diminuat cu 4,5 la sută față de anul 2023 și au constituit 1 858,2 mil. USD, ceea ce reprezintă 10,2 la sută relativ la PIB. Diminuarea intrărilor de remiteri a fost determinată de micșorarea intrărilor din CSI și UE (-43,8 la sută și -1,7 la sută, respectiv). În același timp, remiterile din alte țări s-au majorat cu 7,4 la sută față de anul 2023. Remiterile către nerezidenți (debit) au constituit 529,1 mil. USD, în creștere cu 12,8 la sută.

Contul de capital și-a menținut soldul excedentar, iar valoarea necesarului net de finanțare externă a constituit 15,6 la sută din PIB.

Contul de capital, în anul 2024, s-a modificat foarte puțin comparativ cu anul precedent și a consemnat un excedent de 81,8 mil. USD. Intrările nete de capital înregistrate în sectorul privat au totalizat 69,5 mil. USD, iar ieșirile 28,7 mil. USD, în timp ce asistența tehnică primită din exterior de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale a constituit 41,0 mil. USD.

Drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților RM cu nerezidenții, necesarul net de finanțare externă a constituit 2 835,2 mil. USD (+56,5 la sută), ceea ce reprezintă 15,6 la sută în raport cu PIB.

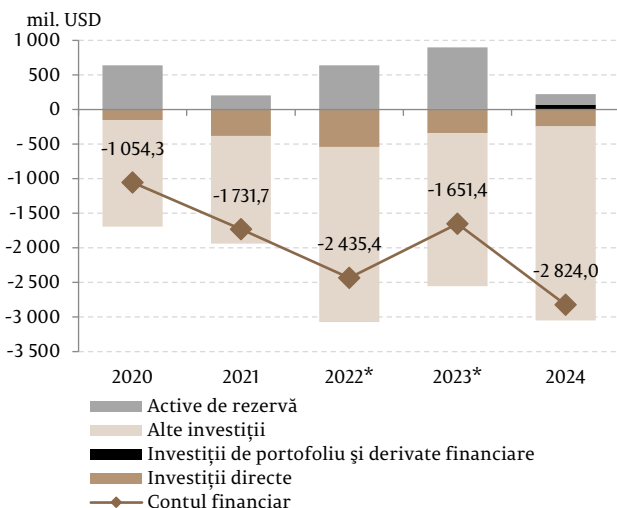
Contul financiar s-a soldat cu intrări nete semnificative.

În anul 2024, contul financiar s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de -2 824,0 mil. USD (Figura 1.3.2), ca urmare a fluxurilor de scădere netă a activelor financiare externe ale rezidenților cu 1 992,8 mil. USD și majorarea netă a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 831,3 mil. USD.

⁵ Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la balanța de plăți și reflectă suma remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în

țara-gazdă și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice.

Figura 1.3.2. Evoluția contului financiar, pe categorii funcționale, fluxuri nete

Notă: (+) ieșiri nete, (-) intrări nete de capital

* date revizuite

Sursa: BNM

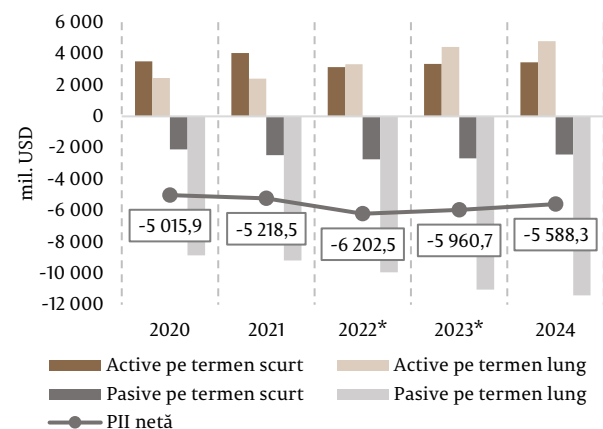
Diminuarea netă a *activelor financiare externe*, ce reprezintă intrări nete de mijloace financiare, pe parcursul anului 2024, a fost determinată de intrările nete de 2 523,1 mil. USD a activelor sub formă de numerar și depozite, în timp ce activele sub formă de credite comerciale și avansuri au înregistrat ieșiri nete de 159,8 mil. USD, activele de rezervă – 155,6 mil. USD, investițiile directe – 89,6 mil. USD, investițiile de portofoliu – 67,8 mil. USD, iar activele sub formă de împrumuturi – 57,7 mil. USD.

Creșterea netă a *pasivelor financiare externe* reflectă preponderența intrărilor de mijloace financiare de la nerezidenți. Pe parcursul anului 2024, angajamentele externe sub formă de împrumuturi au înregistrat intrări nete de 676,0 mil. USD, angajamentele sub formă de investiții directe s-au soldat cu intrări nete de 333,3 mil. USD, în mare parte pe seama reinvestirii profiturilor, în valoare de 392,8 mil. USD, și sporirii participațiilor la capital și a acțiunilor în proprietatea nerezidenților, cu 1,1 mil. USD, în timp ce instrumentele de natura datoriei au reflectat ieșiri nete de 60,5 mil. USD. Angajamentele externe sub formă de credite comerciale și avansuri au prezentat ieșiri nete de 164,2 mil. USD, iar cele sub formă de numerar și depozite - de 9,9 mil. USD.

Soldul net debitor al poziției investiționale internaționale a Republicii Moldova a fost în scădere în anul 2024.

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 31.12.2024, a constituit -5 588,3 mil. USD, soldul net debitor diminuându-se față de sfârșitul anului 2023 cu 6,2 la sută (Figura 1.3.3).

Figura 1.3.3. Poziția investițională internațională, la sfârșitul perioadei

* date revizuite

Sursa: BNM

Poziția *activelor financiare externe* a însumat 8 226,9 mil. USD, în creștere cu 5,9 la sută de la începutul anului, iar a *pasivelor* – 13 815,2 mil. USD, majorându-se cu 0,6 la sută.

Creșterea poziției *activelor financiare externe* la 31.12.2024 a fost influențată de creșterea poziției sub formă de credite comerciale și avansuri - cu 19,5 la sută (+139,1 mil. USD), a celor sub formă de investiții directe - cu 21,7 la sută (+89,0 mil. USD), sub formă de numerar și depozite - cu 7,4 la sută (+73,4 mil. USD), investiții de portofoliu - de 3,9 ori (+67,9 mil. USD), sub formă de împrumuturi cu 33,1 la sută (+57,7 mil. USD) precum și a activelor de rezervă - cu 0,6 la sută (+30,4 mil. USD). Creșterea menționată la investiții de portofoliu reflectă evoluția poziției valorilor mobiliare ale nerezidenților din portofoliul băncilor licențiate din Republica Moldova. Poziția activelor oficiale de rezervă a constituit 5 483,6 mil. USD la 31.12.2024, ceea ce corespunde tuturor criteriilor de suficiență:

- acoperirea a cel puțin 3 luni de import de bunuri și servicii (au acoperit 6,3 luni de import efectiv);

- acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt, conform scadenței reziduale (au acoperit 148,8 la sută);
- acoperirea a 20,0 la sută din masa monetară M2 (au acoperit 80,3 la sută);
- acoperirea a 100-150 la sută din suma: 30 la sută din datoria externă pe termen scurt conform scadenței reziduale + 15,0 la sută din alte angajamente externe + 5,0 la sută din M2 + 5,0 la sută din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 208,5 la sută).

Creșterea poziției *pasivelor financiare*, comparativ cu 31.12.2023, a fost determinată de creșterea cu 2,0 la sută a angajamentelor sub formă de alte investiții, acestea deținând ponderea de 60,8 la sută în pasivele externe ale țării. Alte investiții au fost constituite din: împrumuturi – 70,1 la sută, credite comerciale și avansuri – 22,6 la sută, drepturi speciale de tragere – 4,4 la sută, numerar și depozite – 2,3 la sută și alte pasive – 0,6 la sută.

Pasivele sub formă de investiții directe s-au diminuat cu 1,4 la sută și au deținut 39,0 la sută în angajamentele externe ale țării. Investițiile directe au constat în proporție de 66,4 la sută din capital propriu și 33,6 la sută din instrumente de natura datoriei. Investițiile directe sub formă de participații și acțiuni acumulate din țările UE au crescut cu 1,7 la sută și au totalizat 3 066,6 mil. USD, iar cele din alte țări au scăzut cu 8,6 la sută, constituind 534,2 mil. USD.

Datoria externă brută a Republicii Moldova a constituit 56,1 la sută din PIB, cea mai mare parte revenind datoriei private.

Datoria externă brută a Republicii Moldova a crescut pe parcursul anului 2024 cu 0,9 la sută, totalizând 10 213,3 mil. USD la 31.12.2024, ceea ce constituie 56,1 la sută raportat la PIB (-4,4 puncte procentuale față de 31.12.2023).

Din punctul de vedere al structurii pe scadențe (conform maturității originale), majorarea datoriei externe, pe parcursul anului 2024, a fost determinată de sporirea datoriei *pe termen lung* cu 4,8 la sută, comparativ cu situația din 31.12.2023, până la nivelul de 7 792,9 mil. USD. Datoria externă *pe termen scurt* s-a diminuat cu 9,8 la sută și a constituit 2 420,4 mil. USD la 31.12.2023.

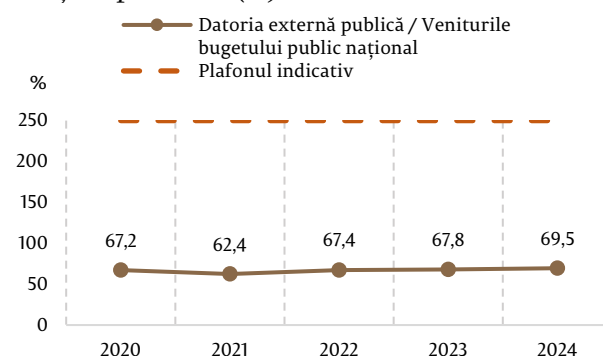
Datoria externă publică a reprezentat 42,2 la sută din totalul datoriei externe, însumând 4 310,3 mil. USD⁶ (+12,8 la sută de la începutul anului). *Datoria externă privată* s-a cifrat la 5 903,1 mil. USD, în scădere cu 6,3 la sută față de 31.12.2023.

În structura pe valute a împrumuturilor externe din cadrul *datoriei publice* au predominat cele contractate în euro, 54,5 la sută, iar angajamentele în DST au avut o pondere de 39,9 la sută.

Împrumuturile externe din cadrul *datoriei private* au fost contractate, preponderent, în euro, 57,4 la sută, și în USD, 40,7 la sută.

Datoria externă publică a rămas sustenabilă, toți indicatorii gradului de îndatorare externă fiind în limitele plafoanelor stabilite de Banca Mondială și FMI⁷: Datoria externă publică raportată la veniturile bugetului public național a constituit 69,5 la sută (Figura 1.3.4), iar raportată la PIB – 23,7 la sută (Figura 1.3.5).

Figura 1.3.4. Raportul dintre datoria externă publică și veniturile bugetului public național, la sfârșitul perioadei (%)

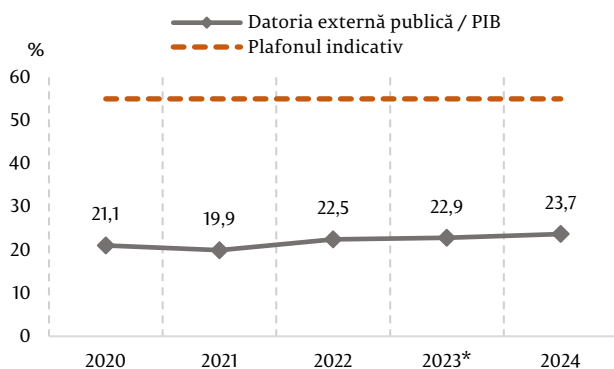
Sursa: BNM, Ministerul Finanțelor

⁶ inclusiv tranșele la creditele ECF și EFF primite în decembrie 2021 de la FMI (reflectate conform Îndrumarului metodologic al FMI Statistica DE, 2014 <https://www.imf.org/external/np/sta/ed/ed.htm> para 2.26); datele publicate de MF privind soldul datoriei de stat la situația din 31.12.2021 nu includ aceste sume, ele fiind reflectate cu data de 28.01.2022 (data intrării în vigoare a Legii nr. 7 din 21.01.2022 și Legii nr. 8 din 21.01.2022, care aproba atragerea de către Guvernul Republicii Moldova a

împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional).

⁷ Plafoane indicative în baza scorului CPIA (Country Policy and Institutional Assessment) elaborat de Banca Mondială. În anul 2019, indicele IDA resource allocation al Republicii Moldova a fost 3,7, astfel plafoanele s-au stabilit la nivelul: 55 la sută pentru raportul dintre datoria externă publică și PIB, 250 la sută pentru raportul dintre datoria externă publică și veniturile bugetului public național.

Figura 1.3.5. Raportul dintre datoria externă publică și PIB (%)

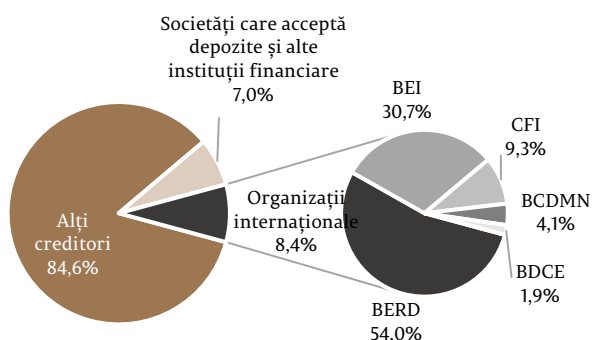

* date revizuite pentru PIB

Sursa: BNM, BNS

Structura principalilor creditori ai sectorului privat este prezentată în Figura 1.3.6. Conform situației din 31.12.2024, la organizații internaționale (8,4 la sută din total) s-a evidențiat BERD, cu 54,0 la sută, urmat de BEI cu 30,7 la sută. Ponderea majoră, de 84,6 la sută din total, le-a revenit altor creditori.

Figura 1.3.6. Structura pe creditori a datoriei private, la 31.12.2024 (%)

Sursa: BNM

Analiza indicatorilor principali ai datoriei externe denotă o calitate constantă a finanțării externe avantajoase exprimate indirect prin rata medie anuală implicită a dobânzii la datoria externă sub formă de împrumuturi și alocări de DST, estimată la 2,5 la sută (+0,2 puncte procentuale față de anul 2023).

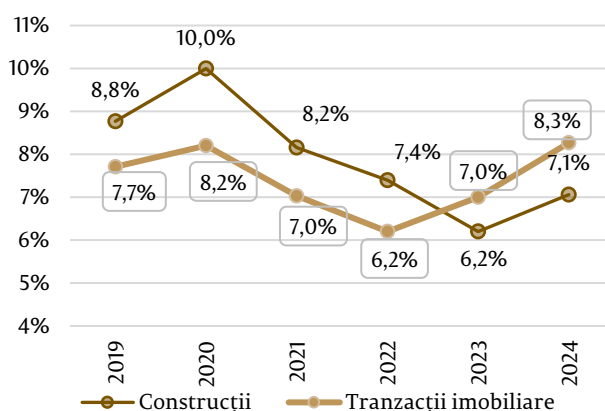
Scadența medie implicită⁸ a datoriei externe pe termen lung sub formă de împrumuturi este în creștere, ajungând la 6,5 ani în 2024 față de 5,3 ani în 2023. Acest indicator este corelat cu evoluția ratei reînnoirii finanțării⁹ care în anul 2024 a sporit până la 144,9 la sută (126,1 la sută în 2023), ca urmare a continuării procesului de atragere a finanțării externe.

1.4. Sectorul imobiliar

Anul 2024 a fost marcat printr-o creștere a numărului de tranzacții imobiliare. Acest fenomen a luat amploare în a doua jumătate a anului, în special pe segmentul rezidențial.

La formarea PIB au contribuit pozitiv atât sectorul construcțiilor (+0,2 la sută), cât și sectorul imobiliar (+0,1 la sută). Totodată, anul 2024 s-a caracterizat prin creșterea ponderii sectorului „Tranzacții imobiliare” (+1,3 puncte procentuale) și creșterea ponderii sectorului „Construcții” (+0,9 puncte procentuale) în PIB față de anul 2023 (Figura 1.4.1).

Figura 1.4.1. Evoluția ponderii sectoarelor „Construcții” și „Tranzacții imobiliare” în PIB

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

Activitatea de tranzacționare pe piața imobiliară în 2024 s-a caracterizat printr-o tendință de creștere a activității, atât în cadrul segmentului rezidențial, cât și în cadrul segmentului nerezidențial. Acest fenomen s-a intensificat pe parcursul ultimelor 2 trimestre ale anului 2024, cu indicele agregat al activității pe piața imobiliară atingând

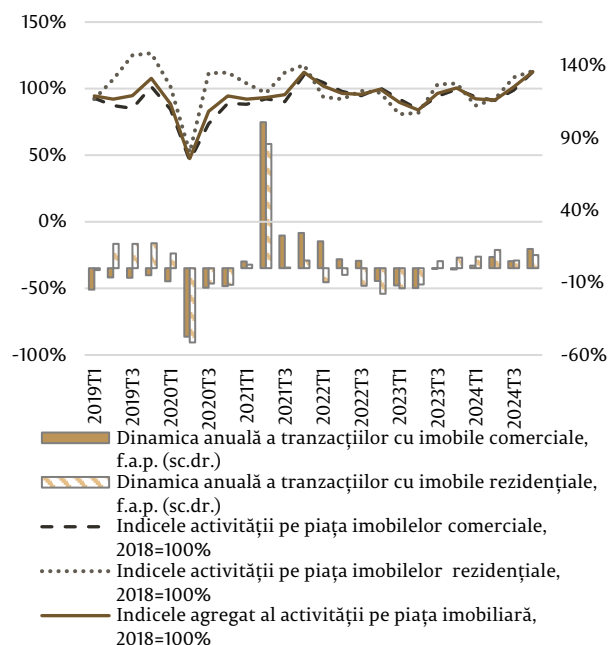
⁸ În câți ani va fi achitată datoria, dacă se vor păstra rambursările curente și nu vor fi trageri noi

⁹ Raportul dintre trageri noi și rambursări la împrumuturile pe termen lung

valoarea de 112,8 la sută la sfârșitul anului¹⁰ (Figura 1.4.2).

Conform datelor Instituției Publice Cadastrul Bunurilor Imobile, pe parcursul anului 2024, au fost înregistrate 339,8 mii de tranzacții imobiliare, în creștere cu 7,4 la sută față de anul precedent. Modificarea dată a avut loc, în mare parte, din cauza creșterii numărului de tranzacții în segmentul rezidențial cu 8,5 la sută, cu cele mai multe tranzacții înregistrate în trimestrul IV 2024, dar și din cauza creșterii cu 7,0 la sută a numărului de tranzacții în segmentul nerezidențial. Pentru acest segment, cele mai multe tranzacții au fost la fel înregistrate în trimestrul IV 2024.

Figura 1.4.2. Dinamica activității de tranzacționare pe piața imobiliară

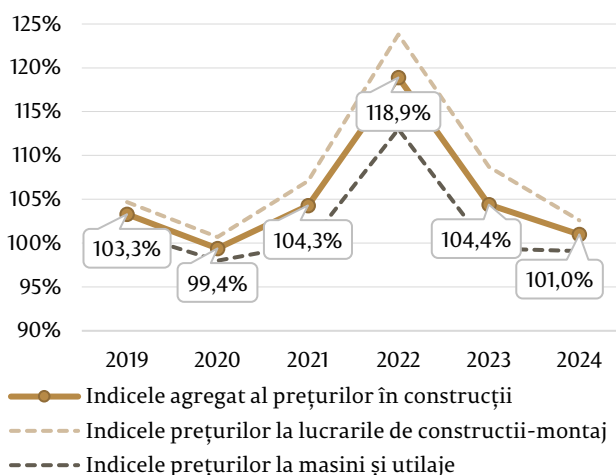
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor ASP, IP Cadastrul Bunurilor Imobile

Costurile în sectorul construcțiilor au continuat să crească în 2024, dar într-un ritm mai temperat fiind, preponderent, determinate de scumpirile aferente materialelor și lucrărilor de construcție-montaj.

După tendința galopantă de creștere înregistrată în anii 2020-2022, indicele prețurilor în construcții și-a continuat temperarea ritmului de creștere pe parcursul anului 2024, fenomenul fiind datorat atenuării ritmului de creștere a prețurilor pentru lucrările de construcție-montaj, iar pentru cel

al prețurilor la mașini și utilaje fiind înregistrată o descreștere ușoară manifestată, în special în trimestrele I și III ale anului analizat. Astfel, indicele de cost în construcții pe parcursul anului analizat a crescut cu 1,0 la sută față de anul precedent (Figura 1.4.3).

Figura 1.4.3. Evoluția indicelui de cost în construcții (100%=față de anul precedent)

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

În anul 2024 se atestă creșterea investițiilor (în prețuri comparabile) în active imobilizate, ceea ce ar putea influența pozitiv volumul ofertei de imobile nou-construite.

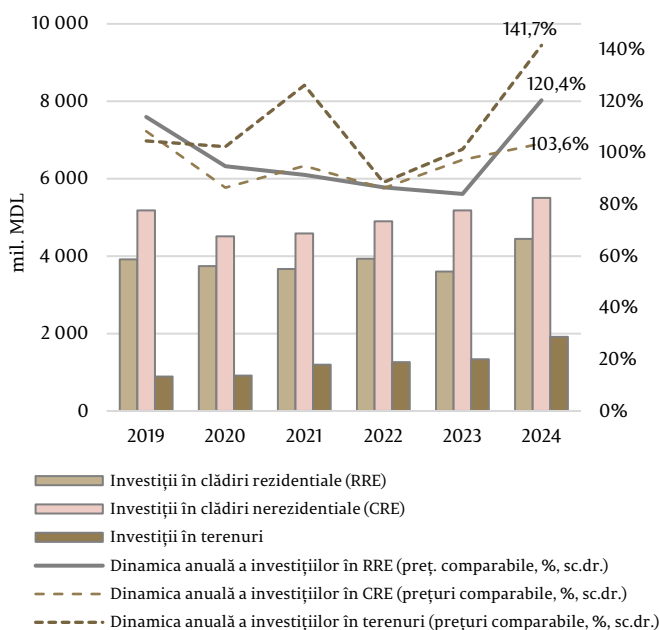
Conform datelor BNS, în termeni anuali, investițiile în bunurile imobile au crescut.

Astfel, investițiile în clădiri rezidențiale au înregistrat valoarea de 4 449,1 mil. MDL, în creștere cu 20,4 la sută comparativ cu anul 2023, în cazul clădirilor nerezidențiale acestea au înregistrat 5 504,1 mil. MDL, în creștere cu 3,6 la sută. De asemenea, acestea au crescut puternic, cu 41,7 la sută în cazul terenurilor, înregistrând 1 915,9 mil. MDL (Figura 1.4.4).

¹⁰ Indicele activității pe piața imobiliară reprezintă un indice în lanț, calculat pe baza datelor trimestriale aferente

numărului de tranzacții imobiliare înregistrate de către Instituția Publică Cadastrul Bunurilor Imobile.

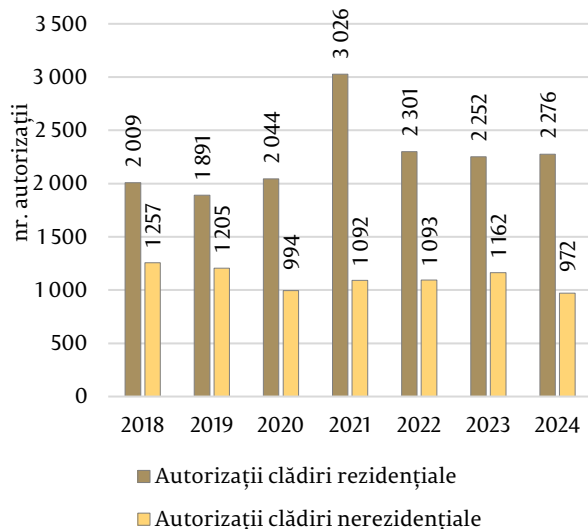
Figura 1.4.4. Investiții în tipuri de active imobilizate

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

Numărul de autorizații de construcții eliberate pe parcursul anului de raportare este în scădere față de anul 2023 datorită segmentului nerezidențial. Astfel, în 2024 au fost eliberate 2 276 autorizații de construcții pentru clădiri rezidențiale (în creștere cu 1,1 la sută în termeni anuali) și 972 autorizații de construcții pentru clădiri nerezidențiale, în scădere cu 16,4 la sută comparativ cu anul precedent (Figura 1.4.5).

Figura 1.4.5. Numărul autorizațiilor de construcții rezidențiale și nerezidențiale eliberate

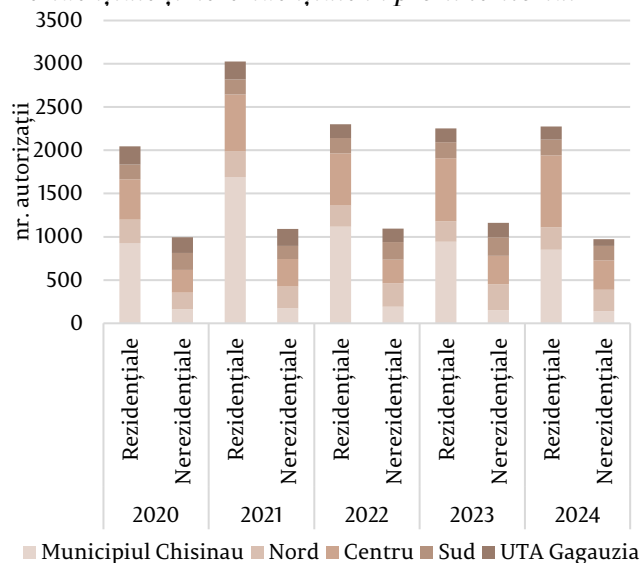
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

În profil teritorial, repartizarea autorizațiilor de construcție denotă concentrarea activității viitoare în mun. Chișinău și regiunea centrală a Republicii Moldova.

La finele anului 2024, circa 37,4 la sută din autorizațiile de construcție a imobilelor rezidențiale au fost emise în mun. Chișinău, în descreștere cu 4,5 puncte procentuale comparativ cu anul precedent. Pe fundalul evoluției respective, ponderea autorizațiilor de construcție a imobilelor rezidențiale din alte regiuni, a înregistrat o creștere de 4,2 la sută în regiunea centrală, iar restul regiunilor nu au înregistrat modificări esențiale (între 0,8 și -0,3 la sută în funcție de regiune).

Totodată, la finele anului de raportare, cea mai mare pondere de autorizații de construcție a imobilelor nerezidențiale a fost înregistrată în regiunea centru, fiind la nivelul de 35,0 la sută, în creștere cu 6,5 la sută față de anul precedent (Figura 1.4.6).

Figura 1.4.6. Numărul autorizațiilor de construcții rezidențiale și nerezidențiale în profil teritorial

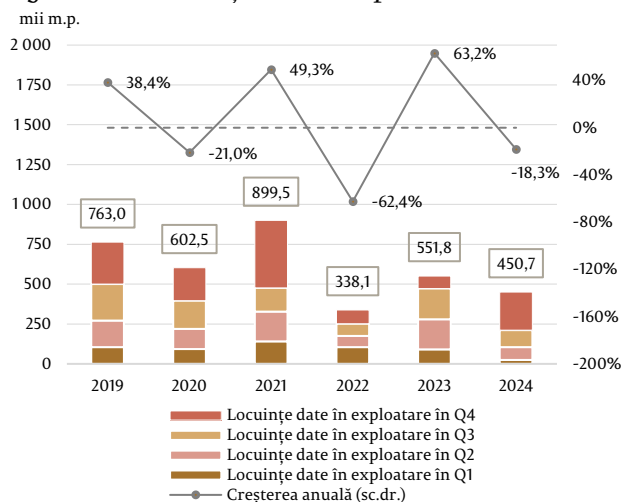

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

Este de remarcat că pe parcursul trimestrului IV al anului 2024 se înregistrează o creștere semnificativă a volumului de autorizații eliberate.

Pe parcursul anului raportat, au fost date în exploatare 5,2 mii unități de locuințe, în scădere cu 24,7 la sută comparativ cu anul precedent. Suprafața totală a locuințelor date în exploatare a fost de 450,7 mii m.p., cu 18,3 la sută mai puțin față de anul 2023 (Figura 1.4.7).

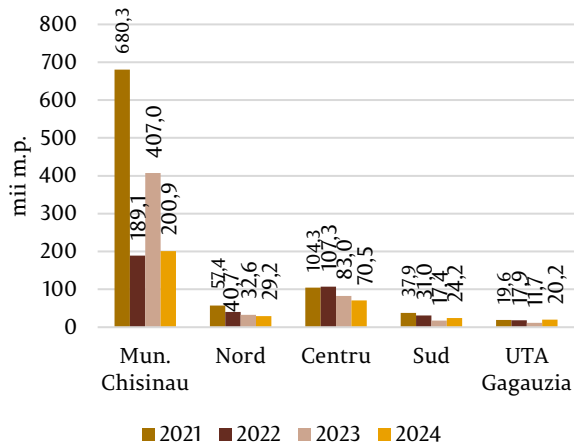
Figura 1.4.7. Locuințe date în exploatare

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

Atât cantitatea imobilelor rezidențiale, cât și suprafața totală locativă a acestora construită în anul 2024 au scăzut, rămânând totuși peste nivelurile anului 2022 când s-au observat cele mai joase valori din ultimii 10 ani. La finele anului 2024, locuințele noi erau concentrate în continuare în mun. Chișinău, ponderea acestora a marcat 58,2 la sută din totalul locuințelor date în exploatare în perioada analizată (Figura 1.4.8).

Figura 1.4.8. Locuințe date în exploatare în profil teritorial

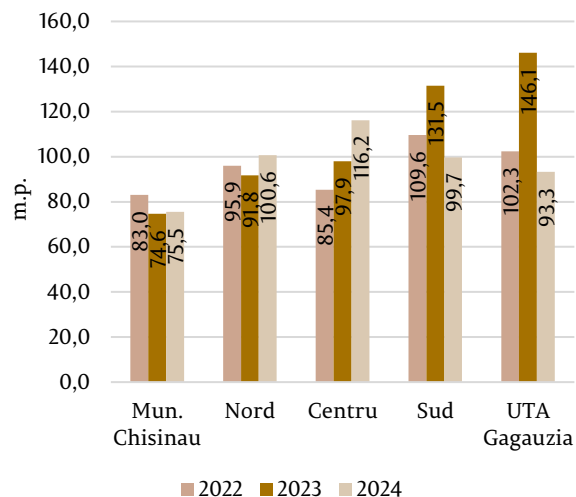

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

Notă: datele sunt disponibile începând cu anul 2021

E de menționat că, în anul 2024 se înregistrează o scădere puternică a suprafeței medii a locuințelor date în exploatare în regiunea Sud și UTA Găgăuzia. În cazul mun. Chișinău, suprafața unei locuințe noi a crescut în termeni anuali cu 1,1 la sută, până la 75,5 m.p. (Figura 1.4.9).

Figura 1.4.9. Suprafața medie a unei locuințe date în exploatare pe profil teritorial

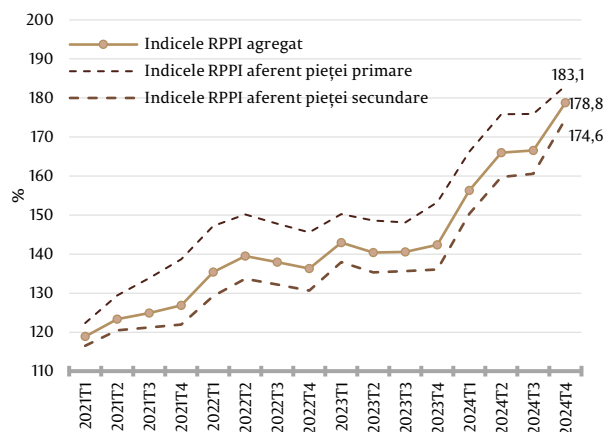
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

Pe fundalul evoluțiilor favorabile care au influențat cererea de bunuri imobile rezidențiale, prețurile de ofertă au crescut, în a doua jumătate a anului fiind vizibilă o creștere mai pronunțată.

Prețurile de ofertă pentru bunurile imobile rezidențiale pe parcursul anului 2024 au continuat puternic tendința de creștere înregistrată începând cu anul 2020, aceasta fiind mai cu seamă vizibil în trimestrul I și IV. Pe parcursul anului de raportare, indicele RPPI a înregistrat o creștere de 25,6 la sută (de 5,6 ori mai puternică decât pe parcursul anului 2023), stabilindu-se la nivelul de 178,8 la sută la finele anului, aceasta fiind și valoarea maximă înregistrată de la începutul observațiilor (Figura 1.4.10).

Aprecierea pe piața bunurilor imobile rezidențiale a fost caracterizată de evoluțiile atât pe piața primară, pentru care s-a înregistrat o creștere a RPPI de circa 19,4 la sută, cât și pe piața secundară, cu o creștere impresionantă de 28,2 la sută a indicelui RPPI comparativ cu finele anului 2023.

Figura 1.4.10. Indicele RPPI aferent Republicii Moldova

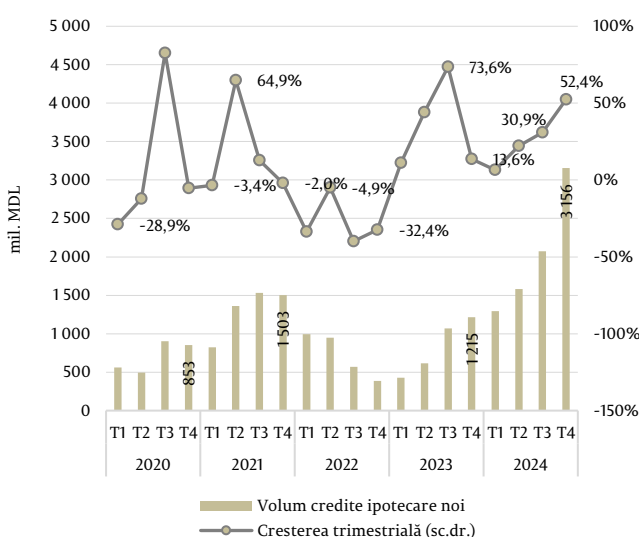
Sursa: BNM

Principalul factor de stimulare a cererii pe piața bunurilor imobile rezidențiale rămâne oportunitatea de creditare imobiliară.

Pe parcursul anului raportat se observă creșterea continuă a fluxului de credite ipotecare noi.

Astfel, pe parcursul anului 2024 au fost acordate credite ipotecare noi cu volumul total de 8 102,4 mil. MDL, fiind în creștere cu 143,3 la sută în termeni anuali, în trimestrul IV 2024 fiind acordat cel mai mare volum de credite ipotecare (Figura 1.4.11).

Figura 1.4.11. Volumul creditelor ipotecare noi acordate

Sursa: BNM

Evoluțiile stabilite în domeniul imobiliar denotă, pe de o parte, menținerea ofertei pe termen scurt, perspective de creștere a acesteia pe termen mediu și lung și, pe de altă parte, creșterea continuă a prețurilor de ofertă din contul unei cereri puternice, susținută de un volum semnificativ de credite ipotecare acordate.

Prin urmare, creșterea volumului investițiilor, creșterea autorizațiilor de construcție în cea mai activă și concentrată regiune din Republica Moldova (mun. Chișinău) manifestată spre sfârșitul anului, precum și încetinirea creșterii costurilor în construcții ar putea genera încurajarea pe termen mediu a ofertei de bunuri imobile pe piața primară și, prin urmare, temperarea creșterii prețurilor pentru suprafețele noi construite.

Totodată, creșterea cheltuielilor cauzate de efectele inflației și accesul mai restricționat la finanțare pe fundalul incertitudinii geopolitice ar putea să afecteze negativ cererea pe piața imobiliară comparativ cu anii precedenți.

1.5. Îndatorarea sectorului privat

Îndatorarea populației

Pe parcursul anului 2024, nivelul redus al ratei de bază, încrederea consumatorilor și programul guvernamental de sprijin pentru procurarea primului imobil au avut un impact pozitiv asupra activității de creditare. Ca rezultat, în urma accelerării volumului creditelor noi acordate către populație, ponderea creditelor acordate persoanelor fizice în PIB a atins nivelul maxim istoric.

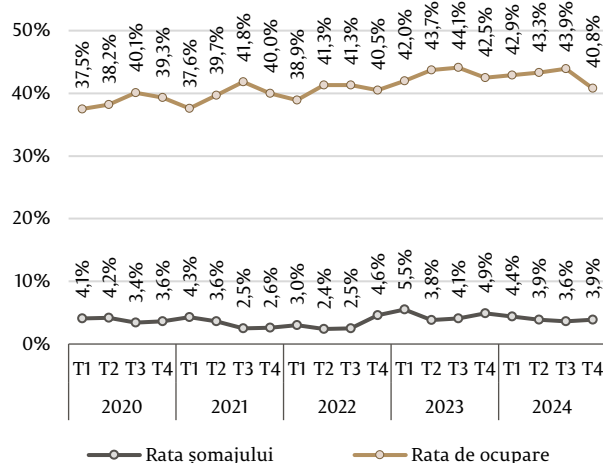
Indicatorii pieței forței de muncă denotă o reducere a ponderii șomerilor și ratei de ocupare în Republica Moldova către finele anului de raportare.

Conform datelor BNS, la finele anului 2024, rata de ocupare¹¹ a forței de muncă s-a situat la nivelul de 40,8 la sută, în descreștere cu 1,7 puncte procentuale față de anul precedent. Totodată, rata șomajului¹² a înregistrat valoarea de 3,9 la sută, în descreștere cu 1,0 puncte procentuale față de anul precedent (Figura 1.5.1).

¹¹ Raportul dintre persoanele ocupate în vârstă de 15 ani și peste și populația totală

¹² Ponderea șomerilor conform criteriilor utilizate de BNS

Figura 1.5.1. Indicatorii de ocupare a forței de muncă în Republica Moldova

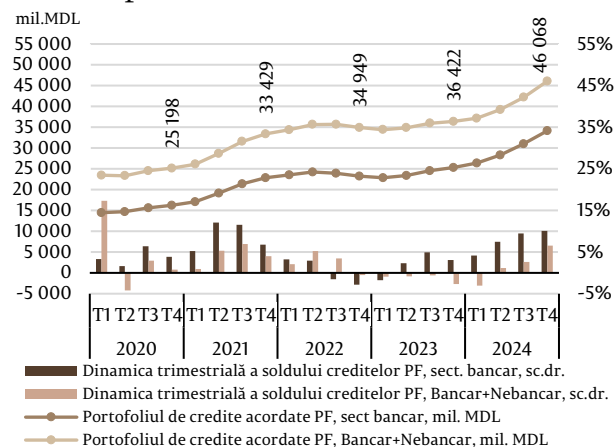
Sursa: BNS

Descreșterea atât a numărului de șomeri, cât și cea a ratei șomajului denotă un proces de reducere a vulnerabilităților în rândul populației, fapt ce ar putea avea repercusiuni pozitive asupra băncilor prin canalul de propagare a riscului de credit aferent portofoliului de credite.

Creditarea bancară și nebancară a continuat să se intensifice pe parcursul anului, susținută de o dinamică trimestrială pozitivă, reflectând condiții financiare favorabile și o cerere robustă de finanțare.

La finele trimestrului IV 2024, valoarea împrumuturilor acordate persoanelor fizice de către sectorul financiar a constituit 46 068,5 mil. MDL (+26,5 la sută față de anul precedent). Dintre acestea, circa 74,1 la sută au fost acordate de sectorul bancar (+4,6 puncte procentuale față de anul precedent). Astfel, soldul creditelor acordate de către bănci a înregistrat valoarea de 34 143,4 mil. MDL (Figura 1.5.2).

Figura 1.5.2. Evoluția soldului creditelor acordate persoanelor fizice

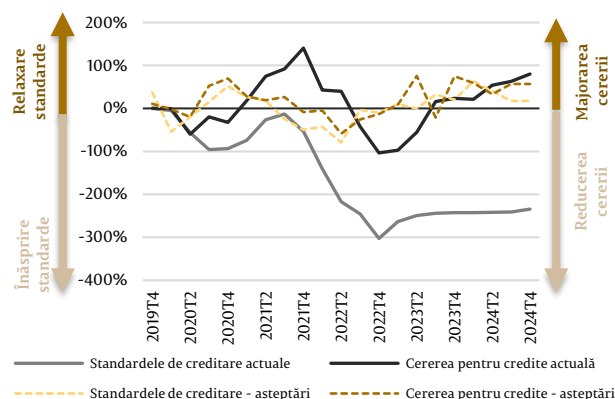

Sursa: BNM, CNPF

Ascendența creditării populației din anul 2024 a fost condiționată¹³, în mare parte, de creșterea cererii agregate din partea populației pe fundalul relaxării condițiilor de creditare. În particular, conform percepției băncilor comerciale pe parcursul anului de raportare, cererea pentru credite din partea populației a fost determinată de creșterea încrederii consumătorilor, perspectivele pieței locuințelor, inclusiv evoluția anticipată a prețurilor și nivelul general al ratelor de dobândă.

Totodată, tendința de relaxare a standardelor de creditare aplicate de bănci a fost determinată de percepția asupra diminuării riscurilor, reducerea costurilor de finanțare și a presiunii concurenței (Figura 1.5.3).

Figura 1.5.3. Evoluția cumulativă trimestrială a standardelor și a cererii de credite din partea populației pe piața bancară națională, 2019T4=0%

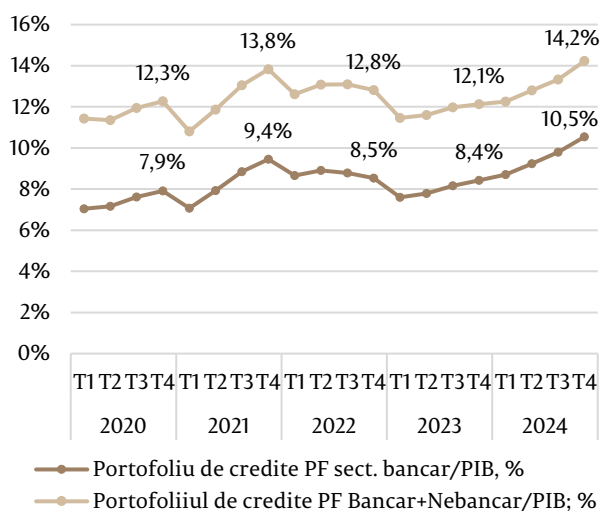
Sursa: BNM

¹³ Conform rezultatelor sondajului de creditare bancară

Deși ponderea datoriei totale a populației în PIB continuă să înregistreze o valoare inferioară în cazul Republicii Moldova comparativ cu majoritatea țărilor din regiune, anul 2024 s-a remarcat cu cel mai mare nivel istoric al indicatorului.

La nivelul sistemului financiar, ponderea creditelor persoanelor fizice în PIB la finele anului de raportare a înregistrat valoarea de 14,2 la sută. Creditarea bancară a persoanelor fizice raportată la PIB a crescut cu 2,1 puncte procentuale comparativ cu anul precedent, fiind la nivelul de 10,5 la sută (Figura 1.5.4).

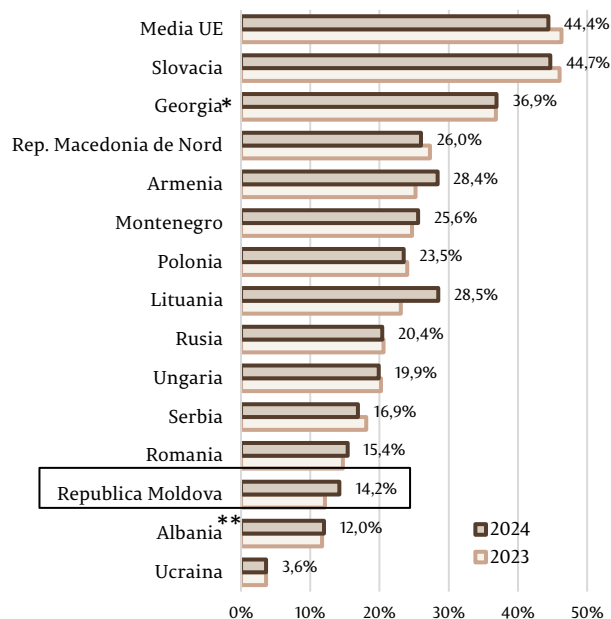
Figura 1.5.4. Ponderea portofoliului de credite acordate persoanelor fizice în PIB

Sursa: BNM, CNPF

În comparație cu alte state din regiune, precum și cu media europeană, creditarea persoanelor fizice din Republica Moldova continuă să înregistreze valori inferioare (Figura 1.5.5).

Figura 1.5.5. Ponderea datoriei totale¹⁴ a populației în PIB per țări și UE, T3 2024

* Date la situația din 30 martie 2024

** Date la situația din 31 decembrie 2024

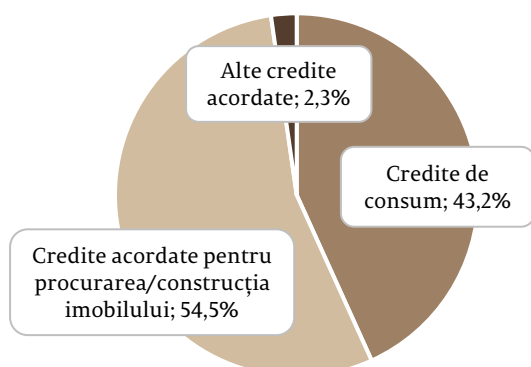
Sursa: BNM, BNS, www.ceicdata.com

Rata inflației redusă și menținerea ratelor de dobândă scăzute până la sfârșitul anului de raportare au fost factori esențiali în diminuarea profilului de risc al creditelor acordate persoanelor fizice.

La finele anului de raportare, ponderea creditelor acordate persoanelor fizice în portofoliul total al creditelor bancare a constituit 42,2 la sută, indicatorul similar aferent pieței nebancare fiind la nivelul de 70,3 la sută. În același timp, 54,5 la sută din soldul total al creditelor bancare acordate persoanelor fizice au fost destinate procurării și construcției bunurilor imobile, 43,2 la sută pentru consum și 2,3 la sută pentru alte scopuri (Figura 1.5.6).

¹⁴ Include soldul total al creditelor acordate populației de către bănci și OCN.

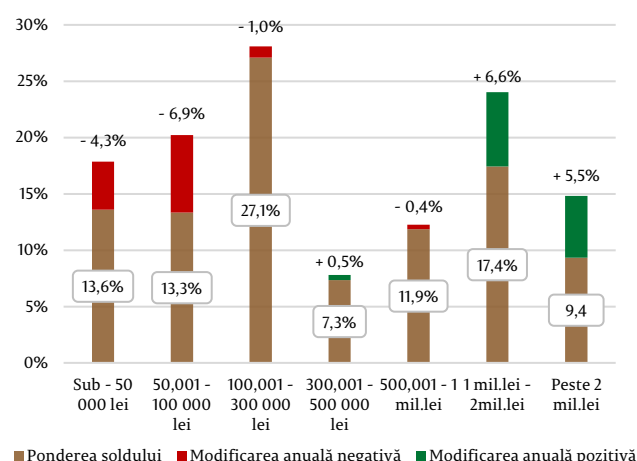
Figura 1.5.6. Structura portofoliului de credite bancare acordate persoanelor fizice după destinația creditului la finele anului 2024

Sursa: BNM

Ponderea creditelor cu un sold sub 300 000 de lei a scăzut, în timp ce ponderea creditelor de peste 1 milion de lei a crescut semnificativ (Figura 1.5.7).

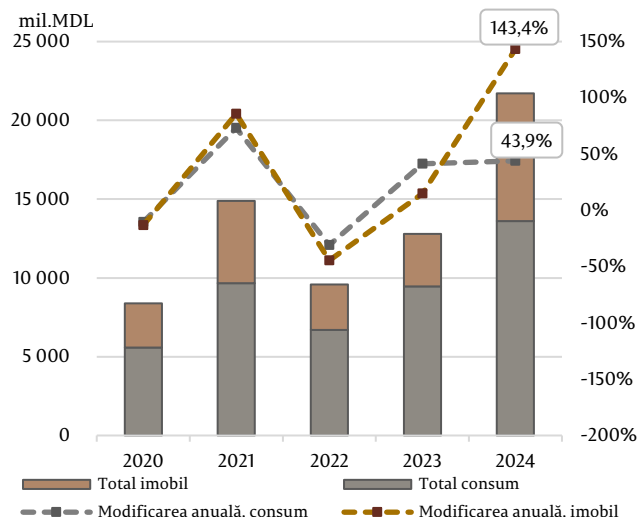
Figura 1.5.7. Distribuția după soldul creditelor noi acordate populației

Sursa: BNM

Această tendință a fost determinată, în mare parte, de creșterea creditelor destinate construcției sau procurării de imobile (Figura 1.5.8).

Figura 1.5.8. Volumul anual al creditelor noi acordate populației

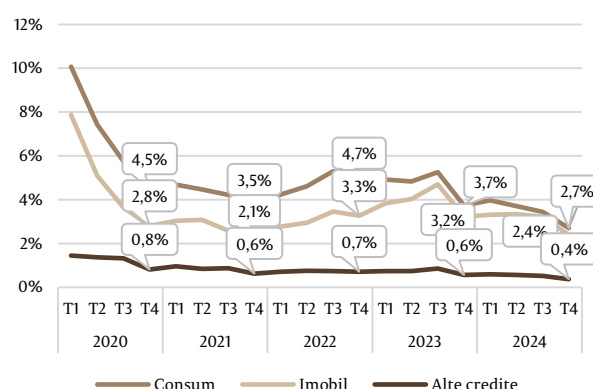

Sursa: BNM

Astfel, majorarea anuală de 143,4 la sută a volumului creditelor pentru locuințe, comparativ cu creșterea de 43,9 la sută a creditelor de consum, a condus la o distribuire mai echilibrată a volumului total de credite noi acordate persoanelor fizice, influențând astfel structura acestora în funcție de sold.

Comparativ cu finele anului 2023, se remarcă o tendință de reducere a ratei creditelor restante (întârzieri >1 zi) pentru toate categoriile de împrumuturi acordate persoanelor fizice (Figura 1.5.9). Cea mai ridicată rată a creditelor cu întârzieri de peste o zi a fost înregistrată la creditele de consum (2,7 la sută), în timp ce pentru creditele destinate procurării sau construcției de imobile se observă o rată de 2,4 la sută. Cea mai redusă rată a întârzierilor s-a observat pentru categoria „alte credite”, unde se înregistrează valoarea de doar 0,4 la sută.

Figura 1.5.9. Evoluția creditelor restante a populației (>= 1 zi)

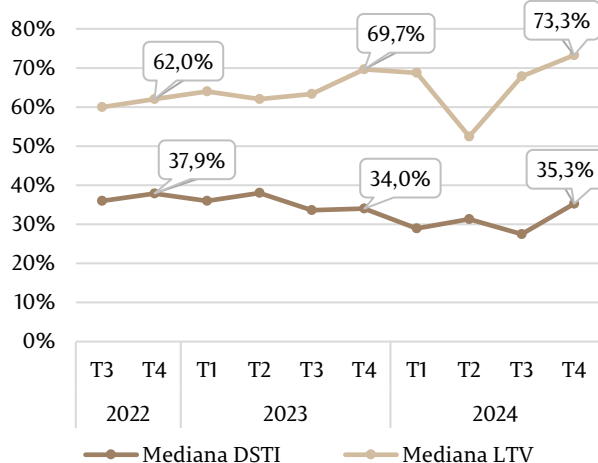

Sursa: BNM

Conform Regulamentului nr.101/2022 privind creditarea responsabilă a consumatorilor de către bănci, limita raportului dintre serviciul datoriei și venit (RSDV) este stabilită la nivelul de 40 la sută pentru creditele acordate în lei și 30 la sută pentru debitorii care se creditează în valută, având veniturile în lei. Totodată, pentru debitorii ale căror venituri depășesc de două ori venitul mediu pe economie, această limită poate fi majorată cu 15 puncte procentuale. Creditele acordate prin programul guvernamental „Prima Casă” pot avea valoarea RSDV până la 70 la sută.

Astfel, de la aprobarea Regulamentului nr.101/2022 în trimestrul II 2022, mediana RSDV s-a menținut în intervalul 27-38 la sută. La sfârșitul anului 2024, acest indicator a atins valoare de 35,3 la sută. În cazul raportului dintre credit și garanții (RCG) se observă o creștere la valoarea de 73,3 la sută. Această evoluție se datorează majorării volumului creditelor ipotecare acordate prin programul guvernamental „Prima Casă”, care permite depășirea limitei standard de 80 până la 100 la sută și, astfel, a contribuit la mărirea mediane comparativ cu finele anului precedent (Figura 1.5.10).

Figura 1.5.10. Mediana creditelor noi acordate pentru procurarea/construcția imobilului

Sursa: BNM

Sondajul privind comportamentul financiar al populației

La finele anului 2024, BNM a realizat a cincea rundă a sondajului cu privire la comportamentul financiar al populației din Republica Moldova, în chestionar fiind incluse 45 de întrebări menite să acopere 4 dimensiuni – aspecte generale despre

respondent, veniturile și sursa acestora, accesul și sursele de finanțare, locuința.

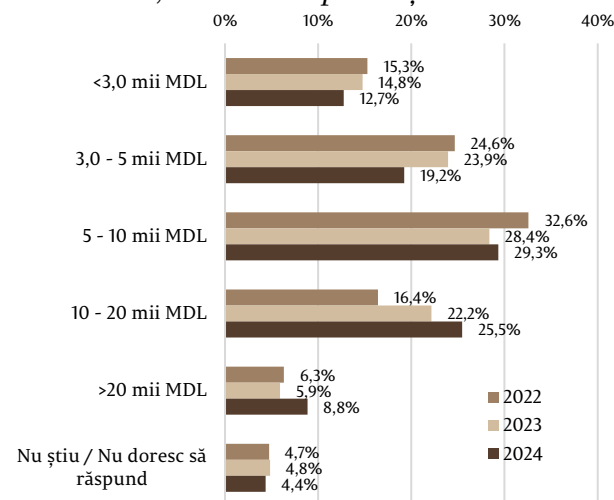
Sondajul a fost efectuat pe un eșantion de 1 029 persoane, cu reprezentarea diverselor grupe de vârstă, medii de trai, sexe și niveluri ale veniturilor.

Similar sondajului precedent, principalele surse ale veniturilor unei familii rămân a fi salariul – 63,2 la sută dintre respondenți și pensia – 45,9 la sută.

Alte surse menționate de respondenți sunt transferuri din străinătate (13,4 la sută), plăți sociale (13,1 la sută), venitul din activitatea individuală (10,9 la sută).

Conform datelor sondajului, repartizarea veniturilor medii lunare în limita eșantionului de respondenți este, după cum urmează: 12,7 la sută primesc lunar un venit sub 3 mii MDL, 19,2 la sută dintre respondenți indică un venit mediu lunar între 3 și 5 mii de MDL, iar 29,3 la sută - între 5 și 10 mii MDL. Un venit între 10 și 20 mii MDL au 25,5 la sută dintre respondenți, în timp ce 8,8 la sută încasează venituri ce depășesc 20 mii MDL (Figura 1.5.11).

Figura 1.5.11. Distribuția după mărimea venitului mediu lunar, număr de respondenți

Sursa: BNM

35,2 la sută dintre respondenți au afirmat că au încredere moderată în sistemul financiar din Republica Moldova, 33,1 la sută - puțină sau foarte puțină încredere, 8,3 la sută - multă sau foarte multă încredere, iar 19,6 la sută - nu au deloc încredere.

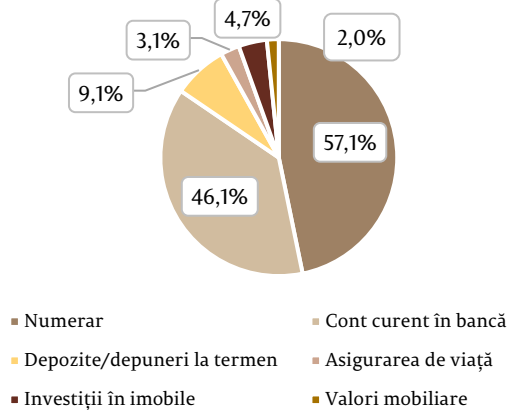
Gradul de economisire în rândul respondenților este foarte scăzut, astfel 74,7 la sută dintre respondenți declară că nu au reușit să facă economii în ultimele 6 luni.

Similar rezultatelor sondajului precedent, majoritatea respondenților care totuși reușesc să economisească, își păstrează economiile în numerar (57,1 la sută) sau la cont curent în bancă (46,1 la sută).

Printre alte modalități de păstrare a economiilor au fost enumerate: depozite/depuneri la termen (9,1 la sută), asigurarea de viață (3,1 la sută), investiții în imobile (4,7 la sută), valori mobiliare (2,0 la sută) (Figura 1.5.12).

31,1 la sută dintre respondenți consideră că păstrarea economiilor la băncile din Republica Moldova este parțial sigură, 29,0 la sută - sigură sau foarte sigură, iar 25,4 la sută - nesigură sau foarte nesigură.

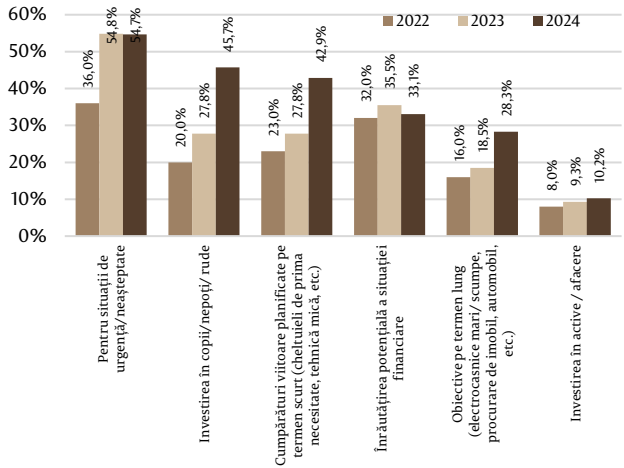
Figura 1.5.12. Modalități de păstrare a economiilor

Sursa: BNM

Principalele scopuri ale economiilor rămân a fi: pentru situații de urgență/neașteptate (54,7 la sută) și investirea în copii, nepoți, rude (45,7 la sută). Alte scopuri menționate de respondenți sunt cumpărăturile viitoare planificate pe termen scurt (42,9 la sută), înrăutățirea potențială a situației financiare (33,1 la sută), obiectivele pe termen lung de economisire (28,3 la sută), investirea în active rentabile (10,2 la sută) (Figura 1.5.13).

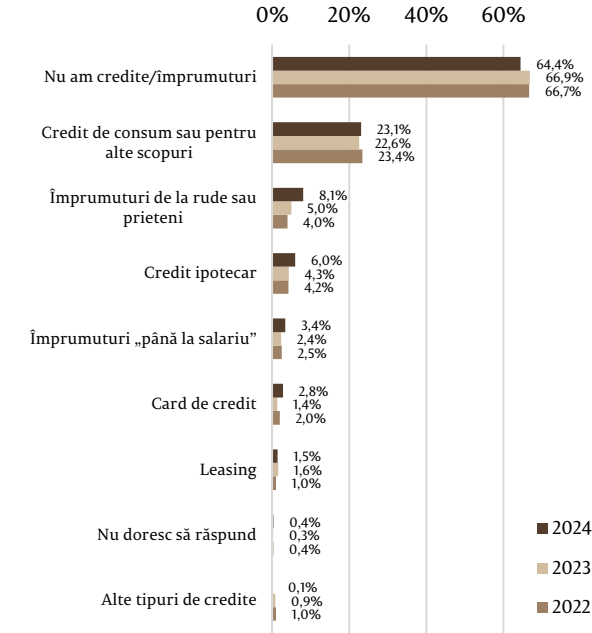
Figura 1.5.13. Scopul economiilor respondenților

Sursa: BNM

La momentul efectuării sondajului, doar 33,4 la sută dintre respondenți au declarat că au apelat la surse de finanțare de la instituții de creditare (Figura 1.5.14). În următoarea perioadă, doar 9,5 la sută dintre respondenți se declară interesați de a apela la o instituție de credit pentru finanțare.

Figura 1.5.14. Distribuția respondenților după tipul de împrumut contractat

Sursa: BNM

În procesul de creditare cele mai importante aspecte sunt considerate condițiile de creditare favorabile oferite (51,6 la sută), rapiditatea luării deciziei de creditare (39,3 la sută), taxe și comisioane mici (36,6 la sută), relațiile personale cu instituția (19,4 la sută),

experiența familiei sau a prietenilor (16,7 la sută).

Pentru mai mult de jumătate dintre respondenți (59,0 la sută), creditele/împrumuturile contractate reprezintă o povară suportabilă. Totodată, 22,7 la sută dintre respondenți declară că s-au confruntat cu situația când nu au reușit achitarea în termen a plăților aferente creditului, principalele cauze fiind creșterea cheltuielilor pentru viață (53,0 la sută), pierderea serviciului (28,9 la sută), creșterea costurilor creditului și a dobânzii (16,9 la sută), pierderea capacității de lucru (15,7 la sută) și altele.

Îndatorarea societăților nefinanciare

Activitatea de creditare față de societățile nefinanciare pe parcursul anului 2024 comparativ cu anul precedent, s-a remarcat printr-o creștere similară atât din partea sectorului bancar, cât și din partea sectorului organizațiilor de creditare nebancară.

La finele anului 2024, conform situațiilor financiare ale societăților nefinanciare, se constată faptul că majoritatea (circa 52,9 la sută) societăților generează rezultate financiare pozitive din activitatea de bază. Intermedierea financiară se caracterizează prin credite acordate de bănci societăților nefinanciare în cuantum de 43 194,0 mil. MDL (sau +20,5 la sută față de finele anului 2023), iar soldul împrumuturilor acordate de sectorul organizațiilor de creditare nebancară reprezintă 3 600,5 mil. MDL (sau +19,8 la sută față de anul precedent). Solicitățile de finanțare au fost într-o proporție mai mare accesate de către societățile din domeniul comerțului, iar acestea au fost predominant în valută (EUR). Structura creditelor acordate societăților nefinanciare este formată în continuare de o pondere majoritară a expunerilor sectorului bancar (92,3 la sută din soldul total al creditelor) și de o proporție mai scăzută a sectorul nebancar (8,7 la sută).

Sporirea cererii din partea companiilor nefinanciare a crescut din cauza interesului pentru investițiile în capitalul fix, precum și nivelul general al ratelor dobânzilor.

Conform datelor sondajului de creditare bancară (Figura 1.5.15), standardele de

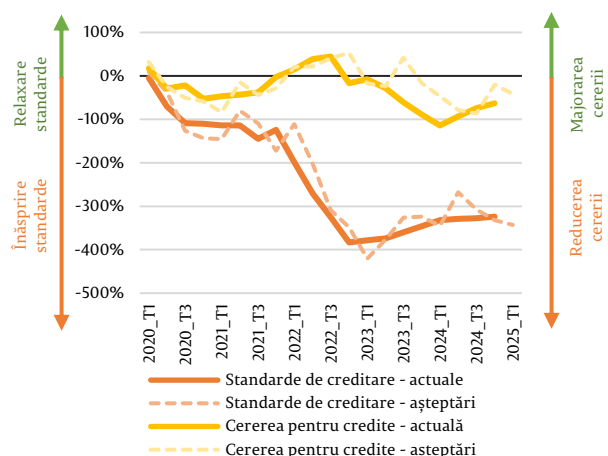
creditare bancară pentru societățile nefinanciare pe parcursul anului 2024 au avut o tendință de relaxare graduală, contrar așteptărilor anticipate. Totodată, în prima jumătate a anului, băncile s-au arătat mai mult orientate spre înăsprirea standardelor de creditare, cu o inversare a anticipărilor către finele anului în contextul relaxării politicii monetare și presiunii inflaționiste. Principalii factori evidențiați de către respondenți în legătură cu relaxarea standardelor de creditare au fost presiunea concurenței și constrângerile bilanțiere, temperate de către gestiunea riscurilor existente.

Pentru primul trimestru al anului 2025, respondenții anticipează o continuare a tendinței de relaxare a standardelor de creditare, anticipând o creștere a ritmului de relaxare în perioada ulterioară.

În ceea ce privește evoluția cererii de credite din partea societăților nefinanciare, pe parcursul anului 2024 respondenții au indicat o activizare semnificativă pe parcursul primului trimestru al anului de raportare și o activizare continuă către finele anului. Rezultatele respective s-au situat la un nivel similar cu cel prognozat de respondenți, indicând asupra unei recuperări economice mai lente a societăților nefinanciare în raport cu percepția experților din cadrul sectorului bancar.

Cererea de credite din partea societăților nefinanciare a crescut din cauza interesului sporit pentru investițiile în capital fix. Pe de altă parte, nevoile de investiții în capitalul circulant, precum și nivelul general al ratelor dobânzii, au accelerat această creștere a cererii de credite bancare.

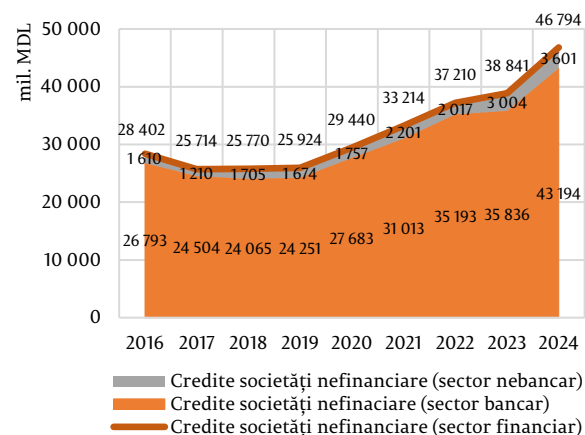
Figura 1.5.15. Evoluția trimestrială a condițiilor de creditare (Sondajul privind creditarea bancară), 2019 T4=0%

Sursa: BNM

Tendențele aferente anului 2024 evidențiate mai sus, subliniază evoluția soldului creditelor acordate companiilor nefinanciare de către sectorul financiar. Astfel, se observă o creștere a portofoliului de credite acordate societăților nefinanciare atât de către sectorul bancar, până la valoarea de 43 194,0 mil. MDL (sau +20,5 la sută în termeni anuali), cât și a sectorul nebancar unde totalul ajunge la suma de 3 600,5 mil. MDL (sau +19,8 la sută în termeni anuali) (Figura 1.5.16).

Figura 1.5.16. Evoluția creditării societăților nefinanciare

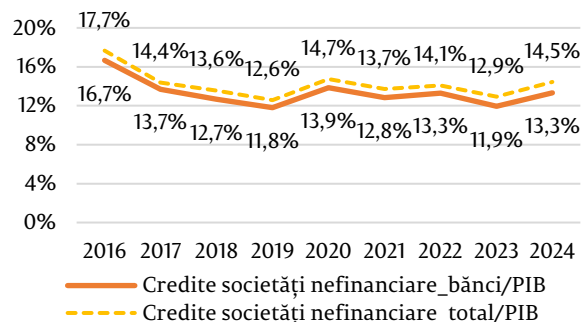
Sursa: BNM, CNPF

Pe parcursul anului 2024, ritmul de creștere economic a fost mai redus comparativ cu creditarea societăților nefinanciare.

Cererea de credite, programele guvernamentale de susținere a IMM-lor prin credite garantate de stat și politica monetară stimulativă au determinat această pantă ascendentă de creditare a sectorului nefinanciar. Ponderea în PIB a creditelor

acordate societăților nefinanciare a atins nivelul de 14,5 la sută, în creștere cu 1,8 puncte procentuale comparativ cu finele anului 2023. Cu toate acestea, îndatorarea sectorului nefinanciar raportat la PIB rămâne scăzut față de alte economii emergente, respectiv 97,7 la sută (Figura 1.5.17).

Figura 1.5.17. Ponderea în PIB a creditelor acordate de sectorul bancar și cel nebancar

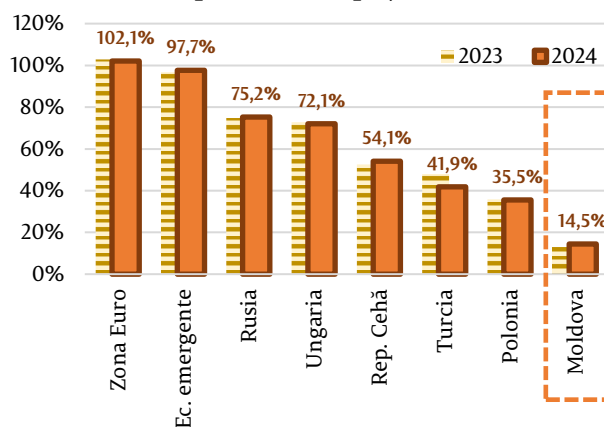

Sursa: BNM, CNPF, BNS

În pofida diminuării costurilor de finanțare, economia națională reflectă o intermediere financiară inferioară statelor europene. Totodată, stabilitatea macroeconomică poate fi afectată de unele provocări la adresa riscului de concentrare prin creșterea expunerii sectorului bancar în titluri de stat.

La nivel internațional, intermedierea financiară aferentă societăților nefinanciare în cadrul Republicii Moldova se plasează în continuare pe poziții inferioare, cu 41,3 puncte procentuale mai scăzută în comparație cu alte țări din regiune și cu 87,3 puncte procentuale mai redusă față de zona euro (Figura 1.5.18).

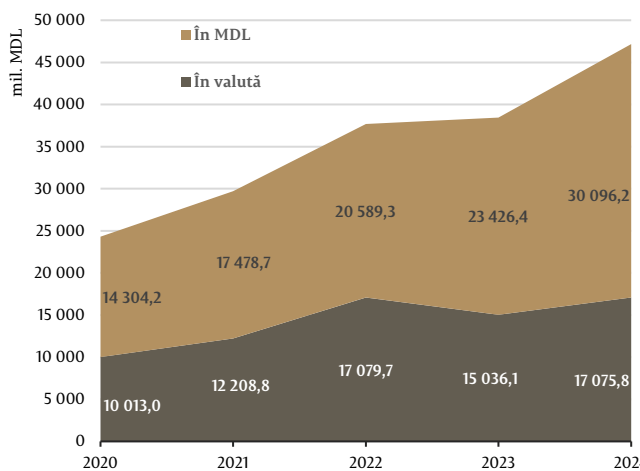
Figura 1.5.18. Soldul portofoliului de credite din sectorul financiar acordate companiilor nefinanciare raportat la PIB pe țări

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor Bank for International Settlements

Soldul creditelor noi acordate în valută a crescut în anul 2024 comparativ cu anul 2023 cu 13,6 la sută, pe fundalul relaxării condițiilor monetare și recuperării economice. În același timp, ponderea acestora în total portofoliu rămâne scăzută (36,1 la sută), creditarea fiind dominată în continuare de moneda națională (63,8 la sută) (Figura 1.5.19). De menționat că, rata creditelor neperformante aferente expunerilor în valută s-a diminuat cu 2,9 puncte procentuale fiind mai mică decât cea a creditelor în lei, fapt ce reduce vulnerabilitatea portofoliului în valută în cazul apariției unui șoc extern.

Figura 1.5.19. Evoluția trimestrială a creditelor noi acordate de bănci societăților nefinanciare

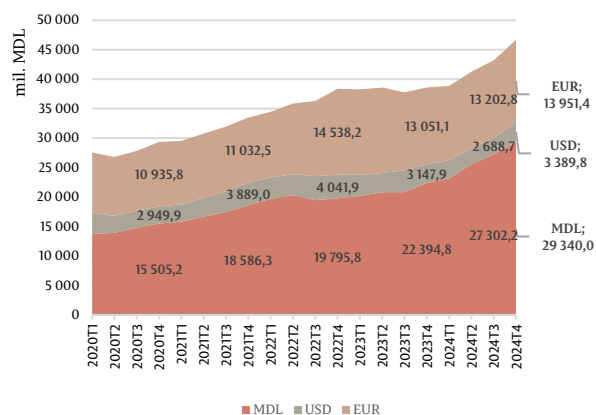
Sursa: BNM

În diviziune pe trimestre, cea mai modestă activitate de creditare a companiilor nefinanciare a fost observată pe parcursul trimestrului I 2024, fiind în descreștere cu 1,8 sută până la valoare de 9 489,7 mil. MDL, comparativ cu situația similară a anului precedent. În același timp, la situația de la finele trimestrului IV 2024, activitatea de finanțare a companiilor nefinanciare a cunoscut o creștere de circa 36,4 la sută soldul ajungând până la valoarea maxim înregistrată în orizontul analizat de 14 811,2 mil. MDL.

Procesul de creditare în valută a persoanelor juridice este caracterizat de menținerea poziției dominante a valutei EUR, fapt datorat în principal exporturilor orientate către statele europene și a angajamentelor naționale de aderare la UE. Totodată, de menționat este faptul că gradul de dolarizare a portofoliului de credite acordate societăților nefinanciare a fost în descreștere pe parcursul

anului 2024. Astfel, ponderea creditelor acordate în valută în total portofoliu a atins nivelul de 37,2 la sută la finele anului 2024, fiind în descreștere cu 4,8 puncte procentuale în termeni anuali (Figura 1.5.20).

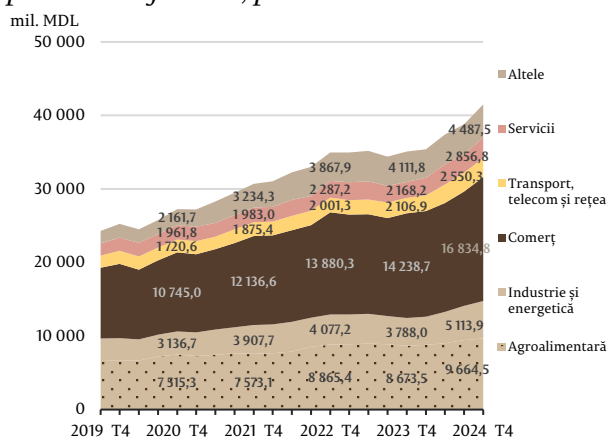
Figura 1.5.20. Evoluția trimestrială a portofoliului de credite bancare acordate persoanelor juridice, pe valute

Sursa: BNM

La nivel de sectoare economice (Figura 1.5.21), portofoliul de credite în valută se concentrează majoritar pe împrumuturile acordate societăților nefinanciare din domeniul comerțului (respectiv 36,8 la sută în EUR și 59,1 la sută în USD). În același timp, soldul creditelor în MDL acordate acestui sector reprezintă 16 834,8 mil. MDL (sau circa 40,6 la sută din total portofoliu de credite aferente societăților nefinanciare). Calitatea creditelor acordate ramurii respective este la un nivel superior mediei aferente portofoliului total, rata NPL fiind la nivelul de 2,5 la sută la finele perioadei de raportare. Cu toate acestea, nivelul de concentrare a sectorului consemnează posibilitatea unei majorări a ratei de nerambursare în cazul apariției unui șoc, cât și creșterea expunerii sectorului bancar la riscul valutar în cazul devalorizării monedei naționale.

Figura 1.5.21. Evoluția trimestrială a soldului portofoliului de credite bancare acordate persoanelor juridice, pe ramuri

Sursa: BNM

Cea de a doua ramură după gradul de îndatorare este cea agroalimentară, care la situația de raportare a totalizat un sold de 9 664,5 mil. MDL sau circa 23,3 la sută din portofoliul de credite bancare acordate societăților nefinanciare. Calitatea subportofoliului respectiv este mai scăzută comparativ cu întreg portofoliu de credite, rata NPL la finele situației de raportare fiind la nivelul de 12,7 la sută. Situația denotă anumite îngrijorări, inclusiv anumite incertitudini privind condițiile climatice. De menționat că, pe parcursul anului 2024, la nivel național, au fost implementate un șir de programe de subvenționare și instrumente de stimulare a sectorului agroalimentar, în vederea consolidării capacităților financiare a entităților angajate în activitatea respectivă, fapt ce ar putea tempera deteriorarea calității portofoliului în perioadele ulterioare.

Sondajul privind comportamentul financiar al societăților nefinanciare

La finele anului 2024, BNM a realizat a cincea rundă a sondajului cu privire la comportamentul financiar al societăților nefinanciare din Republica Moldova, în chestionar fiind incluse 36 de întrebări din 3 dimensiuni: aspecte generale despre respondent, rezultatele financiare ale societății, accesul și sursele de finanțare. Sondajul a fost efectuat pe un eșantion de 383 societăți nefinanciare, cu reprezentarea după criterii de mărime, tipuri de activități numărul de angajați.

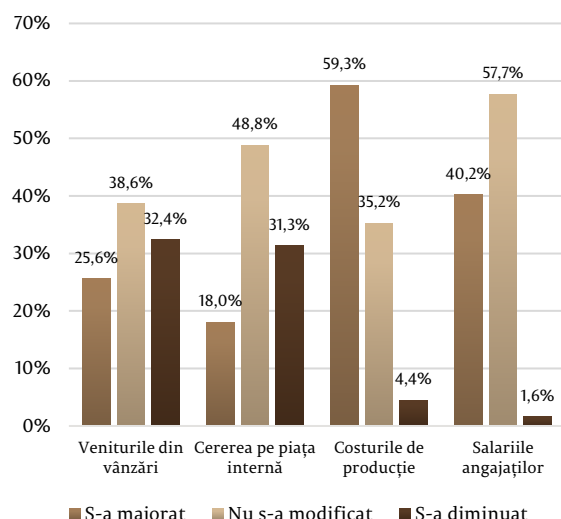
Conform rezultatelor sondajului, principalele provocări din ultimele 6 luni sunt: creșterea costurilor de producție (69,7 la sută), lipsa personalului calificat (60,8 la sută), scăderea puterii de cumpărare (56,7 la sută), situația politică instabilă (52,5 la sută), creșterea concurenței (48,0 la sută), reducerea numărului de clienți (47,3 la sută), descreșterea surselor financiare (37,9 la sută).

În opinia respondenților, un nivel înalt de presiune asupra activității societății exercită, așa factori precum: dificultățile în atragerea personalului calificat (57,4 la sută), costurile de producție (46,5 la sută), concurența (42,3 la sută), imprevizibilitatea mediului fiscal (modificări în codul fiscal care nu pot fi anticipate/prevăzute) (40,2 la sută). Totodată, drept factori puțin presanți au fost menționați: schimbările climatice (63,2 la sută), mediul extern (60,1 la sută), accesul la finanțare (55,9 la sută), legislația în domeniul insolvenței (55,6 la sută), disciplina financiară în economie (plata la timp și în cuantum agreat a datoriilor financiare) (52,7 la sută), lipsa cererii (44,6 la sută), normele legale și fiscale care reglementează activitatea companiei (40,2 la sută).

73,1 la sută dintre societățile respondente la sondaj au înregistrat profit în anul financiar precedent.

Pe parcursul anului 2024, o mare parte a respondenților au afirmat că nu s-au modificat veniturile din vânzări (38,6 la sută), cererea pe piața internă de produse/servicii (48,8 la sută) și salariile angajaților (57,7 la sută). Totodată, costurile de producție s-au majorat în opinia a 59,3 la sută dintre societăți (Figura 1.5.22).

Figura 1.5.22. Evoluția indicatorilor în ultimele 6 luni (a doua jumătate a anului 2024)

Sursa: BNM

Principala sursă de finanțare în cazul a 93,0 la sută dintre societățile respondente reprezintă sursele interne ale societății; 22,7 la sută dintre companii au apelat la creditarea bancară, 17,0 la sută – overdraft și linii de credit. Totodată, alte surse de finanțare utilizate de societățile respondente în ultimele 6 luni au fost: creditarea nebanară (9,4 la sută), suport financiar de la stat sau raioane (6,0 la sută), leasing/factoring (5,2 la sută).

Cauzele principale care au determinat respondenții să nu apeleze la instituțiile de credit pentru satisfacerea necesităților societății, similar iterației precedente a sondajului, sunt: suficiența resurselor interne și/sau lipsa necesității de a se împrumuta – 62,3 la sută, nedorința proprietarilor de a-și asuma datorii suplimentare – 38,1 la sută, costurile prea mari ale resurselor externe – 32,8 la sută, neîncrederea în instituțiile de credit – 21,9 la sută.

Totodată, 24,0 la sută dintre respondenți și-au exprimat intenția de a apela la o instituție de credit pentru finanțare în următoarele 6 luni. Mijloacele de împrumut, preponderent, ar fi solicitate în MDL (80,4 la sută), urmate de EUR (13,0 la sută) și USD (6,5 la sută). Scopul finanțării, conform răspunsurilor respondenților, ar fi finanțarea unui proiect investițional (62,0 la sută) sau finanțarea nevoilor curente (capital circulant) (37,0 la sută).

Fiind întrebați cât de multă încredere au în sistemul financiar din Republica Moldova, 55,4 la sută dintre respondenți au afirmat că au încredere moderată, 20,1 la sută – puțină sau foarte puțină încredere, 17,0 la sută – multă sau foarte multă încredere, iar 6,3 la sută – nu au deloc încredere.

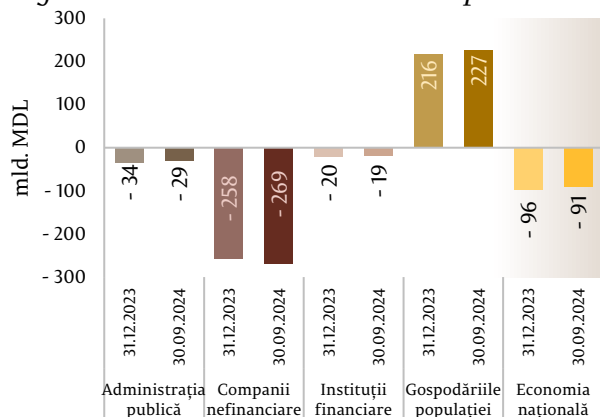
Referitor la așteptările respondenților cu privire la nivelul general al prețurilor în următoarele 12 luni, 54,3 la sută consideră că va crește ușor, 24,8 la sută – va crește semnificativ, 14,1 la sută – va rămâne la același nivel, iar 3,9 la sută – va scădea ușor sau semnificativ.

1.6. Bilanțurile sectoriale și conturile financiare ale Republicii Moldova

Economia națională a rămas în continuare net debitoare, preponderent pe fundalul creșterii valorii financiare nete a sectorului companiilor nefinanciare, pe când sectorul gospodăriilor populației¹⁵ rămâne creditorul net principal al economiei naționale.

Valoarea financiară netă¹⁶ a economiei naționale s-a majorat la finele trimestrului III 2024 cu 5,7 la sută comparativ cu finele trimestrului IV 2023 constituind -90 921,7 mil. MDL. Această evoluție a fost determinată în mare parte de creșterea cu +4,9 la sută a valorii financiare nete a celui mai mare creditor al economiei naționale - sectorului gospodăriilor populației (Figura 1.6.1).

Figura 1.6.1. Valoarea financiară netă pe sectoare

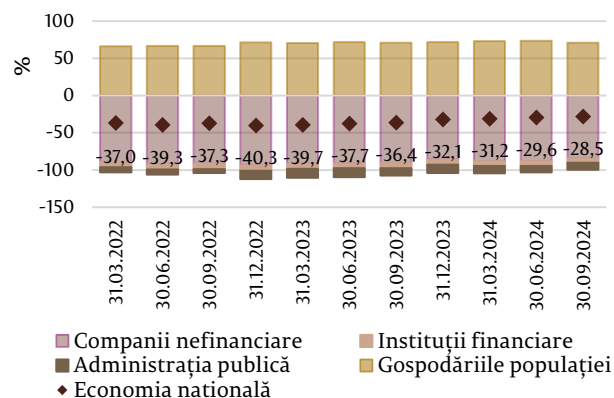
Sursa: BNM

Sectorului companiilor nefinanciare, în perioada de raportare a fost cel mai mare debitor net al economiei naționale. Valoarea sa financiară netă s-a diminuat cu 4,4 la sută până la nivelul de -269 351,8 mil. MDL. Sectorul administrației publice și sectorul instituțiilor financiare, la fel au avut valoarea financiară netă negativă (debitoare), însă mult mai mică comparativ cu cea a sectorului companiilor nefinanciare, de -29 292,4 mil. MDL (-15,0 la sută) și -19 146,9 mil. MDL (-4,9 la sută) respectiv.

Raportul dintre valoarea financiară netă a economiei naționale și produsul intern brut (PIB), la situația din 30.09.2024, a constituit

-28,5 la sută (comparativ cu -32,1 la sută la 31.12.2023) (Figura 1.6.2).

Figura 1.6.2. Evoluția raportului dintre valoarea financiară netă și PIB

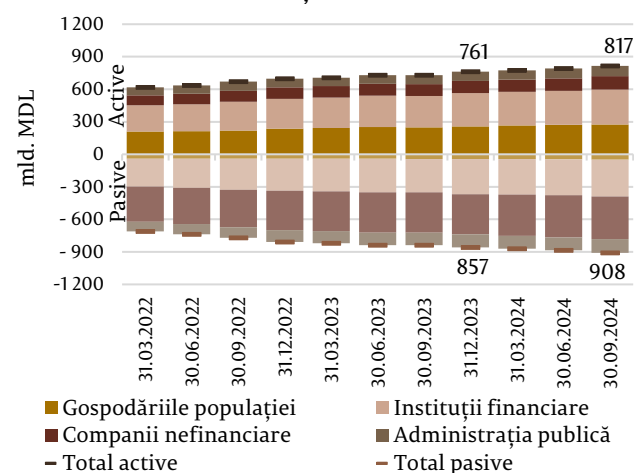

Sursa: BNM

Structura activelor financiare și angajamentelor sectoarelor economiei naționale diferă în funcție de tipul activităților principale specifice sectorului respectiv și de resursele disponibile ale acestuia.

Activele financiare și pasivele totale ale economiei naționale au înregistrat un trend ascendent pe tot parcursul perioadei analizate, și la sfârșitul trimestrului III 2024 au însumat 816 852,8 mil. MDL și respectiv 907 774,5 mil. MDL (Figura 1.6.3).

Figura 1.6.3. Activele financiare și pasivele sectoarelor economiei naționale

Sursa: BNM

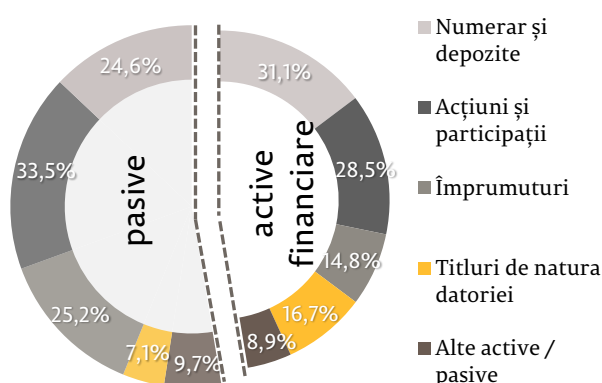
¹⁵ Sectorul gospodăriilor populației include și instituțiile fără scop lucrativ în serviciul acestora.

¹⁶ Valoarea financiară netă reprezintă diferența dintre totalul activelor financiare și totalul pasivelor, înregistrate de un anumit sector al economiei naționale.

În același timp, ritmul de creștere al activelor financiare față de finele trimestrului IV 2023 (+7,3 la sută) a fost mai mare decât cel al pasivelor (+5,9 la sută).

În structura activelor financiare ale economiei naționale, partea majoră îi revine numerarului și depozitelor (31,1 la sută), în timp ce în structura pasivelor predomină acțiunile și participațiile în capitalul propriu al persoanelor juridice înregistrate în Republica Moldova (33,5 la sută) (Figura 1.6.4).

Figura 1.6.4. Structura activelor financiare și a pasivelor sectoarelor economiei naționale pe instrumente, 30.09.2024

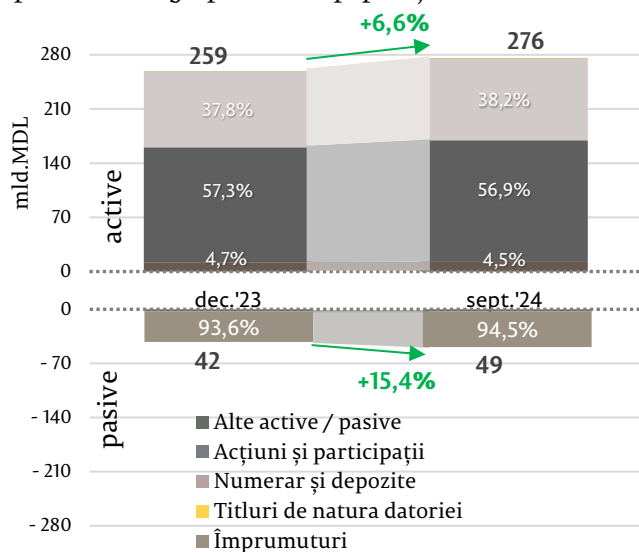

Sursa: BNM

La situația din 30.09.2024 sectorul gospodăriilor populației a deținut active financiare în valoare de 275 802,4 mil. MDL (+6,6 la sută față de finele anului precedent). Creșterea activelor s-a datorat majorării soldului acțiunilor și altor forme de participații (+5,9 la sută) care a generat o contribuție de +3,4 puncte procentuale. Totodată, soldul numerarului și depozitelor a crescut cu 7,8 la sută, constituind 38,2 la sută din activele financiare ale sectorului dat (Figura 1.6.5).

Angajamentele sectorului gospodăriilor populației au însumat 48 932,9 mil. MDL (+15,4 la sută), fiind constituite preponderent din împrumuturi contractate (94,5 la sută din totalul pasivelor).

Figura 1.6.5. Structura activelor financiare și a pasivelor ale gospodăriilor populației

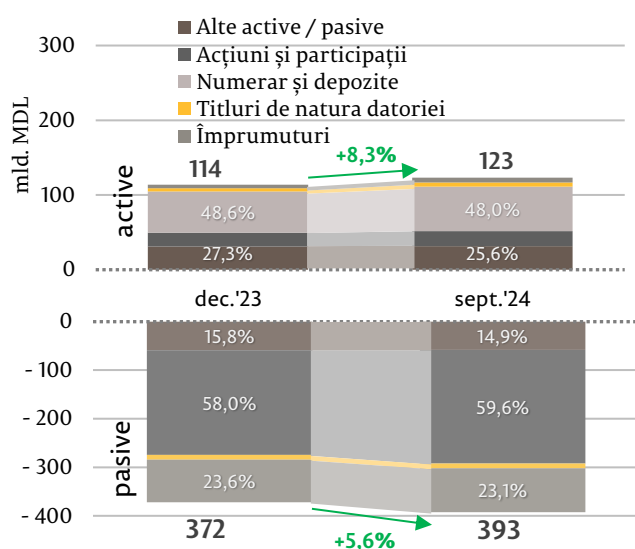

Sursa: BNM

Sectorul companiilor nefinanciare reprezintă cel mai mare sector al economiei naționale din perspectiva angajamentelor sale.

Sectorul companiilor nefinanciare la finele trimestrului III 2024 deținea active financiare în valoare de 123 260,8 mil. MDL, cu 8,3 la sută mai mult comparativ cu finele trimestrului IV 2023 (Figura 1.6.6).

Figura 1.6.6. Activele financiare și pasivele societăților nefinanciare

Sursa: BNM

În structura acestora, ponderea majoră a fost deținută de numerar și depozite (48,0 la sută din totalul activelor financiare).

În același timp, obligațiunile sectorului respectiv au constituit 392 612,6 mil. MDL (+5,6 la sută comparativ cu finele trimestrului IV 2023). Acestea au fost formate, în mare parte,

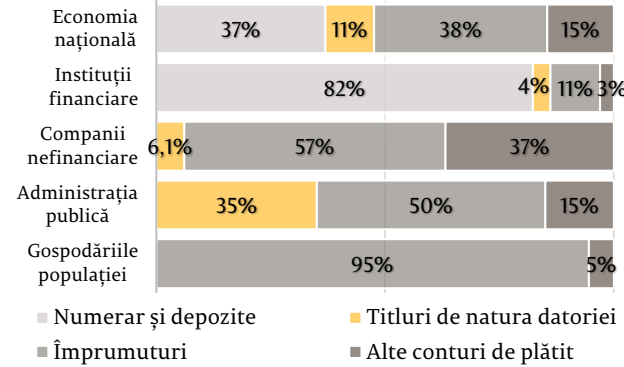
din capitalul propriu (59,6 la sută din totalul pasivelor sectorului dat) și împrumuturile contractate (23,1 la sută).

Datoria totală¹⁷

Împrumuturile contractate și numerarul și depozitele sunt componente majore ale datoriei totale, având o pondere de 37,9 și, respectiv, 37,0 la sută (Figura 1.6.7).

Valoarea datoriei totale pe economia națională la finele trimestrului III 2024 a constituit 603 993,8 mil. MDL.

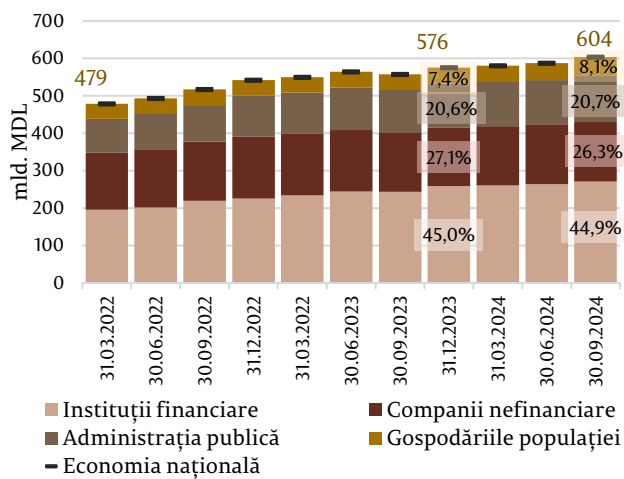
Figura 1.6.7. Structura datoriei totale pe instrumente și sectoare, 30.09.2024

Sursa: BNM

În valori absolute, datoria totală a sectoarelor economiei naționale a continuat să crească pe parcursul anului 2024 (Figura 1.6.8). La finele trimestrului III 2024, acest indicator a înregistrat o creștere de 4,9 la sută comparativ cu finele trimestrului IV 2023.

Figura 1.6.8. Evoluția datoriei totale pe sectoare

Sursa: BNM

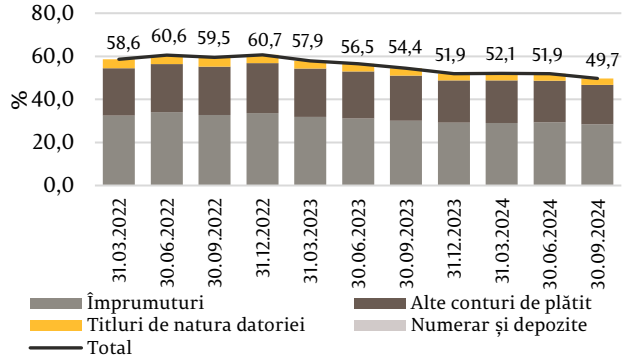
¹⁷ Datoria totală a unui sector este definită ca suma tuturor pasivelor unui sector datorate altor sectoare ale economiei naționale și sectorului „Restul lumii”, cu excepția acțiunilor

Cel mai mare nivel al datoriei totale, conform situației la 30.09.2024, datorită specificului activităților sale de intermediar financiar, a fost înregistrat la sectorul instituțiilor financiare.

Acestui sector i-a revenit o datorie de 271 281,5 mil. MDL, adică 44,9 la sută din datoria totală a economiei naționale. Din perspectiva instrumentelor, cea mai mare pondere în datoria totală a sectorului o deține numerarul și depozitele (82,3 la sută).

Sectorului companiilor nefinanciare i-a revenit 26,3 la sută din datoria totală a economiei naționale. Datoria totală a acestui sector la finele trimestrului III 2024 a înregistrat o valoare de 158 672,5 mil. MDL. Valoarea acestui indicator raportat la PIB a scăzut cu 2,2 puncte procentuale față de anul precedent până la nivelul de 49,7 la sută (Figura 1.6.9).

Figura 1.6.9. Datoria totală a sectorului companiilor nefinanciare raportată la PIB, %

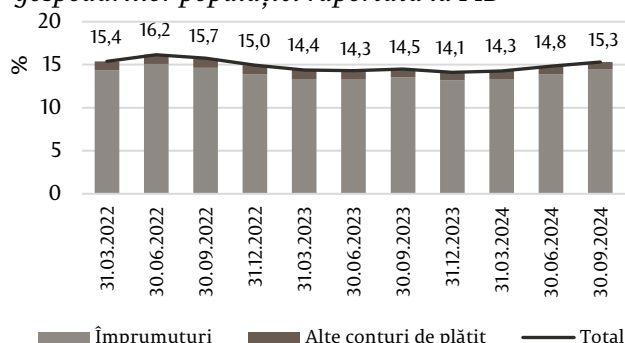
Sursa: BNM

În structura datoriei totale ale acestui sector partea majoră (57,1 la sută) revine împrumuturilor contractate.

Cel mai mic nivel al datoriei totale se atestă la sectorul gospodăriilor populației, căruia îi revine 8,1 la sută (48 932,9 mil. MDL) din datoria totală a economiei naționale. Datoria totală a sectorului gospodăriilor populației raportată la PIB a înregistrat o majorare cu 1,2 puncte procentuale față de anul precedent (Figura 1.6.10).

și participațiilor la fondurile de investiții și a instrumentelor financiare derivate.

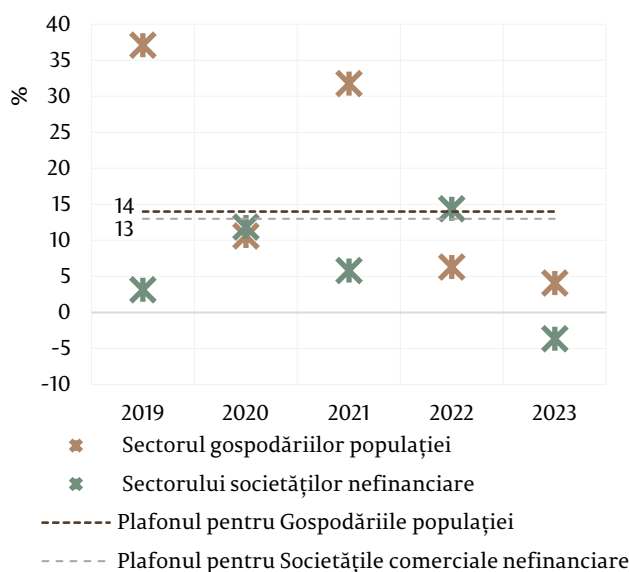
Figura 1.6.10. Datoria totală sectorului gospodăriilor populației raportată la PIB

Sursa: BNM

Gradul de îndatorare¹⁸ al sectorului societăților comerciale nefinanciare s-a menținut în limitele orientative¹⁹, cu excepția anului 2022 (Figura 1.6.11). În 2023, acest indicator a fost de -3,6 la sută. Stocul de titluri de datorie emise de acest sector a scăzut cu 9,2 la sută, în timp ce împrumuturile contractate au înregistrat o scădere de 5,2 la sută comparativ cu anul precedent.

Figura 1.6.11. Gradul de îndatorare

Sursa: BNM

Pentru sectorul gospodăriilor populației, diminuarea gradului de îndatorare de la 31,7 la sută în 2021 la 6,3 la sută în 2022 a fost determinată în principal de creșterea ratelor

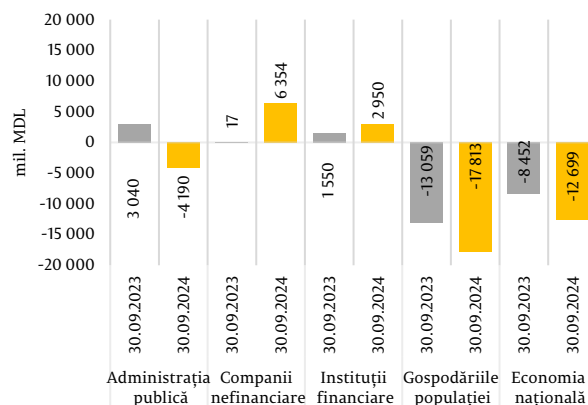
¹⁸ Se calculează ca fluxul net aferent titlurilor de natura datoriei emise și împrumuturilor contractate generat de un sector pe parcursul perioadei analizate și raportat la stocul instrumentelor financiare respective la finele perioadei anterioare. Pentru sectorul societăților comerciale nefinanciare din calculul indicatorului dat se exclud sumele contractate ca investiții străine directe.

dobânzilor la noile împrumuturi în ultimele luni ale anului 2022. În același timp, ultimii doi ani au fost relativ stabili, indicatorul revenind în limitele indicative și în 2023, s-a înregistrat o scădere suplimentară de 2,2 la sută față de 2022, cauzată în principal de un ritm mai lent de creștere a împrumuturilor contractate.

Conturile financiare ale Republicii Moldova (date experimentale)

Necesarul net de finanțare²⁰ în trimestrul III 2024, a constituit -12 698,7 mil. MDL, fiind în creștere cu 4 246,2 mil. MDL comparativ cu valoarea indicatorului dat înregistrată în trimestrul III 2023 (figura 1.6.12).

Figura 1.6.12. Capacitatea netă (+)/ necesarul net (-) de finanțare

Sursa: BNM

Necesarul net de finanțare al economiei naționale raportat la PIB a constituit 4,0 la sută, fiind în creștere cu 1,1 puncte procentuale față de perioada similară a anului precedent. Evoluția dată a fost determinată, preponderent, de majorarea necesarului net de finanțare a sectorului gospodăriilor populației, care a crescut de la 4,5 la sută în trimestrul III 2023 până la 5,6 la sută în trimestrul III 2024 (Figura 1.6.13).

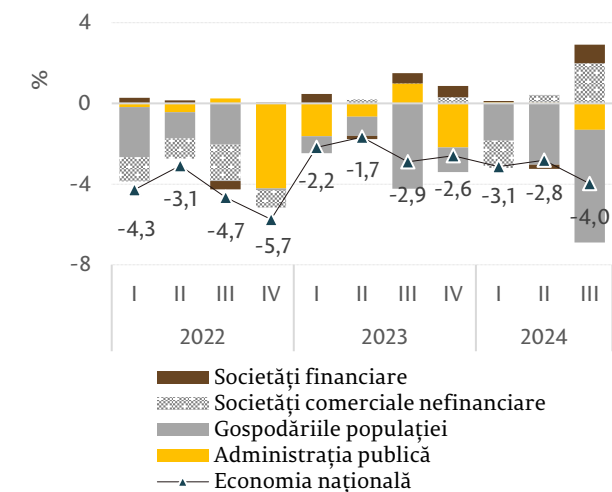
În același timp, sectorul societăților nefinanciare, a contribuit la diminuarea necesarului net de finanțare al economiei naționale, generând o capacitate netă de

¹⁹ Conform „The Macroeconomic Imbalance Procedure (MIP) introduced - Statistics Explained”

²⁰ Capacitatea netă / necesarul net de finanțare este un indicator ce reflectă starea unei economii ca urmare a tranzacțiilor nete cu active financiare și pasive. Astfel, capacitatea netă reprezintă diferența pozitivă dintre valoarea netă a tranzacțiilor cu active financiare și pasive, iar necesarul net de finanțare reprezintă situația opusă.

finanțare de 2,0 la sută din PIB. Un aport pozitiv în direcția diminuării necesarului net de finanțare a economiei naționale a avut și sectorul societăților financiare, întrucât acesta a generat o capacitate netă de finanțare de 0,9 la sută din PIB (comparativ cu valoarea de 0,5 la sută din trimestrul III 2023).

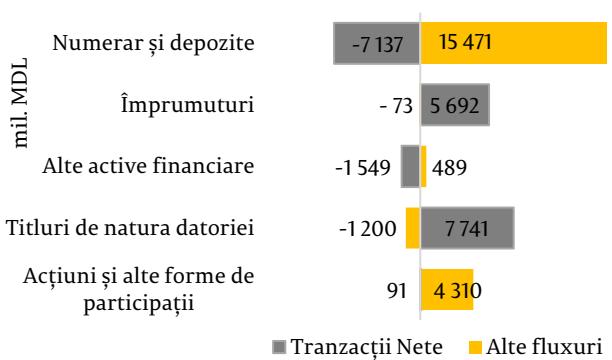
Figura 1.6.13. Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare a sectoarelor economiei naționale raportată la PIB, %

Sursa: BNM

Pe parcursul trimestrului III 2024, în economia națională, tranzacțiile nete²¹ aferente activelor financiare au constituit 4 839,4 mil. MDL, în timp ce celelalte fluxuri au însumat 18 996,1 mil. MDL. Cel mai mare volum al tranzacțiilor nete a fost înregistrat cu titluri de natura datoriei, achizițiile nete ale cărora au însumat 7 741, 3 mil. MDL (Figura 1.6.14).

Figura 1.6.14. Structura fluxurilor aferente activelor financiare total pe economia națională în trimestrul III 2024

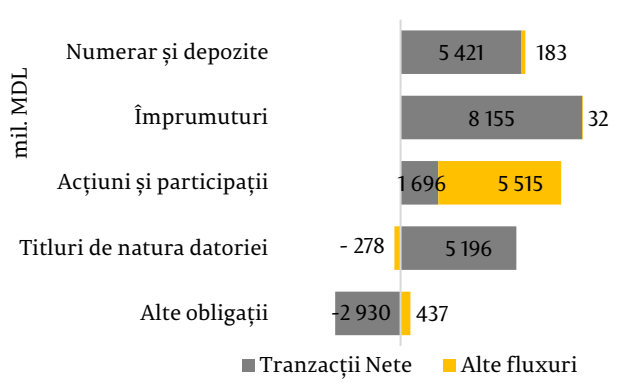

Sursa: BNM

²¹ Fluxurile financiare reprezintă modificările în solduri aferente instrumentelor financiare pe parcursul unei perioade de timp și includ tranzacțiile financiare nete și alte fluxuri. Tranzacțiile nete reprezintă achizițiile nete (achiziții minus vânzări) de active financiare și contractarea

Tranzacțiile nete aferente obligațiunilor, în cadrul economiei naționale, pe parcursul trimestrului III 2024 au constituit 17 538,0 mil. MDL, iar volumul celorlalte fluxuri a însumat 5 888,2 mil. MDL (Figura 1.6.15).

Figura 1.6.15. Structura fluxurilor aferente obligațiilor total pe economia națională în trimestrul III 2024

Sursa: BNM

Sectorul gospodăriilor populației

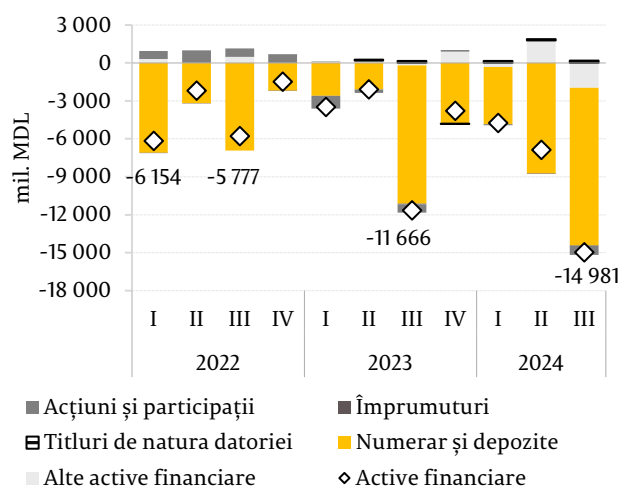
Volumul tranzacțiilor nete al sectorului gospodăriilor populației, în trimestrul III 2024, a însumat -14 980,8 mil. MDL (Figura 1.6.16), ceea ce indică prevalarea tranzacționării în direcția diminuării stocurilor activelor deținute de acest sector.

Cel mai mare volum al tranzacțiilor nete s-a efectuat cu numerar și depozite, acesta însumând -12 482,4 mil. MDL. Tranzacțiile nete aferente acțiunilor și a altor forme de participatii au constituit -728,3 mil. MDL. Evoluția respectivă, în mare parte, se datorează diminuării volumului deținut de sectorul respectiv a acțiunilor sau altor forme de participatii emise de sectorul societăților comerciale nefinanciare.

Totodată, tranzacțiile nete de procurare a obligațiunilor corporative ale băncilor au contribuit la formarea volumului net al titlurilor de natura datoriei în valoare de 193,3 mil. MDL.

netă (contractarea minus rambursarea) de pasive. Alte fluxuri - modificările activelor și pasivelor, care nu sunt datorate tranzacțiilor nete financiare (reevaluări, reclasificări, alte elemente de flux).

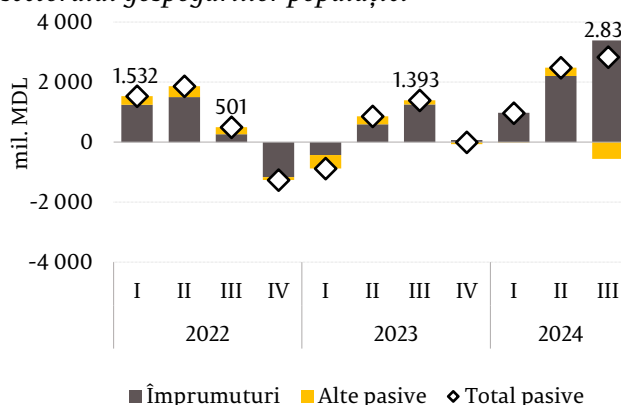
Figura 1.6.16. Tranzacțiile nete aferente activelor financiare ale sectorului gospodăriilor populației, mil. MDL

Sursa: BNM

În structura obligațiunilor, sectorul gospodăriilor populației a înregistrat tranzacțiile financiare nete de 2 832 mil. MDL (Figura 1.6.17), partea majoră fiind tranzacțiile nete de contractare a împrumuturilor, valoare cărora a totalizat 3 386,5 mil. MDL.

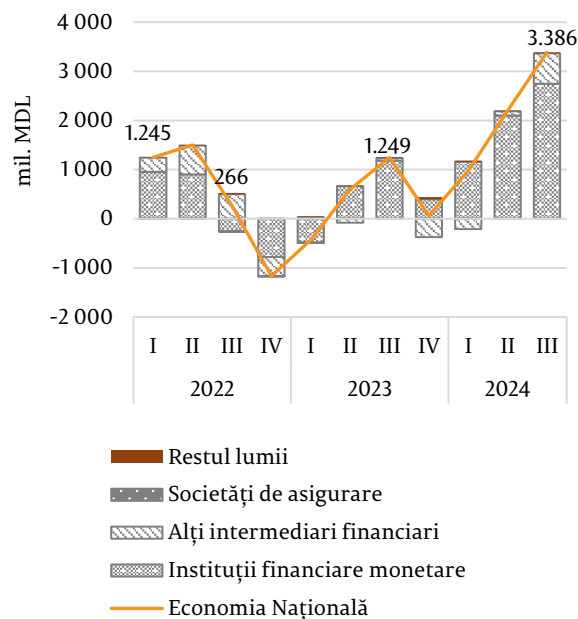
Figura 1.6.17. Tranzacțiile nete aferente obligațiilor sectorului gospodăriilor populației

Sursa: BNM

Din volumul total aferent contractărilor nete de împrumuturi, 81,1 la sută le-au revenit tranzacțiilor cu instituțiile financiare monetare (bănci licențiate rezidente și asociații de economii și împrumut cu licența "B"), iar 18,3 la sută le-au revenit altor intermediari financiari - organizațiilor de creditare nebancaară și asociațiilor de economii și împrumut cu licența "A" (Figura 1.6.18).

Figura 1.6.18. Dinamica împrumuturilor sectorului gospodăriilor populației și contrapartidele acestora, mil. MDL

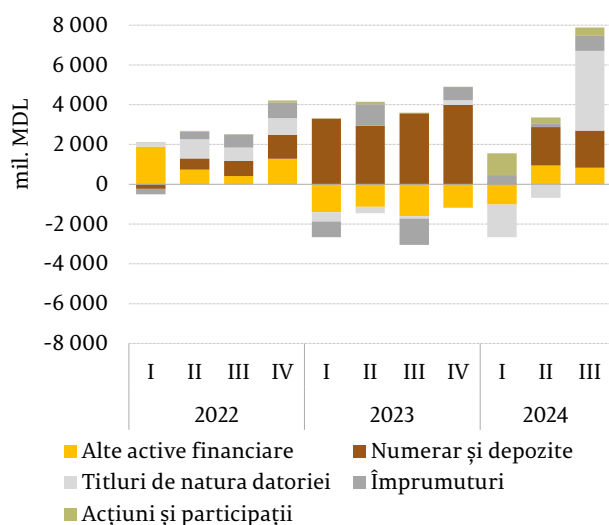
Sursa: BNM

Sectorul societăților comerciale nefinanciare

În trimestrul III 2024, sectorul societăților comerciale nefinanciare a înregistrat un volum al tranzacțiilor nete cu active financiare de 7 878,6 mil. MDL (Figura 1.6.19). Ponderea cea mai mare (50,7 la sută) din achizițiile nete de active financiare a fost înregistrată la titluri de natura datoriei care au constituit 3 993,6 mil. MDL. Partea majoră din volumul acestora revine valorilor mobiliare de stat.

Tranzacțiile nete aferente numerarului și depozitelor au totalizat în trimestrul III 2024 1 881,0 mil. MDL ca urmare a suplinirilor nete ale conturilor curente (932,1 mil. MDL) și plasărilor nete ale depozitelor la băncile rezidente (1 266,9 mil. MDL).

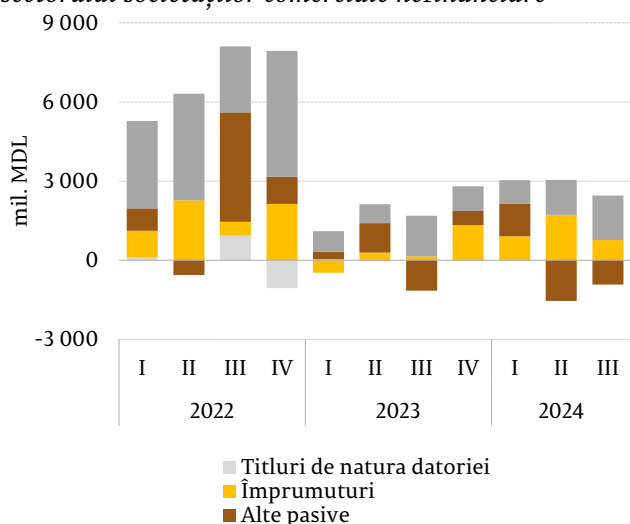
Figura 1.6.19. Tranzacțiile nete aferente activelor financiare ale sectorului societăților comerciale nefinanciare

Sursa: BNM

Societățile comerciale nefinanciare au înregistrat, pe parcursul trimestrului III 2024, tranzacții nete aferente obligațiunilor sale în valoare de 1 525,0 mil. MDL (Figura 1.6.20). Tranzacțiile nete cu acțiuni și alte forme de participații au constituit 1 695,8 mil. MDL, partea majoră fiind venitul reinvestit din investițiile directe ale sectorului extern.

Figura 1.6.20. Tranzacțiile nete aferente obligațiunilor sectorului societăților comerciale nefinanciare

Sursa: BNM

Totodată, volumul tranzacțiilor nete aferente împrumuturilor a constituit 755,8 mil. MDL și a fost determinat, în principal, de contractarea netă a împrumuturilor de la sectorul financiar în valoare de 1 548,3 mil. MDL, dar și de rambursările nete către sectorul extern în valoare de 266,4 mil. MDL.

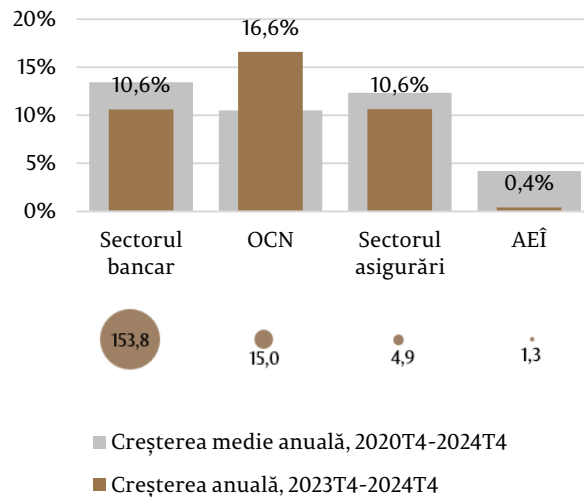
1.7. Structura sistemului financiar

Sistemul financiar al Republicii Moldova și-a continuat extinderea, fiind dominat în mod preponderent de sectorul bancar, atât din perspectiva volumului tranzacțiilor financiare, cât și a ponderii activelor deținute de entitățile din cadrul acestuia.

Conform situației din 31.12.2024, valoarea totală a activelor deținute de către entitățile din sectorul financiar (bănci, organizații de creditare nebanclară, societăți de asigurare, asociații de economii și împrumut) constituia 194,5 mld. MDL (60,1 la sută din PIB), fiind în creștere cu 11,1 la sută față de anul 2023.

Sectorul bancar, care deține cea mai mare pondere (87,5 la sută) din totalul activelor sistemului financiar, a înregistrat o creștere de 10,6 la sută în anul 2024, comparativ cu anul precedent, ritmul de creștere a înregistrat o scădere de 2,8 puncte procentuale față de rata medie anuală de creștere din ultimii cinci ani (Figura 1.7.1).

Figura 1.7.1. Ratele de creștere a segmentelor sistemului financiar

Notă: Dimensiunile cercurilor arată proporțional valoarea activelor segmentelor la situația din 31.12.2024, în miliarde MDL.

Sursa: BNM

Sectorul asigurărilor a înregistrat o creștere de 10,6 la sută în perioada de raportare, cu 1,7 puncte procentuale mai puțin decât rata medie de creștere a volumului activelor deținute de către societățile de asigurare în ultimii cinci ani.

În anul 2024, rata de creștere a volumului activelor deținute de organizațiile de creditare nebanclară s-a accelerat și a atins nivelul de

16,6 la sută situându-se cu 6,1 puncte procentuale peste media anuală a ultimilor cinci ani.

Sub nivelul creșterii medii din ultimii cinci ani, s-au poziționat și asociațiile de economii și împrumut, înregistrând o creștere de 0,4 la sută în anul 2024, în scădere de 3,8 puncte procentuale față de rata medie anuală de creștere din ultimii cinci ani.

Potrivit datelor din registrele naționale, la situația din 31.12.2024, în sistemul financiar național activau 342 de entități licențiate (cu 22 mai puține decât în anul 2023), dintre care 11 bănci comerciale, 116 de organizații de creditare nebancară active, 206 asociații de economii și împrumut și 9 societăți de asigurare (Tabelul 1.7.1).

Tabelul 1.7.1. Numărului entităților din cadrul sistemului financiar al Republicii Moldova

Entități licențiate active	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Bănci	11	11	11
Organizații de creditare nebancară	127	128	116
Asociații de economii și împrumut	221	216	206
Societăți de asigurare	10	9	9
TOTAL	369	364	342

Sursa: BNM

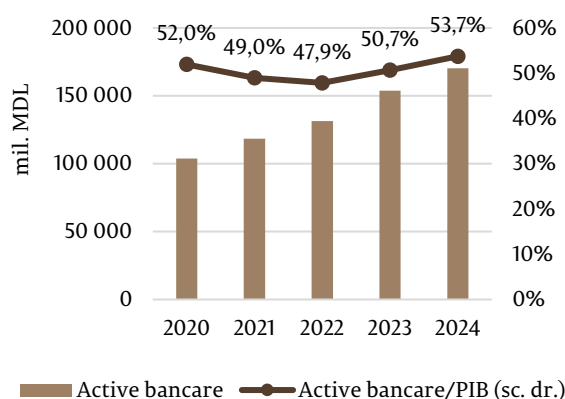
2. RISCURILE SECTORULUI BANCAR

2.1. Sectorul bancar²²

Pe parcursul anului 2024, sectorul bancar a demonstrat o performanță financiară solidă, menținând niveluri ridicate de profitabilitate și solvabilitate.

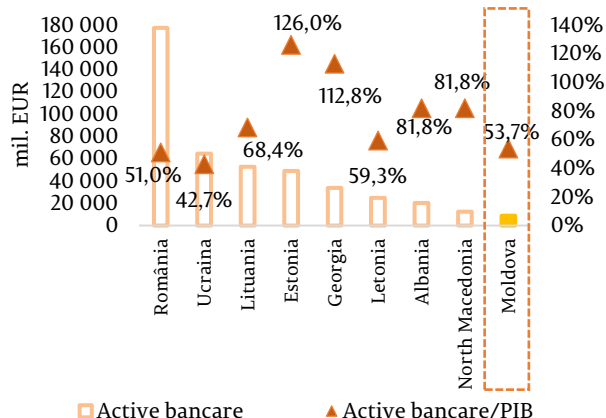
La sfârșitul anului 2024, volumul activelor totale ale sectorului bancar a consemnat 170 356,3 mil. MDL, fiind în creștere cu 10,7 la sută față de situația de la finele anului 2023. Raportat la PIB, volumul activelor bancare a înregistrat o creștere, cu 3,1 puncte procentuale față de anul precedent (2023: 50,7 la sută) (Figura 2.1.1, Figura 2.1.2).

Figura 2.1.1. Raportul dintre activele bancare și PIB

Sursa: BNM

Figura 2.1.2. Raportul dintre activele bancare și PIB în comparație cu alte state din regiune

Sursa: Eurostat, paginile oficiale ale băncilor centrale²³

²² Din momentul elaborării raportului unele date bancare aferente anului 2024 au fost sau urmează a fi modificate ca rezultat al auditului extern. Datele aferente anilor precedenți reprezintă datele finale urmare a auditului extern.

²³ Datele aferente activelor bancare au fost colectate de pe paginile oficiale ale băncilor centrale din țările enumerate. Totodată, datele aferente activelor bancare (România,

Pentru a reduce impactul sistemic, Banca Națională a Moldovei identifică anual băncile cu importanță sistemică și le impune cerințe suplimentare de capital (detalii în subcapitolul 4.1). Cele mai mari patru bănci continuă să fie clasificate drept instituții de importanță sistemică (Tabelul 2.1.1). Din punct de vedere al volumului de active, aceste bănci dețin 83,2 la sută din totalul activelor bancare.

Tabelul 2.1.1. Clasamentul băncilor care sunt societăți de importanță sistemică

Locul în baza scorului	Denumirea băncii
1	BC „MAIB” S.A.
2	BC „Moldindconbank” S.A.
3	B.C. „VICTORIABANK” S.A.
4	„OTP Bank” S.A.

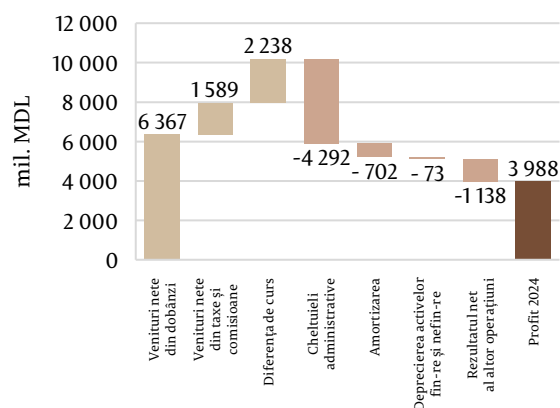
Sursa: BNM

În anul 2024, indicele de concentrare (IHH) a pieței bancare după volumul de active a înregistrat valoarea de 2 090,4 în creștere cu 84 puncte de referință față de anul 2023, astfel, piața bancară fiind moderat-concentrată²⁴.

Micșorarea profiturilor bancare în anul 2024, în mare parte, a fost determinată de condițiile monetare de pe piață.

Sectorul bancar a încheiat anul 2024 cu un profit agregat de 3 987,9 mil. MDL, în descreștere cu 2,5 la sută față de anul 2023 (Figura 2.1.3).

Figura 2.1.3. Profitabilitatea sectorului bancar

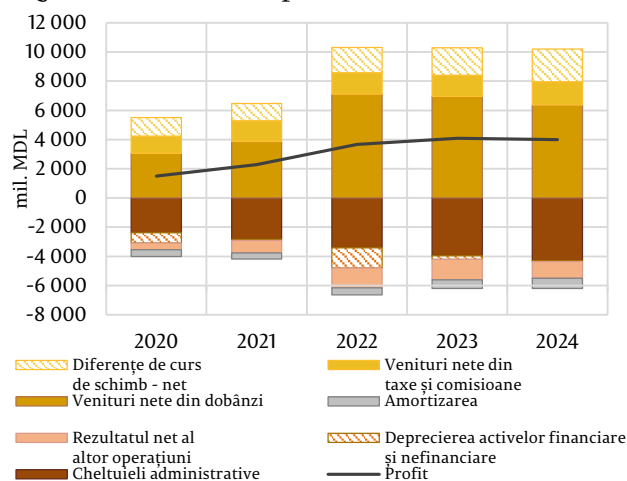
Sursa: BNM

Georgia) și PIB (Georgia) au fost convertite în EUR conform cursului oficial stabilit de băncile centrale în data de 31.12.2024.

²⁴ Nivelul de concentrare se stabilește conform scalei: IHH<100 – concurență perfectă, 100<IHH<1 500 – o piață neconcentrată, 1 500<IHH<2 500 – o concentrație moderată, IHH>2 500 – o concentrație ridicată.

Micșorarea profitului a fost determinată de descreșterea cu 35,8 mil. MDL a veniturilor din dobânzi obținute din credite până la 6 663,4 mil. MDL (74,8 la sută din totalul veniturilor din dobânzi) (Figura 2.1.4).

Figura 2.1.4. Structura profitului bancar

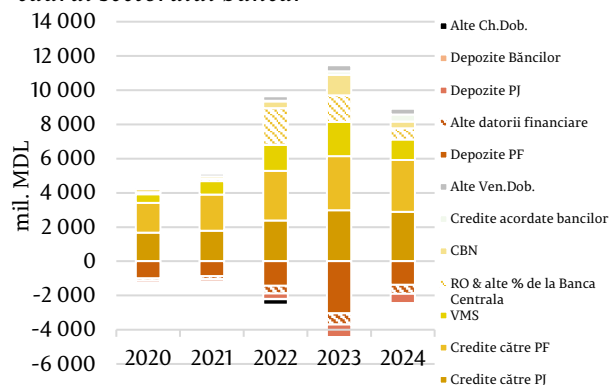
Sursa: BNM

Principalele componente ale veniturilor din dobânzi au fost veniturile din dobânzi aferente creditelor acordate persoanelor fizice (33,9 la sută), urmate de veniturile din dobânzi aferente societăților nefinanciare (32,4 la sută).

În anul 2024, veniturile din dobânzi au constituit 8 911,8 mil. MDL, înregistrând o micșorare de 22,3 la sută (-2 551,4 mil. MDL) față de anul 2023, iar rezultatul înregistrat la veniturile nete din dobânzi a fost în descreștere cu 8,4 la sută față de 2023 (-587,1 mil. MDL). Această dinamică a fost determinată de majorarea cheltuielilor din dobânzi aferente depozitelor băncilor centrale (+3 536,6 mil. MDL). În același timp, este de menționat că au scăzut cheltuielile din dobânzi aferente depozitelor persoanelor fizice (-1 668,3 mil. MDL) și depozitelor persoanelor juridice²⁵ (-356,1 mil. MDL) (Figura 2.1.5).

Structura veniturilor din dobânzi reflectă că strategiile de afaceri ale băncilor se concentrează în continuare atât pe creditare, cât și pe activități de investire care asigură concomitent lichiditate, dar și un grad suficient de siguranță, capabil să atenueze șocurile negative.

Figura 2.1.5. Structura veniturilor și cheltuielilor în cadrul sectorului bancar

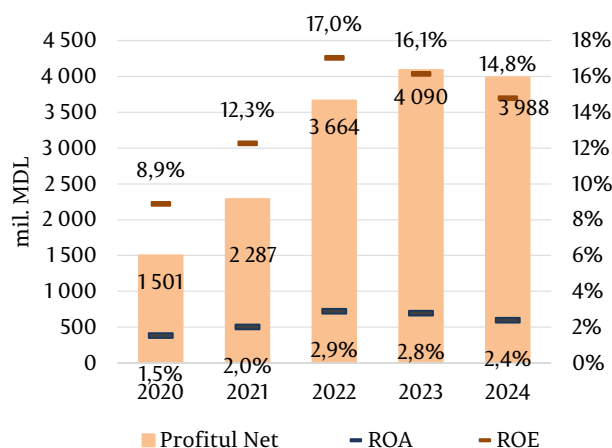

Sursa: BNM

În ce privește cheltuielile aferente activității operaționale, în anul 2024, principalul factor care a atenuat creșterea profitului aferent exercițiului a fost majorarea cheltuielilor administrative cu 8,0 la sută (sau +317,9 mil. MDL). De asemenea, în structura cheltuielilor neaferente dobânzilor cele mai semnificative creșteri au marcat cheltuielile privind onorariile și comisioanele (9,4 la sută sau 174,3 mil. MDL) și cheltuielile privind amortizarea (18,1 la sută sau 107,8 mil. MDL) față de anul 2023.

Indicatorii de rentabilitate ai sectorului bancar s-au plasat peste valorile indicatorilor înregistrate în statele emergente din regiune și UE.

Figura 2.1.6. Rentabilitatea capitalului și activelor

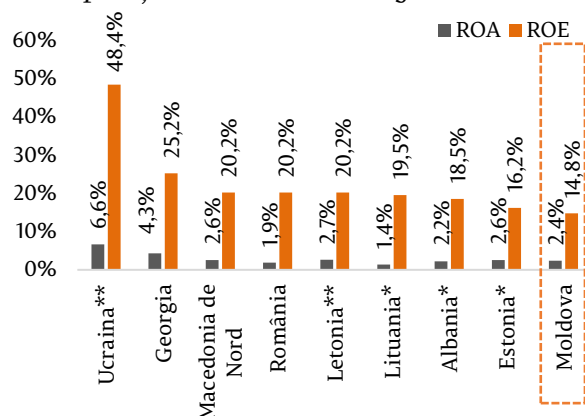
Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2024 s-au diminuat valorile principalilor indicatori de rentabilitate ai sectorului bancar ROA și ROE, constituind 2,4 la sută și, respectiv, 14,8 la sută

²⁵ Societăți, societăți nefinanciare, IMM, non-IMM

(Figura 2.1.6), niveluri mai reduse comparativ cu majoritatea țărilor din regiune (Figura 2.1.7).

Figura 2.1.7. Rentabilitatea capitalului și activelor în comparație cu alte state din regiune

* datele pentru T3, 2024

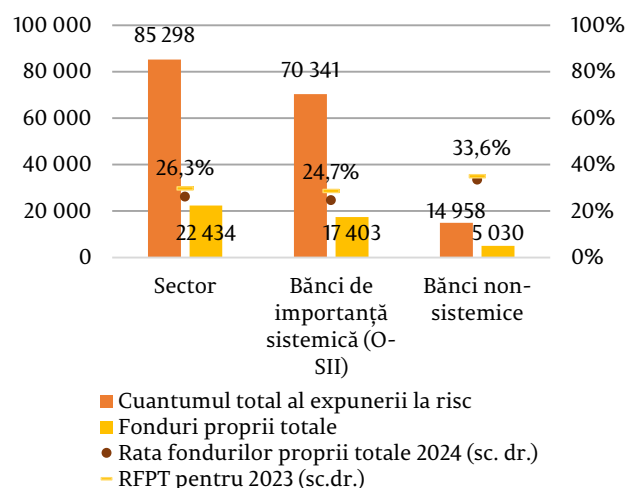
** datele pentru T2, 2024

Sursa: Financial Soundness Indicators (FSIs), FMI

Sectorul bancar este caracterizat de un nivel consistent al solvabilității, care depășește semnificativ nivelul minim reglementat, iar indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate s-a situat în continuare cu mult peste nivelul minim aplicabil în statele UE.

La sfârșitul anului 2024, fondurile proprii totale pe sectorul bancar au constituit 22 433,5 mil. MDL (Figura 2.1.8), în creștere cu 7,3 la sută față de anul precedent din contul capitalizării profiturilor obținute de bănci. Rata fondurilor proprii totale pe sectorul bancar la sfârșitul anului de referință a constituit 26,3 la sută, înregistrând o descreștere față de anul 2023 (-3,6 puncte procentuale), pe fundalul creșterii mai accentuate a cuantumului total al expunerii la risc atribuite de bănci în raport cu fondurile proprii.

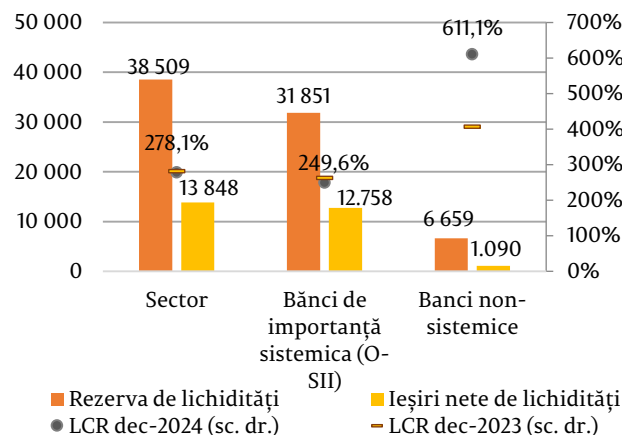
Figura 2.1.8. Indicatorul de capitalizare a sectorului bancar, pe sector și grupuri de bănci

Sursa: BNM

Pentru anul 2024 indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR) al sectorului bancar a înregistrat valoarea de 278,1 la sută, în descreștere cu 4,0 puncte procentuale față de anul precedent (Figura 2.1.9). Valorile individuale ale indicatorului de lichiditate se încadrează într-un interval, cuprins între 165,5 și 1 671,4 la sută, indicând diferențe semnificative între bănci.

Figura 2.1.9. Indicatorul LCR, pe sector și grupuri de bănci

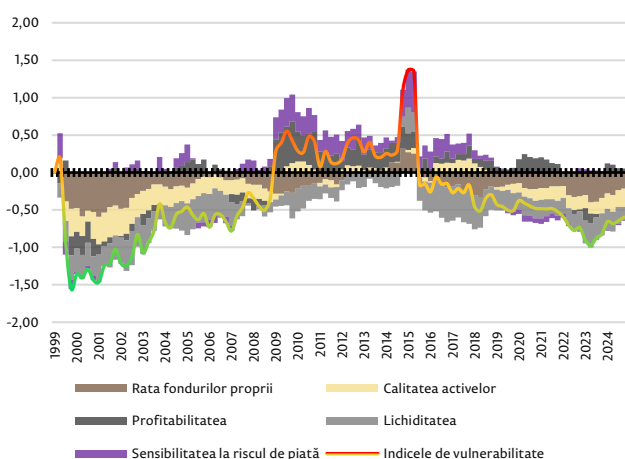
Sursa: BNM

Nivelul general de vulnerabilitate a sectorului bancar, determinat în baza evoluțiilor principalilor indicatori economico-financiari ai băncilor s-a menținut sub pragul de vulnerabilitate²⁶.

Pe parcursul anului 2024, sectorul bancar a consemnat tendințe de creștere ușoară ale indicelui general de vulnerabilitate²⁷.

La sfârșitul anului, sectorul bancar a acumulat un indice general de vulnerabilitate de (-0,60), un nivel mai înalt față de cel din 2023 (Figura 2.1.10). Indicele general de vulnerabilitate a fost determinat de evoluția negativă a ratei fondurilor proprii, sensibilitatea ridicată la riscul de piață și scăderea nivelului lichidității. Este important de remarcat că deteriorarea acestui indice se datorează în principal creșterii expunerii garantate prin ipotecă asupra bunurilor imobile, ca urmare a extinderii portofoliului de credite.

Figura 2.1.10. Dinamica indicelui general de vulnerabilitate

Sursa: BNM

Vulnerabilitățile sectorului bancar față de nerezidenți

În anul 2024, datoriile valutare ale băncilor în raport cu nerezidenții au scăzut²⁸ în sold, diminuând-se atât mijloacele atrase de la instituțiile financiare străine, cât și creditele externe primite de sectorul bancar.

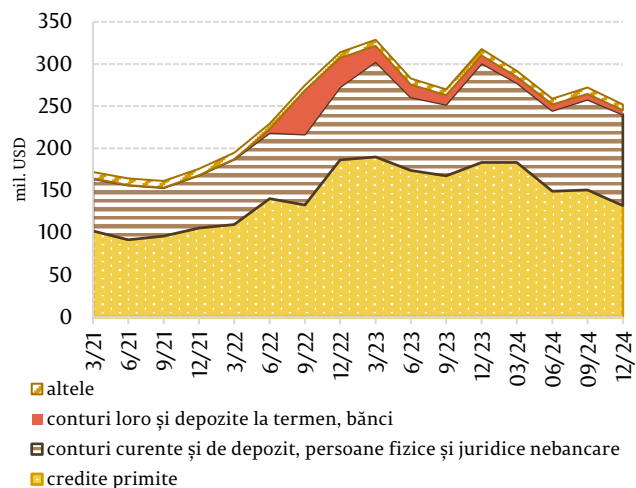
²⁶ Valoarea indicelui general de vulnerabilitate egală cu 0, astfel valorile negative denotă un nivel redus al vulnerabilității financiare, în timp ce o valoare pozitivă a indicelui denotă o vulnerabilitate financiară mai mare.

²⁷ Indicator agregat, calculat ca suma ponderată în baza scorurilor indicatorilor de soliditate financiară.

²⁸ Cu 16,9 la sută prin excluderea influenței cursului de schimb. La curs efectiv, soldul datoriilor valutare ale

Astfel, tragerile băncilor de credite externe s-au majorat ușor cu 4,6 la sută față de anul 2023, iar plățile băncilor de deservire a datoriei externe au scăzut cu 13,3 la sută. În consecință, soldul creditelor primite de bănci a scăzut cu 23,7 la sută²⁹ până la 132,2 mil. USD (Figura 2.1.11).

Figura 2.1.11. Mijloacele valutare atrase de la nerezidenți în dezagregare pe articole

Sursa: BNM

Cât despre evoluțiile pe tip de creditor, s-a observat o creștere a creditării din partea unor fonduri de investiții, soldul creditelor primite de bănci din partea acestora consolidându-se și ca pondere în structura creditelor externe. Soldul creditelor primite de la instituțiile financiare multilaterale a continuat să scadă, însă și-a menținut cea mai mare pondere în structura creditelor externe (Figura 2.1.12).

Totodată, s-a redus finanțarea interbancară (în principal intra-grup sub formă de depozite) de care au beneficiat băncile locale. Astfel, la finele anului 2024 soldul finanțării interbancare a constituit 4,9 mil. USD comparativ cu 9,4 mil. USD la sfârșitul anului 2023.

Soldul conturilor curente și de depozit în valută ale clienților non-bancari nerezidenți s-a diminuat cu 5,9 mil. USD sau 5,2 la sută³⁰,

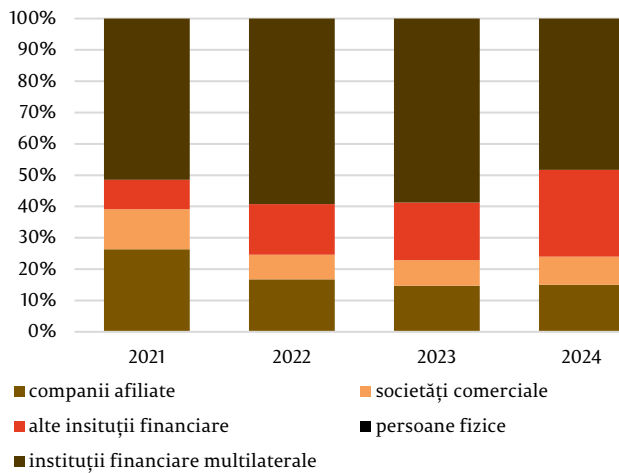
băncilor în raport cu nerezidenții, fiind în principal denominat în EUR, a scăzut cu 20,6 la sută.

²⁹ Prin excluderea influenței cursului de schimb. La curs efectiv, soldul creditelor externe primite a scăzut cu 28,0 la sută.

³⁰ Prin excluderea influenței cursului de schimb. La curs efectiv, soldul conturilor curente și de depozit ale clienților non-bancari nerezidenți a scăzut cu 7,6 la sută.

până la 108,2 mil. USD, ca urmare a scăderii celor ale persoanelor juridice.

Figura 2.1.12. Structura creditelor primite de bănci, pe tip de creditor

Sursa: BNM, The Debt Management and Financial Analysis System

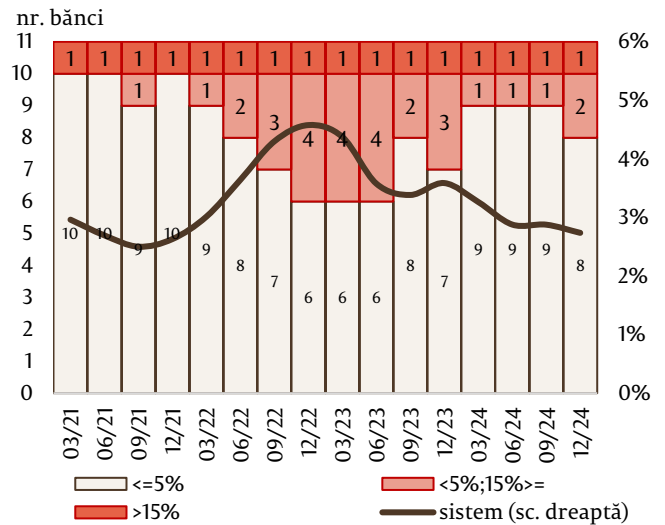
Alte tipuri de datorii în raport cu nerezidenții au continuat să fie neglijabile atât ca nivel, cât și ca evoluție.

În aceste condiții, expunerea băncilor locale prin mijloace valutare atrase de la nerezidenți s-a restrâns comparativ cu anul 2023, plasându-se la niveluri scăzute (Figura 2.1.13).

La finele anului de referință, expunerea a constituit 2,7 la sută în raport cu total capital și datorii (comparativ cu 2023: 3,6 la sută, 2022: 4,6 la sută; 2021: 2,6 la sută).

Potrivit situației de la finele anului de raportare, 10 dintre bănci rămân a fi expuse prin mijloacele valutare atrase de la nerezidenți în total capital și datorii în proporții rezonabile de până la 15 la sută (minim – 0,1 la sută, maxim – 6,7 la sută). Între 15 la sută și 35 la sută se clasează doar o bancă fondată de investitori străini.

Figura 2.1.13. Expunerea față de nerezidenți prin mijloace valutare în raport cu total capital și datorii, pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

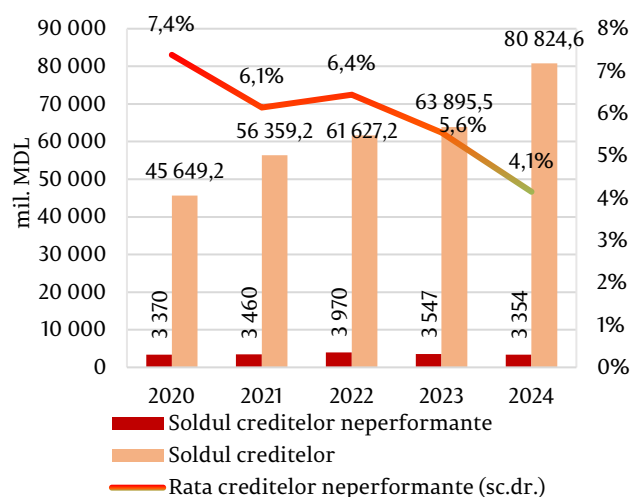
2.2. Riscul de credit

În 2024, riscul de credit s-a diminuat, în principal ca urmare a redresării condițiilor macroeconomice.

Portofoliul de credite pe sectorul bancar a înregistrat o majorare a ritmului de creștere. În anul 2024, băncile și-au majorat portofoliile de credite cu 16 929,1 mil. MDL (+26,5 la sută; 2023: +3,7 la sută), la finele perioadei soldul total însumând 80 824,6 mil. MDL.

Totodată, calitatea creditelor bancare a marcat o dinamică favorabilă, ajungând la nivelul minim din ultimii 12 ani. Conform cerințelor prudențiale, stocul creditelor neperformante s-a redus cu 5,5 la sută în raport cu 2023, ceea ce a determinat diminuarea ratei creditelor neperformante cu 1,4 puncte procentuale până la nivelul de 4,1 la sută agregat pe sectorul bancar (Figura 2.2.1).

Figura 2.2.1. Evoluția soldului creditelor și a ratei creditelor neperformante în totalul creditelor

Sursa: BNM

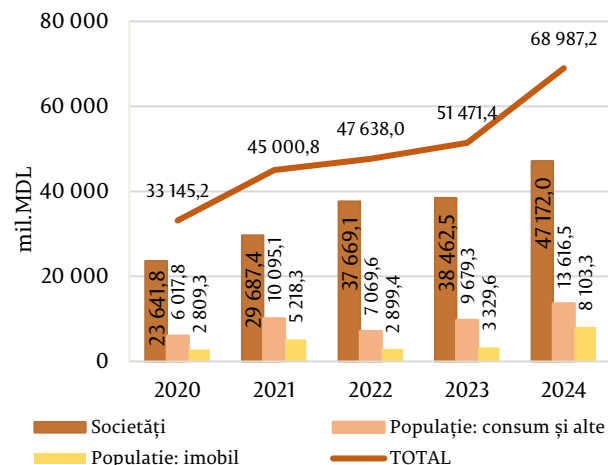
Reducerea ratelor la credite a determinat o creștere a creditării, în special pentru achiziția de bunuri imobile, precum și o orientare accentuată a societăților către finanțarea în moneda națională.

Valoarea contractelor de credit noi încheiate de bănci (Figura 2.2.2) pe parcursul anului a înregistrat o creștere de 34,0 la sută în raport cu 2023 (2023/2022: +8,0 la sută), în principal ca urmare a recuperării ritmului de creștere a creditării pe fondul scăderii ratelor.

La această tendință pozitivă a contribuit, în principal, creșterea semnificativă a volumului creditelor noi acordate populației de 67,7 la sută față de anul 2023.

Structura pe monede a creditelor noi acordate a fost caracterizată prin creșterea volumului creditelor noi în moneda națională, care a atins o rată de creștere anuală de 43,6 la sută, și prin scăderea cererii pentru creditele în valută (și/sau atașate la cursul valutei) (11,6 la sută). Această evoluție a fost determinată de reducerea ratelor, care a condus la intensificarea creditării persoanelor fizice și la orientarea preferințelor companiilor către creditarea în MDL, în detrimentul celei în valută.

Figura 2.2.2. Evoluția volumului total al creditelor noi acordate de bănci

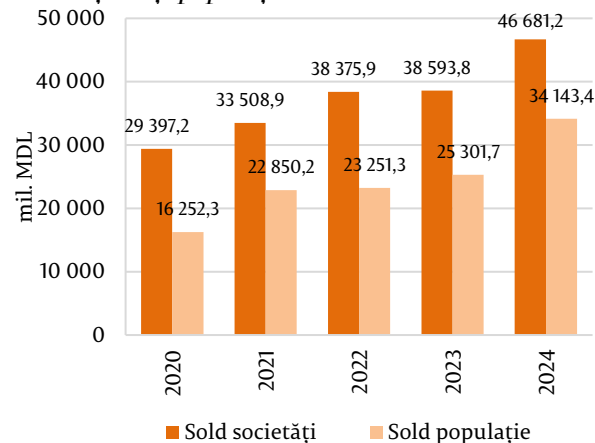
Sursa: BNM

În anul 2024, creditarea persoanelor fizice a reluat traiectoria ascendentă, fiind determinată în special de creșterea cererii pentru credite destinate achiziției de bunuri imobile. Totodată, s-a înregistrat o ușoară intensificare a creditării acordate societăților.

Ritmul de creștere anuală a soldului creditelor acordate societăților a înregistrat o ușoară creștere, soldul total fiind de 46 681,2 mil. MDL (+21,0 la sută).

Totodată, soldul creditelor acordate de bănci persoanelor fizice a înregistrat o stabilizare, iar ritmul de creștere anuală a marcat o creștere de 34,9 la sută. Prin urmare, cota creditelor acordate persoanelor fizice în portofoliul total de credite al băncilor s-a majorat până la 42,2 la sută (dec-2023: 39,6 la sută) (Figura 2.2.3).

Figura 2.2.3. Evoluția soldului creditelor acordate societăților și populației

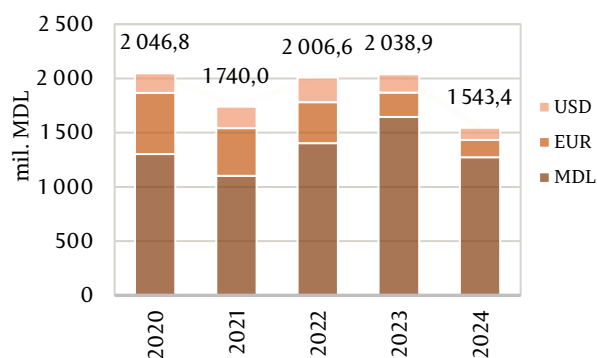

Sursa: BNM

Indicatorii ce caracterizează calitatea creditelor au avut o dinamică favorabilă pe segmentele portofoliului bancar aferente persoanelor fizice și creditelor denominate în EUR.

În perioada analizată, soldul creditelor expirate a înregistrat o descreștere semnificativă, astfel suma creditelor cu întârzieri la plată de peste 30 de zile fiind cu 29,8 la sută mai mică față de finele anului 2023, și dețin o pondere de 1,8 la sută din portofoliul bancar. În dezagregare pe monede, creditele în EUR înregistrează cea mai scăzută rată a creditelor expirate – 1,1 la sută, fiind urmate de creditele în MDL – 2,0 la sută (Figura 2.2.4).

Figura 2.2.4. Evoluția soldului creditelor expirate, pe monede

Sursa: BNM

În 2024 standardele de creditare, după înăsprirea considerabilă din 2022-2023, au fost relaxate atât pentru sectorul populației, cât și pentru societăți nefinanciare.

Potrivit opiniilor exprimate de respondenții privind creditarea bancară³¹, evoluția favorabilă a standardelor de creditare pentru populație a fost influențată de marje de dobândă, condițiile generale de acordare a creditelor și de o percepție redusă a riscului asociat acestui segment de debitori. În același timp, cererea de credite din partea populației a înregistrat o creștere rapidă, iar în combinație cu relaxarea standardelor de creditare, acest fenomen a condus la o accelerare a creditării persoanelor fizice de către bănci, în special în domeniul creditelor imobiliare.

În 2024, standardele de creditare aplicate la acordarea creditelor pentru societățile

nefinanciare au înregistrat o tendință generală de relaxare, influențată în principal de presiunea concurențială, dar și de percepția și toleranța la risc. Conform opiniei respondenților, sectoarele economice cele mai expuse riscului de credit sunt: agricultura, industria producătoare și întreprinderile mici și mijlocii. De asemenea, se remarcă faptul că cererea pentru credite din partea societăților nefinanciare a revenit la o tendință de creștere după scăderea puternică din 2022-2023.

Calitatea creditelor bancare s-a îmbunătățit în 2024, atât pe segmentul companiilor, cât și pe cel acordat populației.

Conform cerințelor prudențiale, rata creditelor neperformante acordate către companii a scăzut până la 5,5 la sută (dec-2023: 6,8 la sută). Totodată, cea mai negativă tendință a avut-o portofoliul de credite acordat domeniului agriculturii, care în 2024 a înregistrat o creștere a ratei NPL cu 3,8 puncte procentuale, astfel 19,2 la sută din creditele acordate acestui sector fiind clasificate de către bănci în categorii neperformante.

De asemenea, creditele acordate persoanelor fizice care practică activitate de întreprinzător au înregistrat o deteriorare a calității, ajungând la o rată NPL de 14,4 la sută. În același timp, dinamici favorabile au consemnat ratele NPL ale creditelor acordate industriei energetice (-11,7 puncte procentuale), domeniului construcțiilor (-2,0 puncte procentuale), domeniului prestării serviciilor (-3,1 puncte procentuale), creditelor de consum (1,9 puncte procentuale), altor credite (-2,3 puncte procentuale), dar și mediului financiar nebankar (-0,3 puncte procentuale). Aceste șase categorii însumează 27 089,3 mil. MDL sau 33,5 la sută din portofoliul bancar de credite (Tabelul 2.2.1).

³¹ Banca Națională a Moldovei derulează Sondajul privind creditarea bancară trimestrial, în scopul determinării condițiilor de finanțare și profilului de risc al sistemului

financiar-bancar din Republica Moldova, cu participarea a 11 bănci respondente.

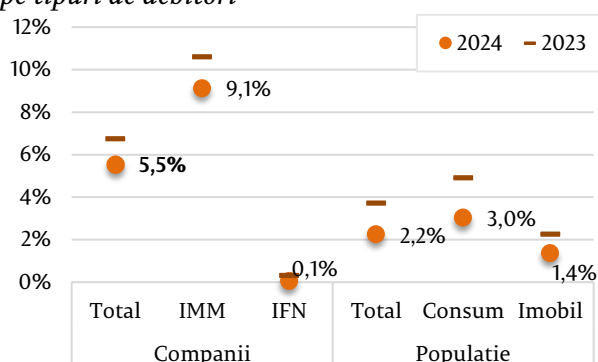
Tabelul 2.2.1. Rata creditelor neperformante pe tipuri de credite și ramuri de activitate

Denumirea ramurii debitorilor	Sold 2024, mil. MDL	Rata NPL, %		Față de 2023, p.p.
		2024	2023	
Agricultura	5 079,3	19,2	15,4	3,8
Industria alimentară	4 585,2	5,5	5,1	0,4
Domeniul construcțiilor	2 054,1	3,5	5,5	-2,0
Credite de consum	14 760,9	3,0	4,9	-1,9
Industria energetică	1 685,4	0,4	12,1	-11,7
UAT/instituții subordonate UAT	1 095,7	0,9	0,0	0,9
Industria productivă	3 060,3	8,7	12,2	-3,5
Domeniul comerțului	16 834,3	2,5	3,9	-1,4
Mediul financiar nebanca	3 487,2	0,1	0,3	-0,3
Procurarea imobilului	18 607,0	1,4	2,3	-0,9
Persoane fizice care practică activitate	1 917,3	14,4	12,3	2,1
Transport, telecomunicații și dezvoltarea rețelei	2 550,3	2,9	6,9	-4,0
Domeniu prestării serviciilor	2 856,8	5,1	8,1	-3,1
Alte credite acordate	2 245,0	7,0	9,3	-2,3
Total	80 824,6	4,1	5,6	-1,4

Sursa: BNM

Creditele acordate IMM-urilor, care reprezintă 28,3 la sută din portofoliul total de credite bancare, au înregistrat o ușoară îmbunătățire a calității față de 2023. Totuși, rata creditelor neperformante acordate către IMM-uri rămâne mai nefavorabilă în raport cu media înregistrată la nivelul sectorului companiilor (Figura 2.2.5).

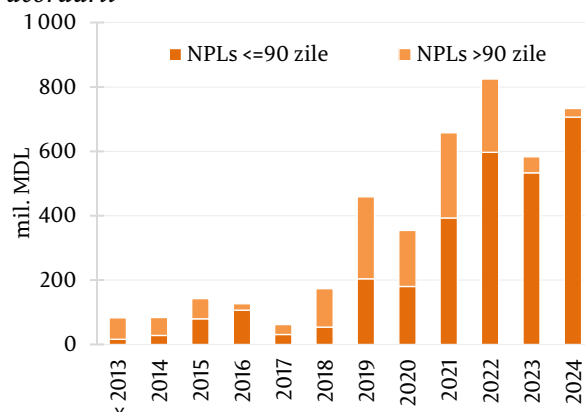
Figura 2.2.5. Rata creditelor bancare neperformante pe tipuri de debitori

Sursa: BNM

Distribuirea creditelor neperformante în funcție de anul acordării arată că peste 65,1 la sută din soldul total al creditelor neperformante, existente în bilanțurile băncilor la situația din decembrie 2024, reprezintă creditele acordate în 2021-2024. Este de remarcat că acestea au fost clasificate drept neperformante de către bănci, în mare parte, în baza altor criterii decât numărul de zile restante, ceea ce indică o abordare mai prudentă și anticipativă în procesul de evaluare a calității creditelor (Figura 2.2.6).

Figura 2.2.6. Distribuția creditelor neperformante la situația din decembrie 2024, în funcție de anul acordării

Sursa: BNM

Rata medie de intrare în stare de nerambursare a urmat o tendință descendentă în 2024 comparativ cu 2023, atât pentru portofoliul societăților, cât și pentru cel al populației. Totodată, cele mai ridicate niveluri din 2024 ale acestui indicator au fost înregistrate în trimestrul I, atât pentru populație, cât și pentru societăți.

Cota societăților (A-D) nou-întrase în categoria de 90+ zile restanță (E) într-un interval de 12 luni a fost de 1,7 la sută³² în 2024 (2023: 1,8 la sută), iar în cazul populației acest indicator a constituit 2,5 la sută (2023: 3,5 la sută) (Tabelul 2.2.2).

Creditele societăților cu întârzieri la plată între 30 și 90 de zile (categori C și D) au înregistrat o rată redusă de nerambursare, migrând în proporție de 18,8 la sută către categoria E în 2024, comparativ cu 20,2 la sută în 2023. În schimb, pentru populație, această rată a cunoscut o deteriorare, atingând 20,5 la sută în 2024, față de 13,4 la sută în anul precedent.

Concomitent, o evoluție pozitivă în raport cu 2023 a înregistrat și rata de „însănătoșire” a debitorilor din categoria E care a constituit 7,8 la sută în cazul societăților și 10,6 la sută pentru populație.

Tabelul 2.2.2. Matricea de migrare³³ a debitorilor după numărul de zile de întârziere la plată (dec 2023–dec 2024)

Societăți	A	B	C	D	E
A	97,2%	0,9%	0,9%	0,4%	0,6%
B	61,0%	14,0%	6,9%	8,5%	9,7%
C	46,7%	5,8%	11,3%	7,1%	29,1%
D	23,5%	4,8%	7,9%	9,3%	54,5%
E	6,8%	0,5%	0,7%	1,3%	90,8%

Populație	A	B	C	D	E
A	97,5%	0,9%	0,7%	0,5%	0,4%
B	40,0%	29,7%	5,5%	7,9%	16,9%
C	32,6%	9,3%	13,0%	9,0%	36,1%
D	17,5%	5,1%	7,8%	8,3%	61,2%
E	3,7%	5,3%	1,0%	0,4%	89,6%

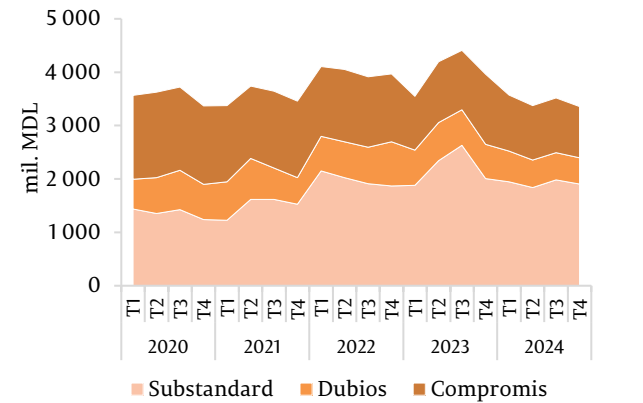
Sursa: BNM

Structura creditelor neperformante pe categorii de risc arată o diminuare a soldului

creditelor clasificate în categoriile de risc „dubios” și „compromis”, ceea ce a rezultat în scăderea totală a stocului creditelor neperformante.

Astfel, la 31 decembrie 2024, creditele neperformante în continuare au fost concentrate, preponderent, în categoria de risc „substandard” (Figura 2.2.7), cu o pondere de 56,8 la sută din totalul creditelor neperformante pe sector.

Figura 2.2.7. Structura creditelor neperformante pe categorii de risc în dinamică

Sursa: BNM

Este de remarcat că modalitatea de determinare și definire a „creditelor performante” diferă între state, la fel ca și reglementările privind casarea creditelor neperformante din bilanțul băncilor.

De menționat că în Republica Moldova se aplică o abordare mai conservatoare, la clasificarea creditelor neperformante fiind considerați un șir de factori calitativi³⁴ suplimentar la numărul de zile restante.

Rata creditelor neperformante, conform standardelor IFRS, s-a situat la un nivel mai ridicat comparativ cu majoritatea țărilor din regiune (Figura 2.2.8), fiind devansată doar de România și Ungaria.

³² Rata medie trimestrială de migrare a debitorilor unici între categoriile: A – întârziere de maxim 15 zile inclusiv, B – întârziere între 16 și 30 zile inclusiv, C – întârziere între 31 și 60 zile inclusiv, D – întârziere între 61 și 90 zile inclusiv, E – întârziere de peste 90 de zile.

³³ Interpretare: Spațiile din dreapta axei diagonale reprezintă migrările debitorilor în categorii mai nefavorabile (mai multe zile restante), procentul din axa diagonală reflectă cota creditelor rămase în aceeași categorie, iar spațiile din stânga – migrări în categorii mai favorabile.

³⁴ În băncile din Republica Moldova clasificarea creditelor se realizează în conformitate cu Regulamentul cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 231/2011 (prevăderile căruia se consideră a avea o abordare mai conservatoare în raport cu practicile altor state), care stipulează că la evaluarea activelor și angajamentelor condiționale banca va ține cont, cel puțin, de următoarele:

a) situația financiară curentă a contrapărții evaluată din punctul de vedere al capacității de onorare a angajamentelor;

b) respectarea condițiilor contractuale;

c) capacitatea de plată a contrapărții bazată pe evoluția istorică financiară și estimările viitoare ale fluxului mijloacelor bănești;

d) valoarea curentă de comercializare a obiectului gajului și gradul de lichiditate a acestuia pe piața Republicii Moldova;

e) mediul de afaceri al contrapărții, starea sectorului economic în care activează și poziția în cadrul acestui sector;

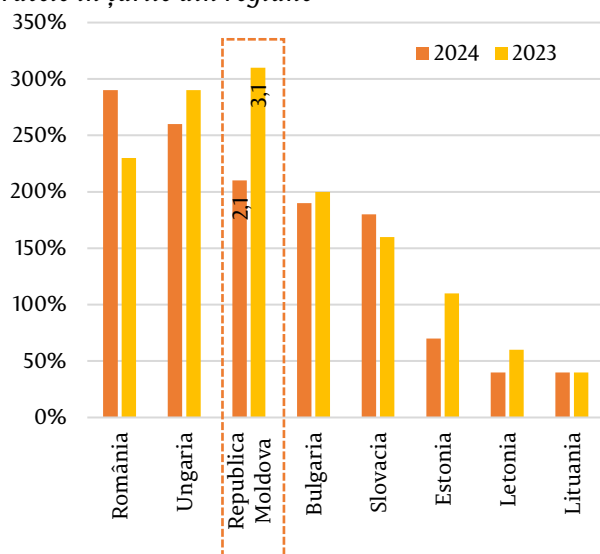
f) istoria de credit privind respectarea de către contraparte a obligațiilor asumate prin contractele de credit;

g) respectarea business-planului sau argumentării tehnico-economice (inclusiv cu modificările și completările ulterioare);

h) situația financiară și capacitatea de plată a persoanei care constituie o garanție personală (fidejusiune) sau a asigurătorului;

i) alți factori care pot afecta respectarea de către contraparte a condițiilor contractuale.

Figura 2.2.8. Rata creditelor neperformante conform IFRS în Republica Moldova în raport cu ratele în țările din regiune

Sursa: BNM, FMI

Gradul de acoperire a creditelor neperformante cu provizioane s-a redus, însă rămâne suficient pentru a asigura protecția solvabilității băncilor împotriva riscurilor de nerambursare a creditelor.

La finele anului analizat, 53,5 la sută din creditele neperformante au fost acoperite cu provizioane prudențiale, înregistrând o descreștere de 0,5 puncte procentuale pe parcursul anului 2024. Această dinamică se datorează, în principal, reducerii creditelor clasificate în categoria „compromis” și a provizioanelor aferente. Concomitent, rata de acoperire a creditelor și a avansurilor clasificate drept active depreciate (în Stadiul 3 conform IFRS 9) cu provizioane contabile s-a majorat pe parcursul anului și s-a menținut peste nivelul prudențial de acoperire, înregistrând nivelul de 64,2 la sută la finele anului (Figura 2.2.9), astfel, aproape 2/3 din suma creditelor și avansurilor fiind acoperite cu depreciere acumulată, ceea ce permite protejarea solvabilității băncilor de eventualele pierderi în cazul nerambursării acestor credite.

În vederea identificării vulnerabilităților structurale din cadrul portofoliului de credite ale băncilor, precum și a subportofoliilor asociate ramurilor economice, a fost efectuată analiza de sensibilitate a ratei fondurilor proprii la înrăutățirea calității creditelor. Astfel, în cadrul analizei a fost simulat impactul creșterii cu 1,0 puncte procentuale a ratei creditelor neperformante asupra ratei fondurilor proprii.

Ramura care ar avea cel mai mare impact asupra erodării ratei fondurilor proprii, în condițiile creșterii creditelor neperformante ar fi ramura aferentă creditelor acordate pentru imobile/procurarea și construcția acestora.

În diviziune per ramuri, cel mai mare impact individual al scenariului simulat asupra ratei fondurilor proprii se atestă în cazul următoarelor șase ramuri, limitele încadrându-se în valorile menționate mai jos:

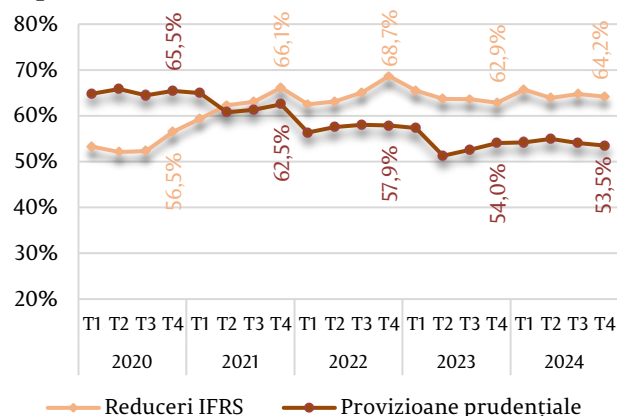
- agricultură: până la -0,08 puncte procentuale;
- imobil/construcție și dezvoltare: de la -0,01 puncte procentuale până la -0,18 puncte procentuale;
- consum: până la -0,10 puncte procentuale;
- comerț: de la -0,01 până la -0,12 puncte procentuale;
- alte credite: până la -0,09 puncte procentuale.

În cazul celorlalte șase ramuri (energie, construcții, industrie, transport, servicii și credite acordate domeniului financiar nebancari) severitatea impactului se încadrează între 0 și -0,04 puncte procentuale.

Rezultatele simulărilor la stres arată că sectorul bancar este rezilient, băncile rezistând simulărilor de criză în scenariile macroeconomice adverse.

BNM efectuează periodic testări la stres cu scopul de a cuantifica reziliența sectorului bancar.

Figura 2.2.9. Evoluția ratei de acoperire a creditelor neperformante

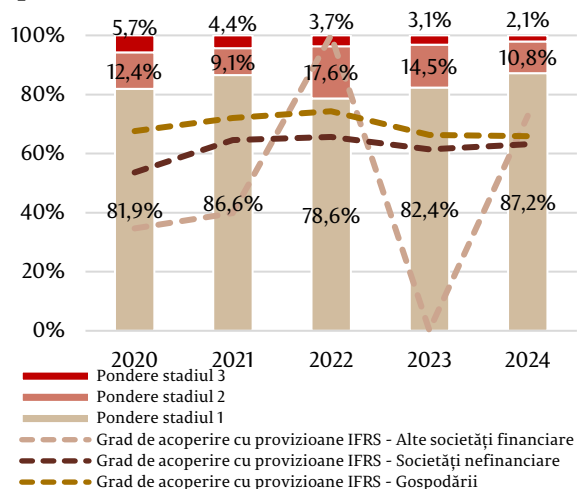

Sursa: BNM

Clasificarea creditelor și avansurilor pe stadii de depreciere conform IFRS 9, la sfârșitul anului 2024, a înregistrat o ușoară ajustare comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior (Figura 2.2.10). Ponderea creditelor și avansurilor încadrate în Stadiul 2 – considerat un indicator timpuriu al posibilei deteriorări a calității portofoliului – a constituit 10,8 la sută (2023: 14,5 la sută). În același timp, creditelor încadrate în Stadiul 3 au înregistrat o continuare a trendului descrescător inițiat în 2018, atingând un nivel de 2,1 la sută la finele anului. Gradul de acoperire cu provizioane reflectă nivelul estimat al recuperărilor din expunerile bancare. În acest context, portofoliul de credite acordate altor instituții financiare decât băncile a suferit o modificare semnificativă față de aceeași perioadă a anului precedent, ajungând la 72,8 la sută (2023: 0,2 la sută).

Acesta este urmat de creditele acordate populației, cu o pondere de 65,9 la sută și de expunerile față de companiile nefinanciare, care au atins 63,1 la sută.

Figura 2.2.10. Dinamica clasificării pe stadii de depreciere conform IFRS 9

Sursa: BNM

Rezultatele simulărilor la stres arată că sectorul bancar, per ansamblu, în scenariile de severitate medie, arată o reziliență solidă.

Solvabilitatea băncilor este evaluată prin simulări de crize macroeconomice, estimând impactul asupra ratei fondurilor proprii. Testările la stres nu constituie o prognoză, ci reprezintă o analiză ipotetică menită să răspundă întrebării „ce s-ar întâmpla dacă?”.

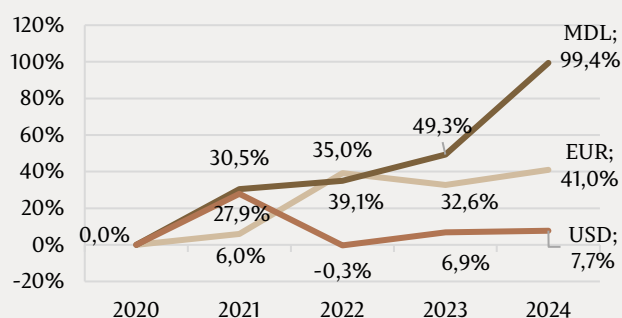
În scenariul de stres advers, care reflectă o criză economică severă marcată de stagflație și scăderea PIB-ului, toate băncile ar continua să respecte cerințele reglementare privind rata fondurilor proprii.

Caseta 1. Creditarea în valută

Creditarea în valută a înregistrat o creștere în 2024, iar majorarea creditelor în MDL a fost determinată în principal de împrumuturile acordate populației.

Soldul portofoliului în EUR s-a majorat cu 6,3 la sută față de perioada similară a anului 2023, însumând 733,5 mil. EUR total pe sectorul bancar sau 17,5 la sută din portofoliul total de credite. Totodată, ponderea creditelor în USD acordate societăților și persoanelor fizice a deținut o pondere semnificativ mai mică în raport cu cele în EUR, constituind 4,2 la sută (2023: 5,0 la sută) (Figura 2.2.11).

Figura 2.2.11. Rata de creștere cumulativă a soldului creditelor pe monede (2020 = 0 la sută)

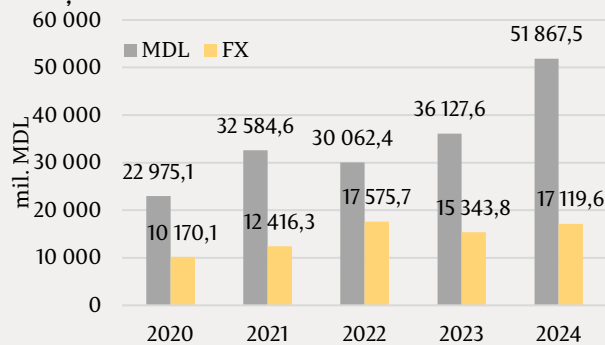

Sursa: BNM

În 2024, se menține tendința de scădere a cererii din partea societăților pentru creditele în valută.

În 2024, volumul creditelor noi acordate în valută și atașate la cursul valutei a constituit 25,0 la sută din suma totală a contractelor noi încheiate de bănci sau 17 119,6 mil. MDL (+11,6 la sută față de anul precedent, echivalent în MDL) (Figura 2.2.12). Această evoluție este determinată, inclusiv, de creșterea cererii generale de credite din partea societăților.

Figura 2.2.12. Dinamica volumului creditelor noi în MDL și în valută

Sursa: BNM

La situația de la finele anului 2024, creditele în valută dețineau o pondere de 21,7 la sută din portofoliul total (2023: 25,8 la sută). Creditele în MDL atașate la cursul valutei constituiau 3,1 la sută din totalul portofoliului brut de credite (1 712,1 mil. MDL).

Profilul de risc al creditării în valută s-a ameliorat comparativ cu perioadele precedente, pe fondul general al scăderii creditării în valută în 2024, rata NPL coborând sub cea a creditelor în MDL.

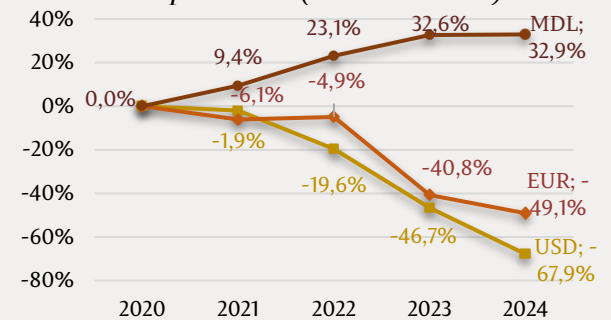
Conform cerințelor prudențiale rata creditelor neperformante denumite în valută a continuat tendința favorabilă și a scăzut în 2023 până la 3,7 la sută, dintre care rata creditelor în EUR a constituit 3,2 la sută și cea a creditelor în USD – 4,3 la sută (Tabelul 2.2.3). Această tendință favorabilă s-a datorat reducerii soldului creditelor neperformante atât în EUR, cât și în USD (Figura 2.2.13).

Tabelul 2.2.3. Rata de neperformanță pe tipuri de debitori și monede

Debitor/ Moneda	Societăți		Populație		TOTAL
	Rata NPL	Sold, mil.MDL	Rata NPL	Sold, mil.MDL	
MDL	6,8%	28 020,0	2,2%	33 553,1	4,3%
EUR	3,1%	13 951,4	5,6%	174,3	3,2%
USD	4,3%	3 389,8	8,6%	23,9	4,3%
Atașate	7,5%	1 320,0	5,6%	392,1	7,1%
TOTAL	5,5%	46 681,2	2,2%	34 143,4	4,1%

Sursa: BNM

Figura 2.2.13. Rata de modificare cumulativă a soldului NPL pe monede (2019 = 0 la sută)

Sursa: BNM

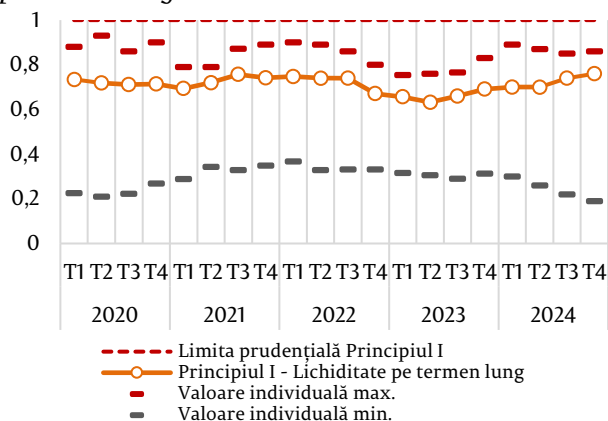
2.3. Riscul de lichiditate

Pe parcursul anului 2024, băncile au înregistrat o poziție favorabilă de lichiditate, indicatorii de lichiditate consemnând niveluri superioare în raport cu cerințele reglementate.

Indicatorul lichidității pe termen lung (principiul I)³⁵ calculat pentru sectorul bancar s-a majorat pe parcursul anului de la 0,70 la 0,76 (limita reglementată ≤1,0) (Figura 2.3.1), iar la nivel individual, nicio bancă nu a înregistrat valoarea acestui indicator peste limita stabilită.

³⁵ Principiul I de lichiditate (Lichiditatea pe termen lung) este raportul dintre active pe termen lung și pasive pe termen lung, valoarea acestuia trebuie să fie ≤1.

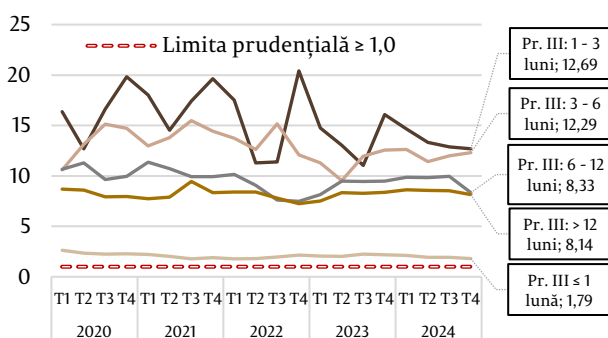
Figura 2.3.1. Evoluția indicatorului de lichiditate pe termen lung

Sursa: BNM

Valorile indicatorului de lichiditate pe benzi de scadență (principiul III) s-au plasat peste limita minimă pentru fiecare interval de scadență, fiind în descreștere față de anul precedent pe toate intervalele (Figura 2.3.2). Agregat pe sectorul bancar, cea mai restrânsă bandă de lichiditate este ≤1 lună (1,79), dar care se menține în continuare la un nivel suficient peste limita minimă reglementată.

Figura 2.3.2. Dinamica indicatorului lichidității pe benzi de scadență

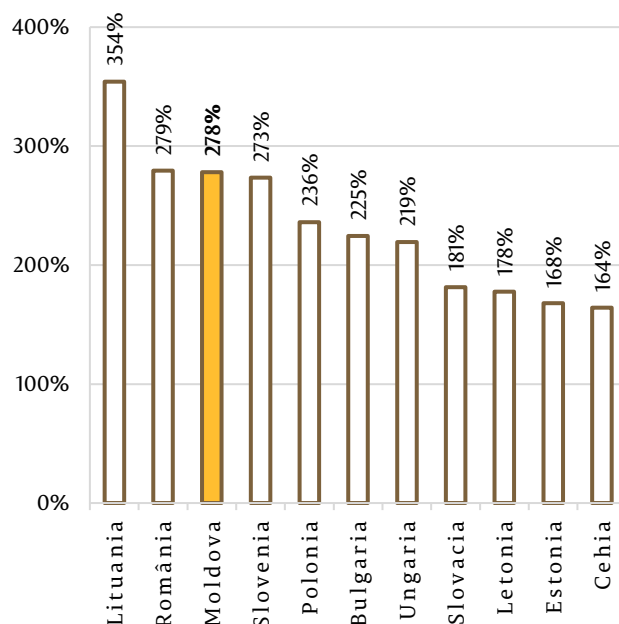
Sursa: BNM

Băncile dispun de rezerve și intrări solide de lichiditate în raport cu ieșirile de lichiditate.

Valoarea agregată a LCR pe sectorul bancar autohton a înregistrat 278,1 la sută la finele anului 2024 (-4,03 puncte procentuale față de anul precedent). Toate băncile mențin un nivel al indicatorului peste limita minimă reglementată.

În raport cu alte state, nivelul agregat al LCR pe sectorul bancar autohton se plasează peste media statelor UE din regiune (Figura 2.3.3).

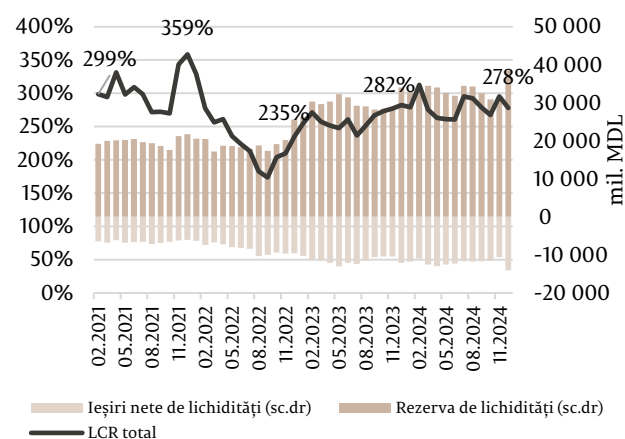
Figura 2.3.3. Indicatorul LCR în raport cu țările UE

Sursa: BNM

La data de 31.12.2024 indicatorul LCR a înregistrat valoarea de 278 la sută, în descreștere cu 4 puncte procentuale față de perioada similară a anului precedent din cauza creșterii volumului ieșirilor nete de lichidități cu 14,4 la sută (Figura 2.3.4).

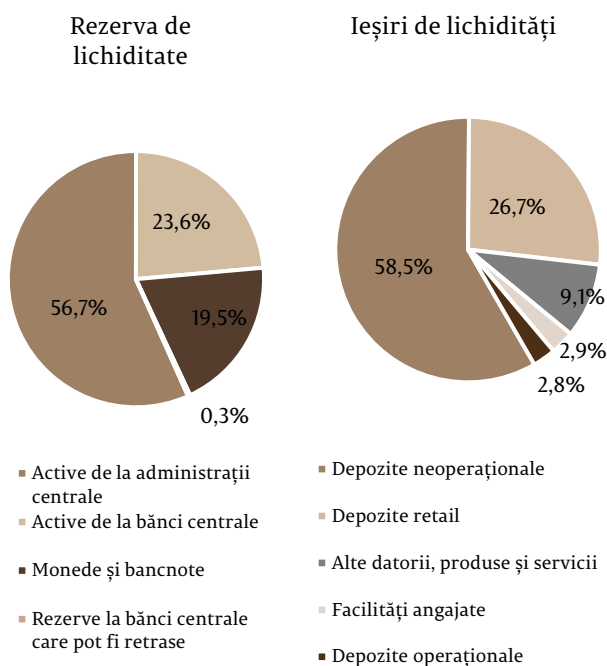
Figura 2.3.4. Evoluția indicatorului LCR

Sursa: BNM

O pondere semnificativă în totalul rezervei de lichiditate din cadrul LCR o au activele de la administrații centrale (56,7 la sută), urmate de activele de la bănci centrale (23,6 la sută) și monede și bancnote (19,5 la sută), iar ieșirile de lichidități sunt generate de depozitele neoperaționale (58,5 la sută) și depozitele retail (26,7 la sută) (Figura 2.3.5).

Figura 2.3.5. Structura rezervei și a ieșirilor de lichiditate din cadrul indicatorului LCR la 31.12.2024

Sursa: BNM

Depozitele constituie în continuare principala sursă de finanțare a sectorului bancar din Republica Moldova.

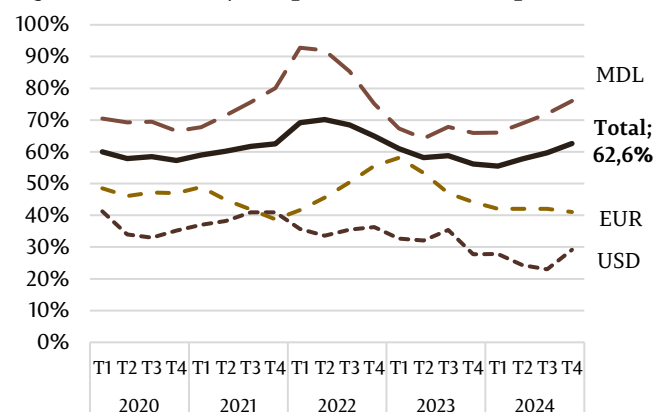
Soldul depozitelor a înregistrat o creștere față de anul precedent și a constituit 129 091,7 mil. MDL (+13.4 la sută). În același timp, ponderea depozitelor în totalul activelor a constituit 75,9 la sută, în creștere cu 1,9 puncte procentuale în comparație cu anul precedent. Din punctul de vedere al monedei în care sunt constituite, ponderea depozitelor în MDL înregistrează nivelul de 64,1 la sută din totalul depozitelor, în creștere cu 1,0 puncte procentuale față de anul precedent, iar depozitele în valută – 35,9 la sută respectiv. Totodată, la finele anului 2024, depozitele la vedere au însumat 62,3 la sută din totalul depozitelor, iar depozitele la termen – constituie 37,7 la sută. De menționat că ritmul de creștere a depozitelor la vedere (+18,8 la sută) și a depozitelor la termen (+5,4 la sută) este mai accelerat comparativ cu anul 2023.

Raportul „credite/depozite” s-a majorat cu 6,5 puncte procentuale față de anul 2023, înregistrând valoarea de 62,6 la sută, ceea ce denotă o sporire a intermedierei financiare pe fondul creșterii mai lente a ritmului de atragere a

depozitelor, comparativ cu creșterea mai accelerată a creditării.

În diviziune pe principalele valute prezente în bilanțurile băncilor, cea mai mare creștere a indicatorului „credite/depozite” a fost înregistrată pentru MDL (+10,6 puncte procentuale față de anul precedent), în condițiile ritmului de creștere mai rapid al creditelor și mai lent al depozitelor în MDL. Totodată, raportul dintre creditele și depozitele în USD a înregistrat o sporire cu 1,4 puncte procentuale față de finele anului 2023, concomitent cu o diminuare a raportului în EUR cu 3,0 puncte procentuale pe fondul creșterii mai accentuate a finanțărilor în moneda unică europeană comparativ cu ritmul de creștere a soldului creditelor (Figura 2.3.6).

Figura 2.3.6. Evoluția raportului credite/depozite

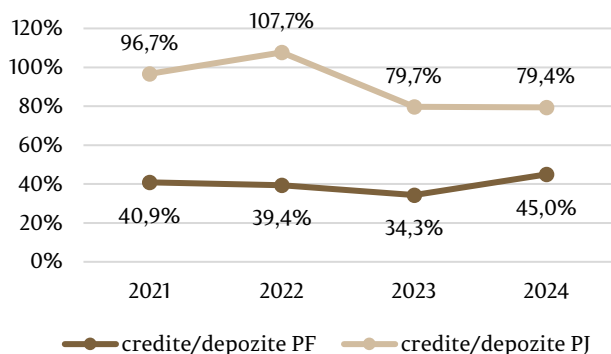
Sursa: BNM

Populația și-a menținut în continuare poziția netă de creditor al sectorului bancar.

Conform analizei separate pe categorii de clienți, raportul „credite/depozite” pe segmentul persoanelor fizice a consemnat o creștere de la 34,3 la sută până la 45,0 la sută pe parcursul anului 2024, ca urmare a accelerării mai rapide a creditării comparativ cu ritmul de creștere a depozitelor persoanelor fizice (Figura 2.3.7).

De remarcat că pe parcursul anului 2024 sectorul companiilor nefinanciare a rămas creditor net al băncilor. Astfel, raportul „credite/depozite” pe segmentul companiilor nefinanciare s-a micșorat de la 79,7 la sută la 79,4 la sută, în condițiile descreșterii soldului creditelor acordate companiilor nefinanciare.

Figura 2.3.7. Evoluția raportului credite/depozite pe categorii de clienți

Sursa: BNM

Exercițiile de testare la stres a lichidității nu au identificat probleme de lichiditate în bănci. Băncile se mențin pe o poziție rezistentă în raport cu riscul de lichiditate, având rezerve solide de active lichide pentru a face față situațiilor de criză. Potențiale deficite de lichiditate se atestă doar în cele mai severe scenarii, cu o plauzibilitate mai redusă de materializare.

În vederea identificării riscurilor și atenuării impactului negativ al unei eventuale situații de criză în sectorul bancar, a fost efectuată testarea la stres a lichidității în baza indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate a băncilor. În cadrul stres testului LCR au fost simulate 6 scenarii de stres (Figura 2.3.8).

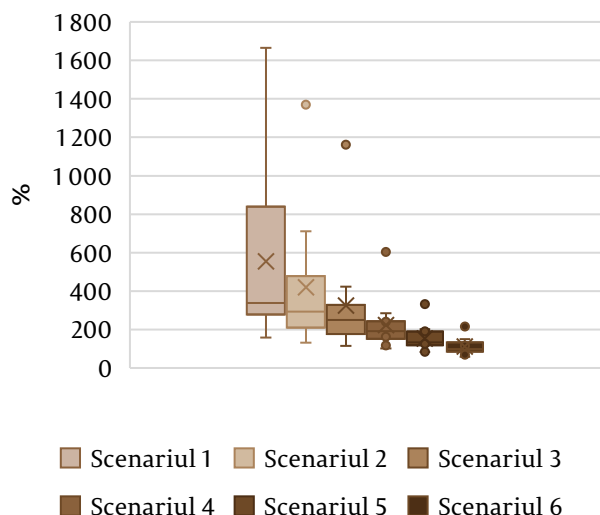
Pentru fiecare scenariu s-au utilizat parametri de stres individuali, aferenți marjelor de ajustare (haircuts), ieșirilor de lichiditate (outflows) și intrărilor de lichiditate (inflows). Severitatea scenariilor a fost calibrată pe bază de creștere graduală a impactului de la primul scenariu (cel mai puțin sever) la cel de al cincilea scenariu (cel mai sever). Totodată, în scenariul 6 parametrii de stres în cazul ieșirilor de numerar au fost calibrați pe baza celor mai severe evoluții istorice, aferente perioadei 2014-2024.

Rezultatele obținute ca urmare a aplicării primelor 4 scenarii de stres pe lichiditatea totală demonstrează că nicio bancă nu se confruntă cu probleme aferente lichidității.

Deficitul de lichiditate se evidențiază doar începând cu scenariul 5. Majoritatea băncilor se arată vulnerabile doar în cazul celui mai sever scenariu. Defalcarea pe monede

demonstrează că sistemul bancar dispune de rezerve suficiente de active lichide în MDL, iar rezervele și intrările nete în valută (EUR și USD) nu ar acoperi eventuale riscuri de lichiditate în cazul scenariilor de maximă severitate (scenariul 5 și scenariul 6).

Figura 2.3.8. Distribuția indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR) stresat

Sursa: BNM

Dreptunghiul reprezintă intervalul de date dintre quartila 1 (25%) și quartila 3 (75%), x este media, iar — reprezintă mediana. Capetele liniilor, care se extind din dreptunghi, arată variația datelor dincolo de quartile, până la valori care nu sunt considerate atipice. Punctele din afara dreptunghiului sunt valori atipice, care depășesc intervalul considerat normal.

Creditele/depozitele overnight

Pe parcursul anului 2024, ca și în anul anterior, Banca Națională a continuat măsurile de relaxare monetară, inclusiv prin diminuarea ratelor de politică monetară.

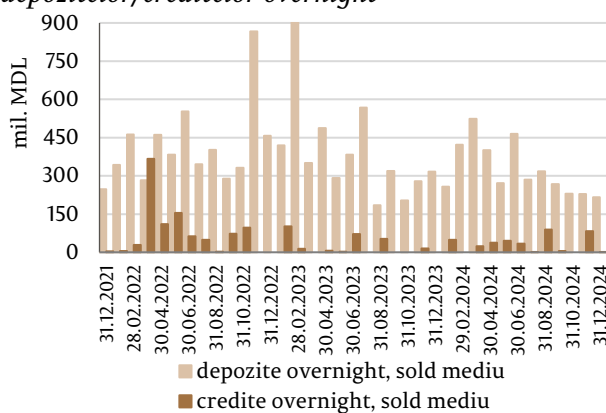
Ratele dobânzilor la facilitățile permanente au continuat trendul descendent, în prima jumătate a anului 2024 fiind operate trei scăderi ale ratelor (a câte 0,50 și 0,15 puncte procentuale), cu menținerea coridorului simetric în jurul ratei de bază la ± 2 puncte procentuale.

Volumul total al depozitelor overnight a însumat 83 909,5 mil. MDL (2023: 96 914,9 mil. MDL), stocul mediu zilnic situându-se la 322,9 mil. MDL, sub nivelul de 395,4 mil. MDL înregistrat în anul precedent.

Soldul mediu lunar al plasamentelor overnight ale băncilor a însumat valori neuniforme pe parcursul anului, maxima

(524,2 mil. MDL) fiind atinsă în luna martie, iar minima în luna decembrie (216,4 mil. MDL) (Figura 2.3.9).

Figura 2.3.9. Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor/creditelor overnight

Sursa: BNM

Cât privește facilitatea de credit overnight, în anul 2024, băncile au împrumutat de la BNM prin intermediul creditelor overnight puțin peste nivelul anului trecut.

Suma totală a creditelor overnight acordate de BNM în anul 2024 s-a cifrat la 7 332,0 mil. MDL, în creștere cu circa 12,7 la sută comparativ cu anul precedent (6 507,0 mil. MDL). Maxima lunară a creditelor overnight acordate în 2024 a fost înregistrată în luna august, cu un sold de 88,7 mil. MDL.

Operațiunile de piață monetară ale BNM

Atestarea unui excedent amplu de lichiditate pe piața monetară în primul trimestru al anului a determinat schimbarea sensului de evoluție a soldului zilnic al CBN, acesta stopându-și declinul și poziționându-se pe un trend ascendent. Înregistrând valoarea maximă anuală de 14 092,3 mil. MDL în luna martie, soldul zilnic al CBN se antrenează într-o mișcare descendentă, o parte din lichidități migrând spre piața valorilor mobiliare de stat (Ministerul Finanțelor a efectuat cele mai mari emisiuni în lunile iunie și iulie) și piața creditelor acordate sectorului primar (materializat în dublarea volumului acestora) și a atins minima anuală de 6 069,5 mil. MDL în noiembrie, când BNM a intervenit cel mai mult în calitate de vânzător pe piața valutară și plasamentele în VMS au crescut considerabil. Spre finele lunii decembrie, soldul zilnic al CBN s-a corectat și s-a cifrat la 9 759,8 mil. MDL la finele anului.

Emiterea de certificate ale BNM

BNM a derulat licitațiile de plasare a CBN cu frecvență săptămânală, scadența de 14 zile și cu anunțarea ratei maxime a dobânzii (rata de bază a BNM). Comprimarea graduală a soldului zilnic al certificatelor BNM s-a făcut mai puțin resimțită în parametrii cantitativi (volumul lichidităților drenate prin intermediul certificatelor emise și media anuală a stocului plasamentelor CBN), aceștia diminuându-se ușor comparativ cu anul anterior. Soldul mediu anual al certificatelor BNM a constituit 9 657,1 mil. MDL față de 10 923,6 mil. MDL, valoare înregistrată în 2023.

Operațiuni repo

Operațiunile repo s-au derulat săptămânal prin procedura licitațiilor fără plafon, pe termen de 14 zile și la rata fixă (rata de bază a BNM plus o marjă de 0,25 puncte procentuale). Diminuarea excedentului de lichiditate pe piața monetară s-a materializat în intensificarea apelurilor băncilor la operațiunile de livrare a lichidităților. Astfel, volumul de lichiditate livrat (3 106,0 mil. MDL) a fost net superior celui din anul anterior (125,0 mil. MDL).

2.4. Riscul de piață

Evoluția ratei de bază și a ratelor de dobândă aplicate de bănci

În 2024, rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară ale BNM a scăzut în prima jumătate a anului după care a rămas neschimbată, ca răspuns la stabilizarea trendului inflaționist.

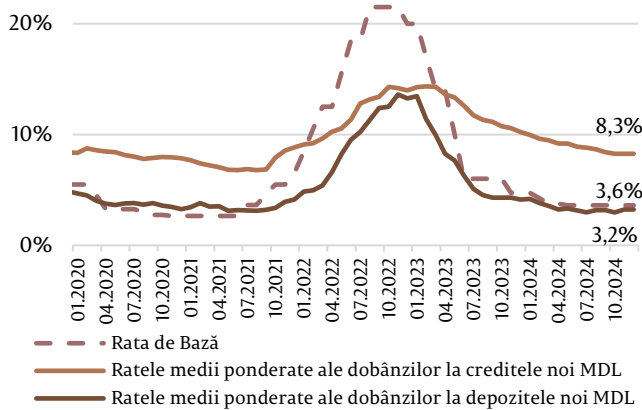
Sistemul coridorului ratelor de dobândă aferente facilităților permanente utilizat de BNM pe parcursul anului 2024 a semnalat în continuare orientarea generală a politicii monetare, contribuind la relaxarea ratelor dobânzilor pe piața monetară, în condițiile în care relația strânsă dintre rata de politică monetară și ratele dobânzilor pe piață reprezintă un factor important pentru transmisia monetară.

Pe parcursul anului 2024, au fost efectuate trei modificări ale ratei de bază. La finele anului 2024, rata de bază a constituit 3,6 la sută, cu

1,15 puncte procentuale mai mică comparativ cu finele anului precedent.

Ratele dobânzilor aplicate la creditele și depozitele noi au reacționat corespunzător, iar dinamica scăderii lor a fost comparabilă cu instrumentul de politică monetară. Ratele medii ponderate lunare ale dobânzilor la depozitele noi atrase și la creditele noi acordate au scăzut gradual pe parcursul anului 2024, declinul fiind mai pronunțat în cazul creditelor (Figura 2.4.1).

Figura 2.4.1. Evoluția ratei de bază și a ratelor de dobândă medii ponderate ale creditelor și depozitelor noi în MDL (total pe sector bancar, total pe termene)

Sursa: BNM

În general, se menține strategia băncilor mici de a oferi rate mai mari la depozite, în timp ce percep dobânzi mai mari la creditele acordate, comparativ cu media de pe piața bancară.

Rata medie ponderată a dobânzii aplicată pe parcursul anului 2024 la creditele noi acordate în moneda națională la nivel de sector bancar a constituit 9,5 la sută în cazul creditelor acordate persoanelor fizice și 8,3 la sută în cazul celor acordate persoanelor juridice. La nivelul băncilor individuale, la finele anului ratele medii efective aplicate la creditele noi în moneda națională au variat între 8,0 și 10,6 la sută în cazul creditelor acordate persoanelor juridice, și între 7,4 și 10,4 la sută în cazul creditelor acordate persoanelor fizice.

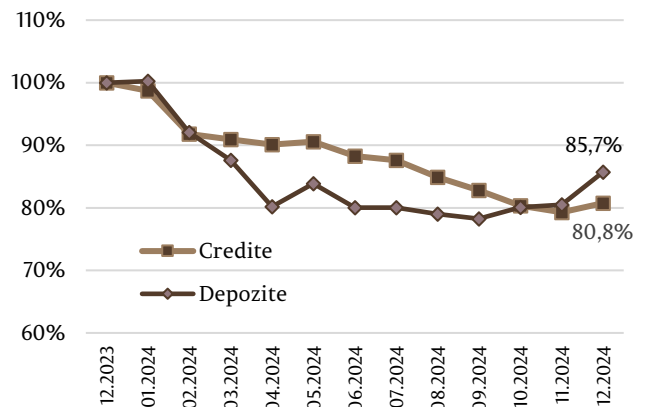
În același timp, rata medie ponderată a dobânzii aplicată pe parcursul anului 2024 la depozitele noi atrase în MDL la nivel de sector bancar a constituit 3,6 la sută în cazul depozitelor atrase de la persoanele fizice, și 3,0 la sută în cazul depozitelor atrase de la persoanele juridice. Ratele medii efective

aplicate de bănci la finele anului au variat între 2,0 și 4,5 la sută în cazul persoanelor fizice, același interval fiind aplicat și în cazul persoanelor juridice.

Analiza în dinamică a ratelor la creditele și depozitele noi acordate de bănci persoanelor fizice pe parcursul anului 2024 a indicat o tendință general descendentă pentru ratele de creditare și depozitare în MDL, a ratelor pentru depozitele în valută și a ratelor la creditele în valută, cu excepția creditelor în valută pentru persoanele fizice, ratele la care au rămas relativ stabile.

Rata dobânzii la creditele noi acordate în MDL persoanelor fizice la finele anului 2024 a fost cu 19,2 la sută mai mică comparativ cu finele anului precedent. Cea mai pronunțată scădere a avut loc în luna februarie, când rata medie ponderată a creditelor noi acordate a scăzut cu 6,9 la sută în raport cu luna precedentă (Figura 2.4.2).

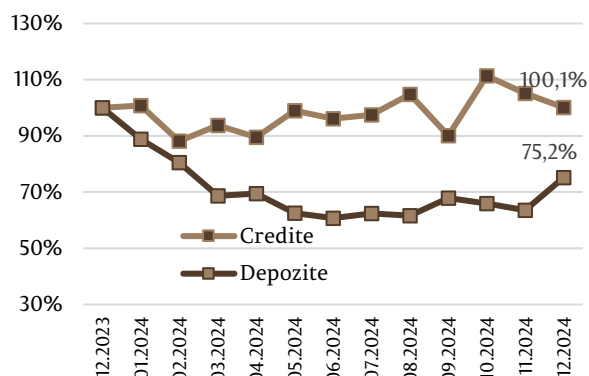
Figura 2.4.2. Evoluția ratelor medii la credite și depozite noi acordate persoanelor fizice, în moneda națională (dec.2023 = 100%)

Sursa: BNM

În cazul creditelor noi în valută acordate persoanelor fizice, în 2024 acestea au rămas relativ stabile, înregistrând o creștere a ratei medii ponderate cu 0,14 la sută. Evoluția acestei rate a reflectat reacția altor bănci centrale din țările dezvoltate la tendințele macroeconomice globale (Figura 2.4.3).

Figura 2.4.3. Evoluția ratelor medii la credite și depozite noi acordate persoanelor fizice, în valută (dec.2023 = 100%)

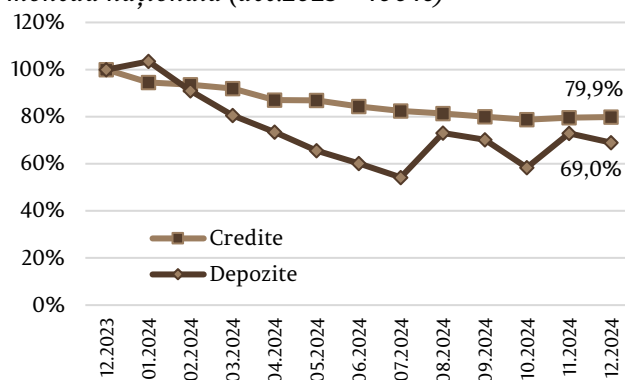
Sursa: BNM

În cazul depozitelor noi în moneda națională atrase de la persoanele fizice pe parcursul anului 2024, rata medie ponderată a dobânzilor a scăzut cu 14,3 la sută. Cele mai pronunțate scăderi au avut loc în lunile februarie și aprilie, când rata medie ponderată a dobânzilor a scăzut cu 8,2 și, respectiv, 7,4 la sută, în raport cu sfârșitul anului 2023. Pentru cele în valută, scăderea a fost mai puternică, de 24,8 la sută, fiind înregistrată o dinamică ascendentă spre sfârșitul anului.

Ratele la creditele noi acordate în monedă națională și a celor denominate în valută au manifestat o tendință descendentă pentru segmentul persoanelor juridice. În ceea ce privește depozitele atrase în monedă națională, ratele au înregistrat o scădere atât pentru persoanele fizice, cât și pentru persoanele juridice. Ratele depozitelor în valută au scăzut puternic pentru persoanele fizice și într-o măsură mai mică pentru persoanele juridice.

Rata medie ponderată la creditele noi acordate în moneda națională persoanelor juridice a scăzut în raport cu sfârșitul anului 2023, dinamica acesteia ajungând la un nivel de 79,9 la sută, în raport cu perioada de referință (Figura 2.4.4).

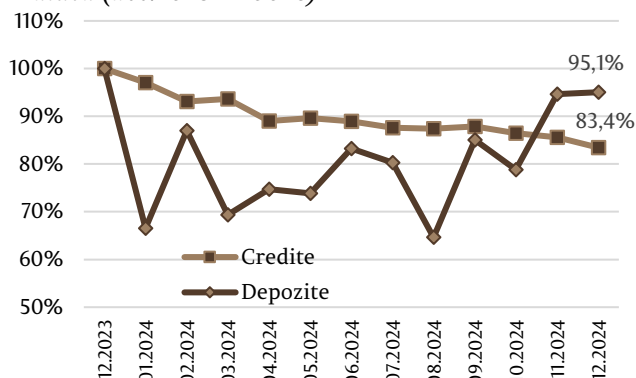
Figura 2.4.4. Evoluția ratelor medii la credite și depozite noi acordate persoanelor juridice, în moneda națională (dec.2023 = 100%)

Sursa: BNM

Rata medie ponderată la creditele noi acordate în valută persoanelor juridice a avut o tendință similară. La sfârșitul anului 2024, aceasta a atins nivelul de 83,4 la sută în raport cu anul 2023, fiind inferioară față de rata medie ponderată a creditelor noi în valută acordate persoanelor fizice (Figura 2.4.5).

Figura 2.4.5. Evoluția ratelor medii la credite și depozite noi acordate persoanelor juridice, în valută (dec.2023 = 100%)

Sursa: BNM

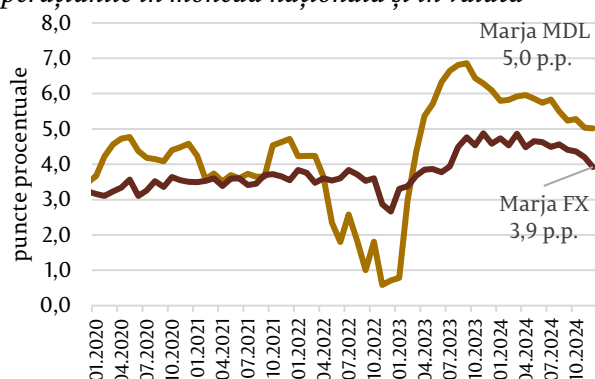
Ratele medii ale depozitelor noi în valută atrase de la persoanele juridice au scăzut mai puțin. Acestea au constituit la 95,1 la sută la sfârșitul anului de raportare în raport cu finele anului 2023. Este de remarcat că această dinamică a fost determinată de o creștere relativ puternică în ultimele luni ale anului 2024.

În perioada de referință, ratele la depozitele noi acordate persoanelor fizice în valută și ratele la depozitele noi acordate persoanelor juridice în moneda națională au avut o scădere mai accentuată față de cele la credite. În același timp, ratele la depozitele noi în valută pentru persoanele juridice și a depozitelor noi acordate

persoanelor fizice în monedă națională au crescut mai mult comparativ cu creditele.

Astfel, marja de dobândă la operațiunile în moneda națională a scăzut cu 0,8 puncte procentuale față de decembrie 2023, constituind 5,0 puncte procentuale, iar marja de dobândă la operațiunile în valută a scăzut la fel cu 0,8 puncte procentuale față de decembrie 2023, constituind 3,9 puncte procentuale (Figura 2.4.6).

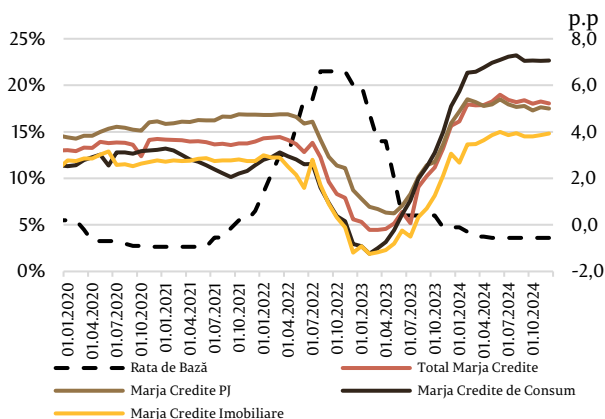
Figura 2.4.6. Evoluția marjei de dobândă la operațiunile în monedă națională și în valută

Sursa: BNM

De asemenea, pe parcursul anului 2024 se observă o ușoară creștere, urmată de o stabilizare a marjei totale a creditelor, pe fondul unei dinamici a ratei depozitelor similare cu cea a creditelor. Pe tipuri de credite, cel mai mult a crescut marja creditelor de consum, care a constituit 7,1 puncte procentuale la finele anului, urmată de marja pentru creditele acordate persoanelor juridice cu o valoare de 5,0 puncte procentuale, și creditele imobiliare cu o valoare de 3,9 puncte procentuale (Figura 2.4.7).

Figura 2.4.7. Evoluția marjei de dobândă pentru diferite tipuri de credite

Sursa: BNM

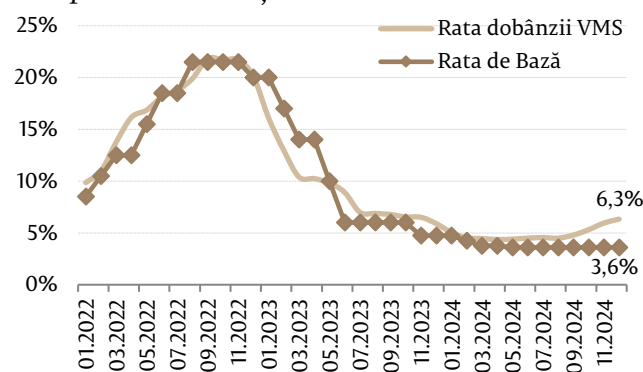
Emisiunile de VMS: ratele dobânzilor

Ratele de dobândă pe piața VMS au prelungit mișcarea gradual descendentă în primele patru luni ale anului, după care acestea au înregistrat o evoluție relativ plată. În septembrie, ratele dobânzilor au inițiat un trend ascendent pe care îl urmează până la finele anului, atingând și maxima anuală de 6,3 la sută în decembrie.

Evoluția ratelor dobânzilor pe piața primară a titlurilor de stat a reflectat influențele combinate exercitate pe parcursul anului 2024 de persistența excesului de lichiditate în sectorul bancar și, implicit, de interesul manifestat de investitori pentru acest tip de plasamente, precum și de diminuările operate asupra ratei de politică monetară a BNM.

Ratele dobânzilor aferente VMS au continuat să scadă relativ pronunțat în prima parte a anului. Parcursul descendent al acestor rate a fost întrerupt în septembrie și până la finele anului au cunoscut o ascensiune continuă, antrenată de expectațiile investitorilor privind viitoarele presiuni inflaționiste (Figura 2.4.8).

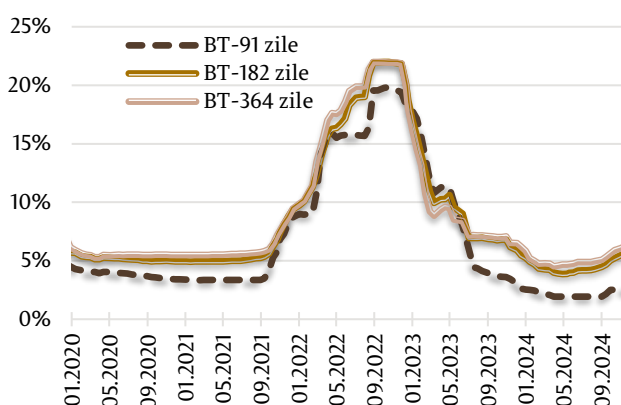
Figura 2.4.8. Dinamica ratei dobânzii la VMS comparativ cu evoluția ratei de bază

Sursa: BNM

Aceste evoluții au fost asociate și de o distanțare a ratelor dobânzilor aferente titlurilor de 182 zile și 364 zile, care au oscilat în partea de sus a coridorului ratelor și au devansat limita superioară a acestuia în ultimul trimestru al anului, față de cele cu scadența la 91 zile, care s-au menținut preponderent în proximitatea ratei dobânzii la facilitatea de depozit (Figura 2.4.9).

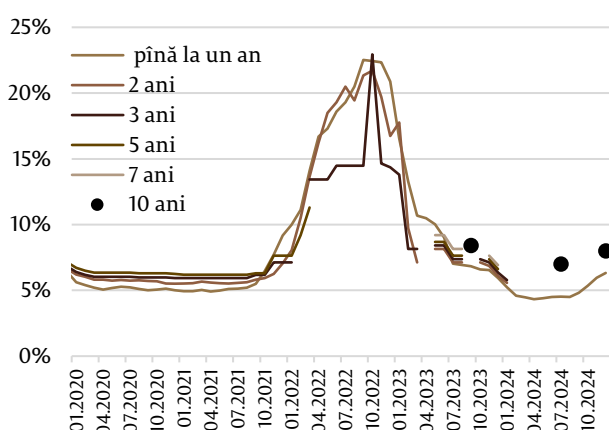
Figura 2.4.9. Dinamica ratelor dobânzilor la VMS cu scadența până la un an

Sursa: BNM

Pe acest fond, volumul total al VMS puse în circulație în anul 2024 a fost cel mai ridicat din perspectivă istorică (35 762,4 mil. MDL) (Figura 2.4.10).

Figura 2.4.10. Dinamica ratelor dobânzilor la VMS cu scadența de la un an și mai mult

Sursa: BNM

Randamentele titlurilor de stat cu scadența până la un an tranzacționate pe piața secundară au urmat tendința pieței primare a VMS, receptând modificările operate asupra ratelor de politică monetară ale BNM. Astfel, nivelul maxim al ratei medii lunare a dobânzii, de 5,53 la sută, a fost înregistrat în luna octombrie, iar minima de 3,83 la sută în luna mai.

Media anuală a înregistrat și ea o diminuare notabilă: de la 8,62 la sută, valoare înregistrată în 2023, la 4,93 la sută în 2024. Însă, amplitudinea diminuărilor a fost eterogenă din perspectiva scadenței titlurilor, fiind mai accentuată pentru bonurile de 91 zile (-7,00 puncte procentuale). Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la VMS

comercializate pe parcursul ultimilor doi ani la licitațiile pe piața primară, în diviziune pe scadențe, sunt prezentate în Tabelul 2.4.1.

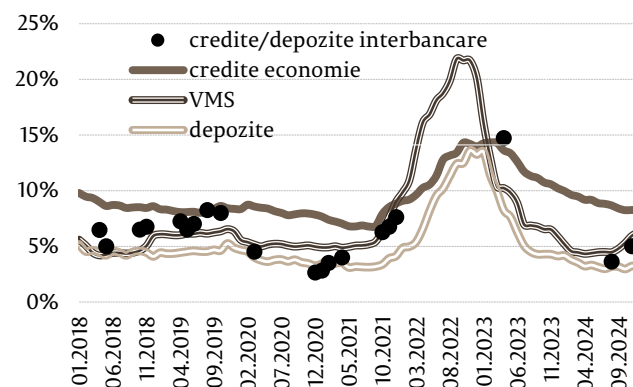
Tabelul 2.4.1. Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la VMS, pe scadențe (%)

	BT 91 zile	BT 182 zile	BT 364 zile	VMS >1 an	OS 2 ani	OS 3 ani	OS 5 ani	OS 7 ani	OS 10 ani
2023	9,21	8,80	8,15	8,62	9,31	8,56	7,36	8,60	8,42
2022	2,21	4,60	5,26	4,93	5,14	5,24	5,94	5,60	7,61

Notă: pentru OS sunt prezentate ratele efective ale dobânzilor
Sursa: BNM

În ierarhia randamentelor pe piața financiară întâietatea a fost păstrată al doilea an consecutiv de către dobânzile la creditele acordate în economie. Însă, ratele dobânzilor aferente VMS și-au reluat și apoi accelerat creșterea în ultimul trimestru al anului, distanțându-se semnificativ de cele aferente depozitelor. Marja dintre ratele dobânzilor aferente creditelor acordate și depozitelor plasate și-a păstrat amplitudinea caracteristică anului anterior (Figura 2.4.11).

Figura 2.4.11. Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară

Sursa: BNM

Riscul valutar: evoluția cursului de schimb al MDL

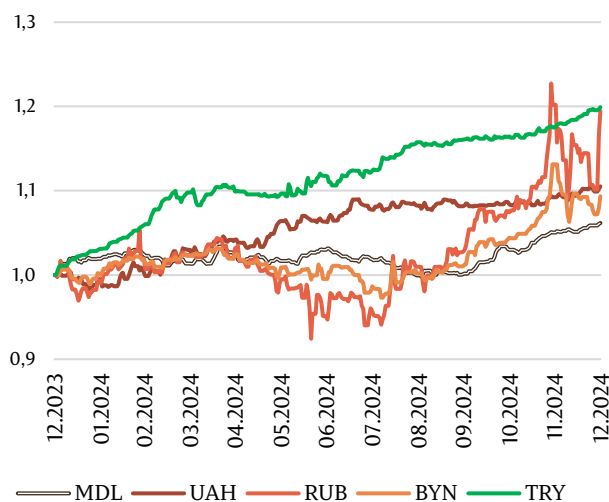
În anul 2024, MDL s-a apreciat în valori medii cu câte 2,0 la sută atât în raport cu USD, cât și față de EUR.

Potrivit cursului de la finele anului, MDL s-a depreciat cu 6,2 la sută față de USD, în timp ce în raport cu EUR s-a apreciat ușor cu 0,2 la sută.

Pe parcursul perioadei de referință, majoritatea monedelor partenerilor comerciali ai RM au înregistrat depreciere față de USD, evidențiindu-se deprecierea lirei turcești, rublei rusești și forintului ungar.

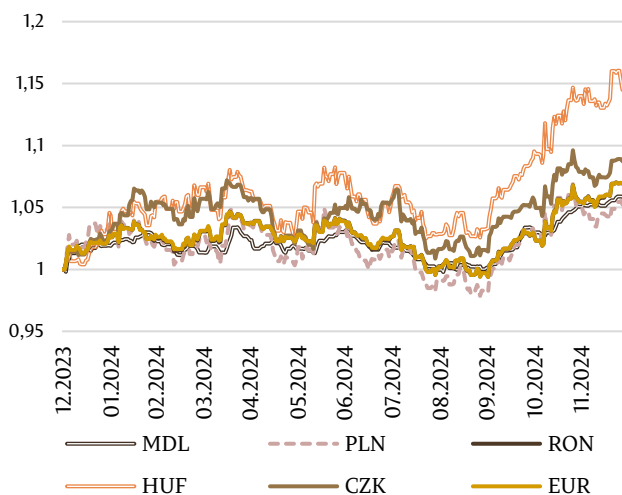
Tendențe mai accelerate de depreciere față de USD au fost observate cu precădere în trimestrul IV al anului, când moneda americană a surclasat alte valute pe fondul rezultatelor alegerilor din SUA și așteptărilor investitorilor privind evoluția economiilor principale (Figura 2.4.12 și Figura 2.4.13).

Figura 2.4.12. Evoluția monedelor partenerilor principali din CSI, Ucraina și Turcia în raport cu USD, 31.12.2023=1, (+) depreciere; (-) apreciere

Sursa: BNM

Figura 2.4.13. Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali din UE în raport cu USD, 31.12.2023=1, (+) depreciere; (-) apreciere

Sursa: BNM

În aceste condiții, cursul efectiv al leului moldovenesc s-a întărit în medie cu 7,4 la sută în termeni nominali și cu 3,7 la sută în termeni reali, față de coșul valutilor partenerilor comerciali principali, ponderate la cotele acestora în comerțul exterior al RM.

În primele trei trimestre ale anului 2024, cererea și oferta pe piața valutară locală au fost aproape de echilibru. Cu toate acestea, au existat perioade în care cererea de valută a depășit oferta, rezultând în perioade cu presiuni de depreciere pe termen scurt.

Presiunile de depreciere asupra cursului de schimb s-au intensificat în ultimul trimestru al anului, în condițiile în care creșterea cererii de valută, cuplată cu scăderea ofertei, a dus la un deficit considerabil pe piața valutară locală. Persoanele fizice și-au redus oferta de valută în această perioadă, optând să-și mărească economiile în valută, rezultând în o creștere pe termen scurt a dolarizării depozitelor acestora. Deprecierea monedei euro în raport cu leul moldovenesc, care a survenit după declinul acesteia față de dolarul american pe piețele internaționale, a contribuit suplimentar la preferința persoanelor fizice pentru economisirea în valută.

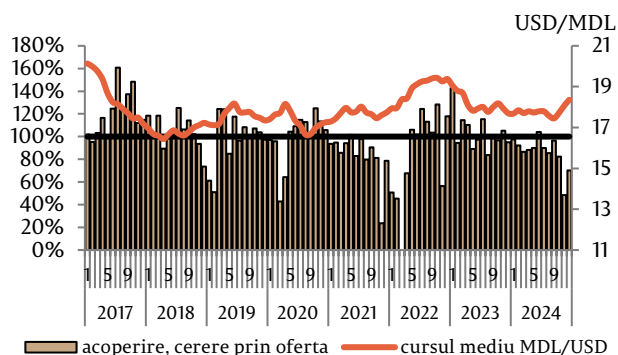
Per ansamblu, oferta netă de valută din partea persoanelor fizice a sporit cu 5,9 la sută comparativ cu anul precedent, cifrându-se la 3 043,0 mil. USD, fiind impulsionată de creșterea procurărilor de numerar în valută de la persoane fizice. De asemenea, transferurile nete din străinătate în favoarea persoanelor fizice și-au încetinit tendința descendentă în 2024, scăzând cu 1,0 la sută, după o scădere mai accentuată în anul precedent.

Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă de valută s-a cifrat la 85,0 la sută comparativ cu 101,7 la sută în anul precedent (Figura 2.4.14). În aceste condiții, BNM a intervenit pe piața valutară prin vânzări nete de valută în sumă de 216,3 mil. USD, majoritatea în ultimul trimestru al anului.

Cererea netă de valută din partea agenților economici a crescut în proporții mai mari, cu 26,7 la sută față de anul precedent, până la 3 580,0 mil. USD, pe fondul deteriorării cu 19,1 la sută a deficitului balanței comerciale de mărfuri. Pe partea de cerere de valută, a sporit cea de la importatorii de diverse bunuri de consum, de mașini și echipament auto, de resurse energetice iar pe partea de ofertă s-a

diminuat cea de la unii exportatori de producție agricolă, semințe și oleaginoase.

Figura 2.4.14. Gradul de acoperire a cererii nete de valută de la agenții economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice și evoluția cursului MDL

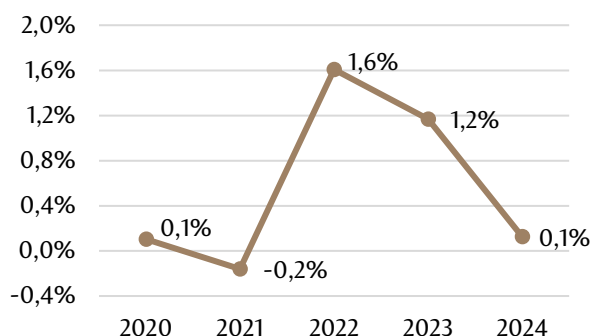
Sursa: BNM

Riscul valutar: Poziția Valutară Deschisă a sectorului bancar

Raportul dintre poziția valutară deschisă (PVD) și fondurile proprii ale sectorului bancar din Republica Moldova s-a încadrat în limitele prudențiale, iar impactul expunerii directe a sectorului la volatilitatea cursului de schimb a fost redus.

La sfârșitul anului 2024, mărimea PVD pe sector pentru toate valutele a constituit 0,1 la sută din fondurile proprii totale ale băncilor (+27,3 mil. MDL), față de 1,2 la sută (+239,7 mil. MDL) în 2023 (Figura 2.4.15).

Figura 2.4.15. Evoluția ponderii poziției valutare deschise în fonduri proprii pe sistemul bancar

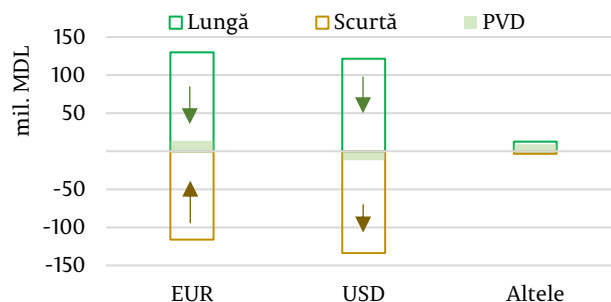

Sursa: BNM

Această scădere a fost cauzată de mărirea poziției scurte și scăderea poziției lungi aferente USD și EUR, observată, în special, în cazul băncilor mari (Figura 2.4.16). De asemenea, este de remarcat faptul că o bancă

mare și-a lichidat toate pozițiile lungi în valută străină la sfârșitul anului 2024.

Figura 2.4.16. Poziția valutară deschisă la 31.12.2024, pe valute

Notă: Acest grafic arată PVD pentru anul 2024, precum și suma pozițiilor lungi și scurte ale băncilor la finele anului curent. Săgețile indică direcția de evoluție a pozițiilor băncilor față de anul precedent.

Sursa: BNM

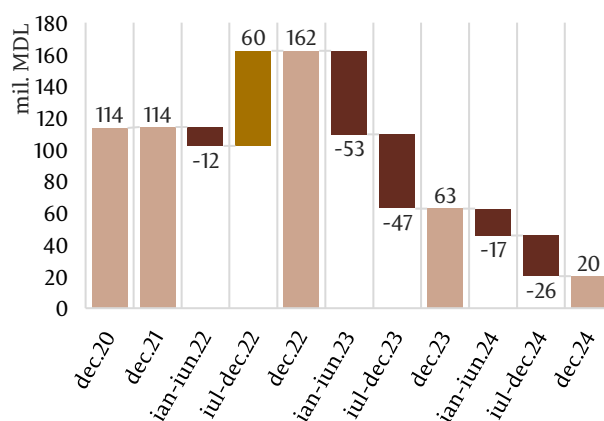
2.5. Riscul de contagiune

Contagiunea interbancară

Pe parcursul anului 2024, sectorul bancar autohton a fost caracterizat de menținerea unui nivel scăzut al riscului de contagiune privind plasările interbancare și expunerile față de sectorul financiar nebancar.

Plasările interbancare nete³⁶ ale băncilor licențiate din Republica Moldova în sectorul bancar autohton la finele anului 2024 au însumat 20,1 mil. MDL (Figura 2.5.1). Rezultatele testării la stres nu au identificat cazuri de contagiune directă între bănci, datorită nivelului redus al plasărilor respective.

Figura 2.5.1. Evoluția soldului plasărilor nete ale băncilor locale în sectorul bancar autohton

Sursa: BNM

³⁶ Plasările interbancare nete reprezintă suma mijloacelor plasate de bănci, la nivel individual, mijloacele plasate de o

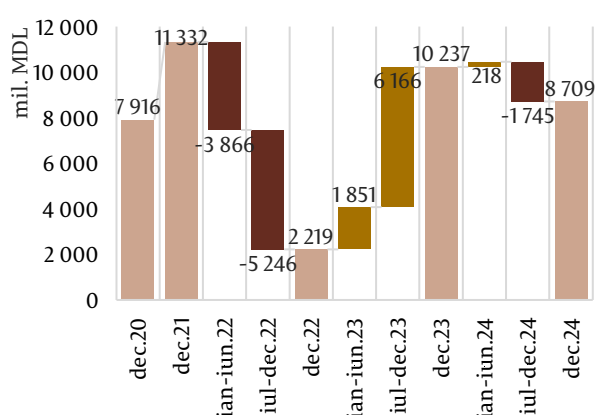
bancă fiind compensate cu mijloacele atrase de bancă de la aceeași contraparte.

Efectele potențiale de contagiune externă provin din cinci țări în care sunt concentrate plasările băncilor.

Volumul plasărilor nete ale băncilor autohtone în bănci străine a scăzut cu 14,9 la sută comparativ cu finele anului precedent, până la nivelul de 8 708,8 mil. MDL (Figura 2.5.2).

Diminuarea plasărilor nete a fost determinată de băncile locale de importanță sistemică, care și-au redus expunerea față de băncile din străinătate prin contul Nostro.

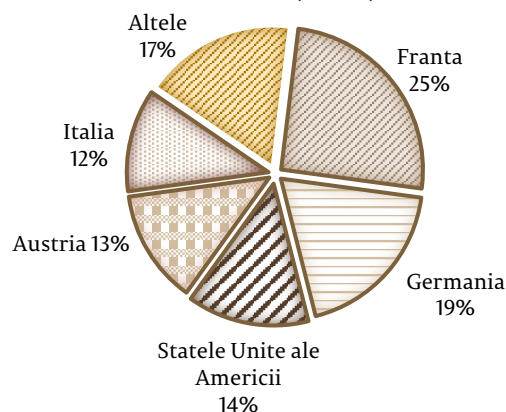
Figura 2.5.2. Evoluția soldului plasărilor nete ale băncilor locale în băncile din străinătate

Sursa: BNM

Plasările interbancare brute ale băncilor autohtone sunt concentrate în băncile din SUA, Franța, Germania, Austria și Italia cu pondere totală de 82,6 la sută (Figura 2.5.3).

Figura 2.5.3. Repartizarea plasărilor brute ale băncilor autohtone, în funcție de țări

Sursa: BNM

Băncile din Republica Moldova rămân într-o poziție net creditoare în raport cu contrapărțile străine, ceea ce le expune mai mult la riscurile contagiunii externe în comparație cu capacitatea lor de a influența contrapărțile din alte țări.

Rețelele interbancare ale băncilor sunt, preponderent, diversificate.

Rețeaua locală de plasamente interbancare este caracterizată de plasamente în volum redus în două bănci de importanță sistemică și într-o bancă de mărime mică.

În ceea ce privește plasările băncilor în străinătate, numărul contrapărților străine la finele anului 2024 s-a redus de la 51 la 45 bănci corespondente din 20 state. Plasamentele la vedere reprezintă un total de 7 982,4 mil. MDL, iar plasamentele la termen sunt în sumă de 2 423,6 mil. MDL. De menționat că băncile străine ce dețin marea parte a plasărilor băncilor autohtone, dețin rating investițional înalt (de cel puțin BBB³⁷), ceea ce diminuează semnificativ potențialul risc de contagiune prin calea plasărilor respective.

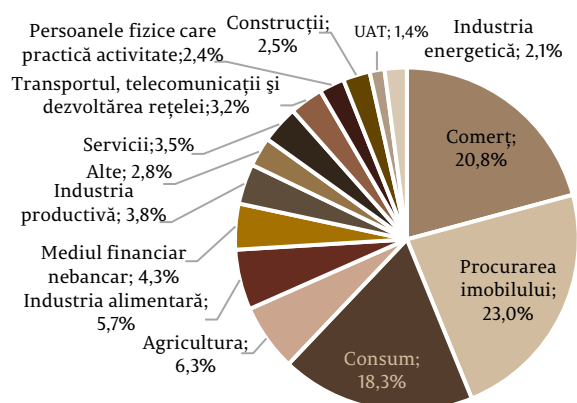
Concentrarea expunerilor sectoriale

În anul 2024 expunerile sectorului bancar rămân în continuare concentrate în sectorul comerțului, creditelor imobiliare acordate persoanelor fizice și creditelor de consum, acestea însumând aproape 2/3 din portofoliul total al creditelor bancare.

Cel mai mare sold de credite din portofoliile băncilor a fost acordat companiilor care activează în domeniul comerțului (20,8 la sută), urmat de creditele acordate persoanelor fizice pentru procurarea și/sau construcția imobilului (23,0 la sută) și de creditele de consum (18,3 la sută). Expunerile către celelalte ramuri sunt semnificativ mai joase și nu depășesc o pondere de 10,0 la sută din portofoliul de credite al băncilor (Figura 2.5.4).

³⁷ Rating conform agenției de rating Fitch

Figura 2.5.4. Repartizarea portofoliului de credite bancar pe ramuri de activitate a debitorilor, 31.12.2024

Sursa: BNM

Ponderea creditelor acordate persoanelor fizice înregistrează creștere în portofoliile băncilor, ca urmare a accelerării creditării acestui segment de debitori, inclusiv în rezultatul scăderii ratelor de dobândă, dar și stimulării creditării imobiliare prin programe guvernamentale.

Pe parcursul anului 2024, majoritatea dintre subportofolii au înregistrat o scădere a ponderii în total (Tabelul 2.5.1), cea mai pronunțată fiind descreșterea cotei creditelor acordate în domeniul comerțului (-1,5 puncte procentuale). În același timp, se constată o creștere a ponderii creditelor acordate pentru procurarea/ construcția imobilului (+2,2 puncte procentuale) și a creditelor acordate industriei energetice (+0,9 puncte procentuale), ca pondere în totalul portofoliului de credite bancare.

Tabelul 2.5.1. Dinamica ponderii creditelor acordate de bănci pe ramuri, comparativ cu anul precedent

Ramura	31.12.2024	2020-2024
Agricultura	▼	
Industria alimentară	▼	
Construcții	▲	
Credite de consum	▲	
Industria energetică	▲	
UAT/Instituții subordonate UAT	▼	
Industria productivă	▼	
Comerț	▼	
Mediu financiar nebancar	▼	
Credite imobiliare	▲	
Persoanele fizice care practică activitate	▼	
Transportului, telecomunicațiilor și dezvoltării rețelei	▼	
Domeniul serviciilor	▲	
Alte credite	▼	

Sursa: BNM

Portofoliile băncilor sunt caracterizate de un grad scăzut de expunere față de riscul de concentrare, conform indicatorului HHI.

Din perspectiva expunerilor comune față de sectoarele economice, s-a evaluat nivelul concentrării sectoriale a portofoliilor băncilor, considerând și riscurile aferente fiecărui sector prin aplicarea amplificatorului de risc³⁸ caracteristic fiecărui sector. Indicatorul de concentrare IHH ajustat la risc (Figura 2.5.5) acumulează valori scăzute. La nivel individual au fost identificate niveluri de concentrare³⁹ mai ridicate, însă chiar și cel mai concentrat portofoliu se află cu mult sub limita de concentrare maximă admisibilă estimată⁴⁰.

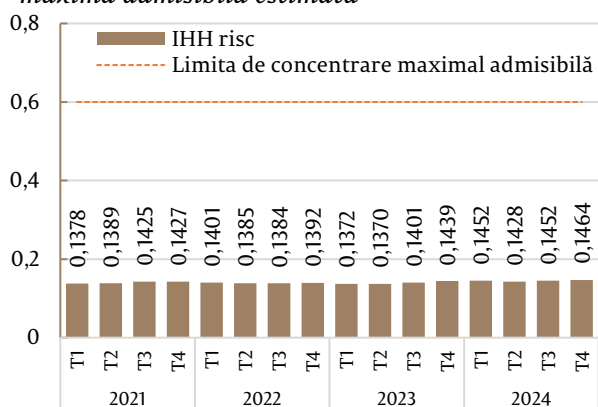
³⁸ Amplificatorul de risc nu evaluează volatilitatea fiecărui sector în raport cu economia țării, ci consideră existența unui risc ținând cont de structura sectorială a portofoliilor băncilor.

³⁹ Nivelul de concentrare s-a determinat prin amplificarea variabilei, care reprezintă nivelul concentrării (indicele

Herfindahl-Hirschman) într-un sector, cu nivelul creditelor neperformante corespunzătoare acestui sector.

⁴⁰ Limita de concentrare maximă admisibilă reprezintă valoarea maximă a nivelului de concentrare înregistrată de bancă, care nu s-a soldat cu proceduri de redresare sau rezoluție.

Figura 2.5.5. Evoluția indicatorului de concentrare ajustat la risc în raport cu limita de concentrare maximă admisibilă estimată

Sursa: BNM

Contagiunea intersectorială

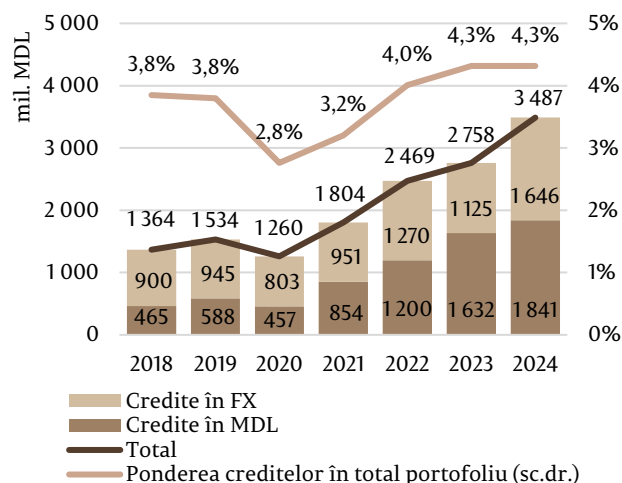
Interacțiunile sectorului bancar cu sectorul financiar nebancar, deși sunt în creștere, nu prezintă un risc de contagiune semnificativ, considerând performanța înaltă a creditelor acordate acestui segment.

Expunerea directă a sectorului bancar față de sectorul financiar nebancar înregistrează scăderea valorilor față de anul precedent.

Creditele acordate de bănci mediului financiar nebancar la finele anului 2024 au constituit doar 4,3 la sută din portofoliul de credite (Figura 2.5.6), iar calitatea acestora (rata creditelor neperformante de 0,1 la sută) este semnificativ mai favorabilă în raport cu valoarea ratei creditelor neperformante agregată pe portofoliul bancar total (4,1 la sută).

Ponderea maximă a deținerilor individuale ale băncilor în capitalurile IFN prezintă valori scăzute ce nu depășește 5,0 la sută din fondurile proprii ale băncii, nefiind o sursă de contagiune pentru sectorul bancar.

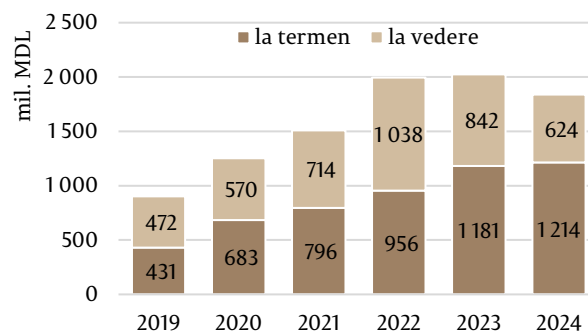
Figura 2.5.6. Ponderea creditelor acordate de către bănci către IFN

Sursa: BNM

Conform informației raportate de către bănci, soldul depozitelor IFN în bănci la finele anului 2024 a constituit 1 838,4 mil. MDL sau 1,4 la sută din soldul depozitelor atrase de bănci. Repartizarea acestora după scadență nu este proporțional egală, 34,0 la sută dintre depozite fiind plasate la vedere (grad mai înalt de volatilitate), iar 66,0 la sută – la termen (Figura 2.5.7). În structură pe monede, 40,6 la sută din depozitele IFN sunt denuminate în MDL și 59,4 la sută – în valută.

Figura 2.5.7. Evoluția soldului depozitelor atrase de la IFN în structură după scadență

Sursa: BNM

2.6. Riscul climatic

Republica Moldova se confruntă cu provocări semnificative în contextul schimbărilor climatice și al tranziției către o economie mai sustenabilă din punct de vedere energetic.

În acest context, activitățile întreprinse de băncile centrale pentru a atenua efectele economice negative ale schimbărilor climatice, inclusiv efectele asupra sistemelor

financiare, devin din ce în ce mai importante. BNM s-a alăturat acestei tendințe pentru a-și consolida instrumentarul de identificare, prevenire și atenuare a riscurilor aferente schimbărilor climatice.

În cadrul Programului susținut prin Mecanismul de finanțare pentru reziliență și durabilitate, în contextul Memorandumului cu privire la politicile economice și financiare cu Fondul Monetar Internațional, BNM s-a angajat să dezvolte un cadru financiar durabil bazat pe practici internaționale, în vederea consolidării rezilienței la schimbările climatice.

Astfel, ca măsură de reformă în cadrul programului sus-menționat, BNM a dezvoltat Foaia de parcurs pentru finanțarea durabilă a Republicii Moldova 2024-2028. Acest document este important pentru entitățile din sectorul financiar și alte părți interesate în eforturile de a integra criterii de durabilitate în procesele lor de luare a deciziilor și de a contribui la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Foaia de parcurs constă din patru piloni principali, în cadrul cărora sunt planificate acțiuni și măsuri cu privire la:

1. Creșterea gradului de conștientizare și consolidare a capacităților instituționale;
2. Fluxuri de capital pentru finanțare durabilă;
3. Integrarea criteriilor ESG și gestionarea riscurilor;
4. Transparență și disciplină de piață.

Activitățile setate vor permite identificarea, cuantificarea, monitorizarea și gestionarea corectă a riscurilor climatice și fundamentarea deciziilor actorilor din sectorul financiar în ceea ce privește expunerea față de ele.

Aceste riscuri sunt împărțite în două categorii principale: riscuri fizice și riscuri de tranziție.

Riscurile fizice se referă la impactul direct al fenomenelor meteorologice extreme și al schimbărilor climatice de durată asupra economiei – cum ar fi secetele frecvente, inundațiile sau înghețurile târzii.

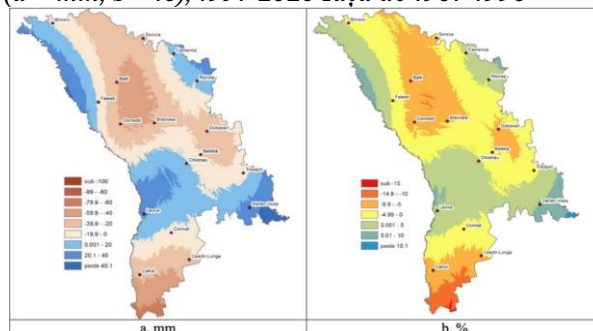
Principalele riscuri fizice relevante în cazul Republicii Moldova se referă la inundații, secetă și temperaturi ridicate.

Republica Moldova se confruntă cu secete o dată la fiecare 3-10 ani, în funcție de locația geografică. Frecvența secetelor este de 1-2 evenimente în partea de nord, 2-3 evenimente în partea de centru și 5-6 evenimente în 10 ani în partea de sud. Din punct de vedere economic, cel mai afectat sector economic de către secetă este agricultura, care ocupă la moment 59,0 la sută din fondul funciar al țării, dintre care 70,0-72,0 la sută reprezintă teritorii arabile.

Conform datelor Organizației pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite (FAO), cele mai expuse la secetă la moment sunt regiunile de sud ale țării, unde cazurile de secetă care afectează peste 30,0 la sută din recolta regională sunt cele mai ridicate în perioada de analiză 1984 – 2023. Aceste observații sunt confirmate și completate de datele Serviciului Hidrometeorologic de stat care arată o scădere importantă în media anuală a precipitațiilor în perioada 1991-2020 comparativ cu perioada 1961-1990, cu circa 10 mm sau -2,0 la sută (Figura 2.6.1).

Este de menționat că regiunile Sud și Centru produc în jur de 50,0 la sută din volumul cerealelor și a grâului recoltat în Republica Moldova.

Figura 2.6.1. Diferența precipitațiilor medii anuale (a – mm, b - %), 1991-2020 față de 1961-1990

Sursa: Serviciul Hidrometeorologic de Stat

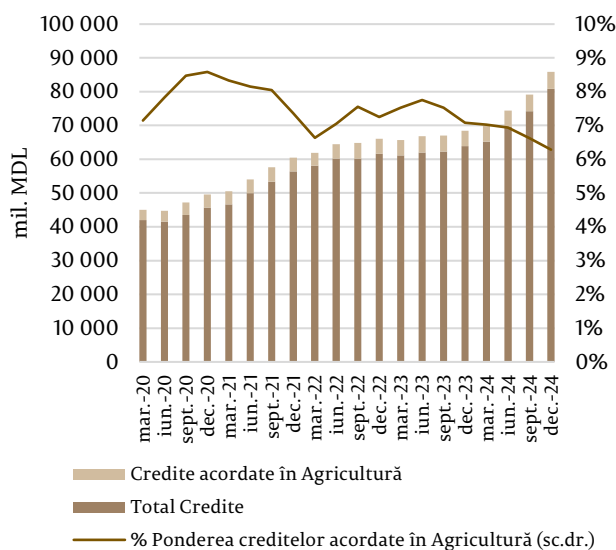
În perspectivă, acest trend reprezintă un pericol semnificativ pentru economia Republicii Moldova, prin prisma daunelor potențiale pentru sectorul agricol. Astfel, conform estimărilor Băncii Mondiale⁴¹,

⁴¹ World Bank, Moldova Country Climate and Development Report, November 2024

pierderile totale cauzate de secete în ultimii 25 de ani au constituit 1 898,5 mil. USD.

Din perspectiva creditării bancare, procentajul creditelor acordate pentru domeniul agricol a oscilat între 7,1 și 8,6 la sută din 2016 până în 2023, înregistrând o scădere spre 5,6 la sută către sfârșitul anului 2024, dar fiind într-o creștere constantă ca sold (Figura 2.6.2).

Figura 2.6.2. Evoluția soldului și ponderii creditelor acordate sectorului agricol

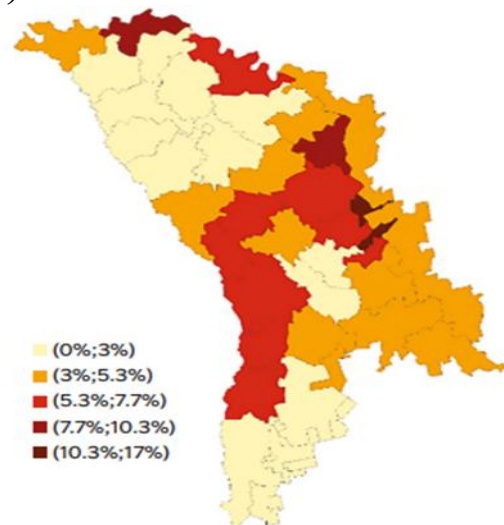

Sursa: BNM

Din perspectiva riscului de inundații, întreg teritoriul Republicii Moldova este expus la acestea cu grade diferite de intensitate, cel mai mult fiind afectate regiunile de Centru și Sud.

Conform estimărilor Băncii Mondiale, impactul economic anual al inundațiilor asupra Republicii Moldova, în termeni de efect distructiv asupra infrastructurii (drumuri, clădiri și terenuri agricole) este de circa 0,8 la sută din PIB, care la nivel de unitate administrativă poate crește la 10,0 la sută (Figura 2.6.3).

Figura 2.6.3. Repartizarea pierderilor estimate anuale cauzate de inundații asupra drumurilor, construcțiilor și terenurilor agricole (% din PIB-ul regiunilor)

Sursa: Banca Mondială

Riscul de tranziție este o componentă importantă a riscului climatic, care se referă la impactul economic și financiar generat de procesul de tranziție către o economie cu emisii reduse de carbon. Acest risc apare din schimbările de reglementare, tehnologice, de preferințe ale consumatorilor și din necesitatea adoptării unor politici și practici durabile pentru a combate schimbările climatice.

În cazul Republicii Moldova, domeniile cele mai supuse riscului de tranziție sunt:

- Agricultură, silvicultură și pescuitul;
- Industria alimentară;
- Industria productivă;
- Construcțiile;
- Tranzacțiile imobiliare;
- Transportul și depozitarea;
- Sănătatea și asistența socială;
- Industria energetică;
- Administrație publică și apărare.

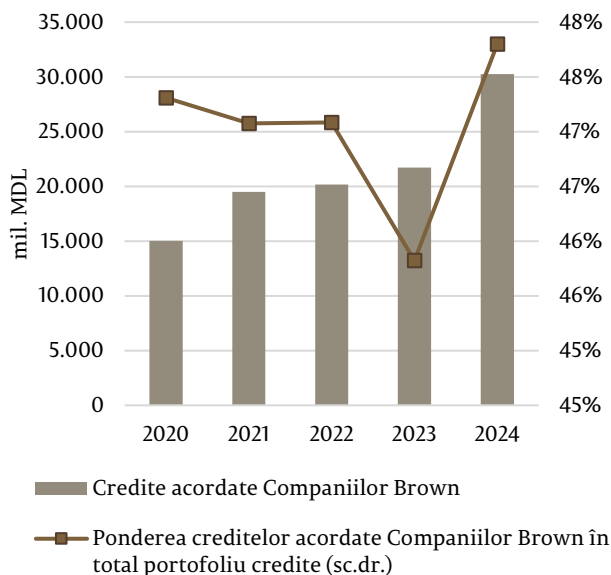
Companiile care activează în aceste domenii (în continuare Companiile Brown⁴²) au contractat cu puțin sub jumătate din totalul creditelor bancare acordate în perioada 2018-2024, iar dinamica acestora în termeni de sold, este în continuă creștere în perioada analizată (Figura 2.6.4). Ponderea creditelor acordate acestui tip de companii a crescut la 47,8 la sută

⁴² Companiile brown au fost identificate conform Metodologiei de identificare a sectoarelor economice relevante din punct de vedere climatic, utilizat de BNR în

Raportul de Stabilitate Financiară 2019 și bazată pe nivelul emisiilor de CO₂.

pe parcursul anului 2024, după o perioadă de relativă stagnare în intervalul 2020-2022, și un declin înregistrat în 2023.

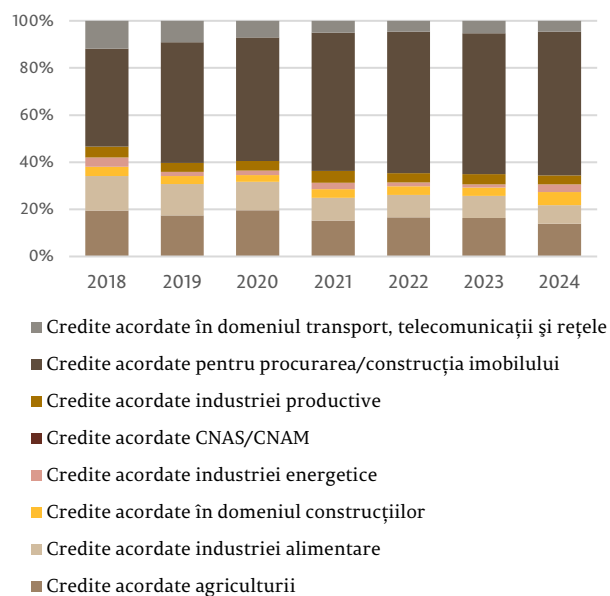
Figura 2.6.4. Expunerea bancară față de companiile brown

Sursa: BNM

Analiza structurii creditelor acordate companiilor brown indică o concentrare preponderentă în sectorul imobiliar, cu o cotă a creditelor acordate pentru procurarea/construcția imobilului care a crescut de la 41,5 la sută în 2018, la 60,9 la sută în 2024. Pe poziția secundă se află creditele acordate agriculturii, dar care înregistrează o dinamică negativă, de la 19,4 la sută în 2018, la 13,9 la sută în 2024. Pe locul 3 ca importanță se află creditele acordate industriei alimentare, care la sfârșitul anului 2024 dețineau o pondere de 7,8 la sută din portofoliul de credite brown al băncilor (Figura 2.6.5).

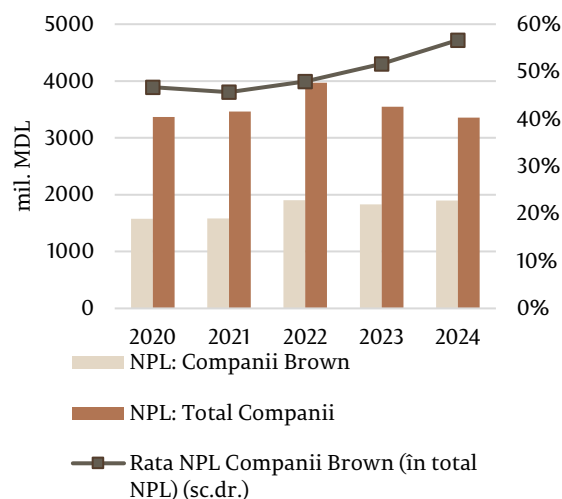
Figura 2.6.5. Ponderea sectoarelor economiei brown în totalul portofoliului de credite brown

Sursa: BNM

În același timp, ponderea creditelor neperformante acordate companiilor brown în totalul creditelor neperformante a crescut de la 40,2 la sută în 2018, la 56,6 la sută la sfârșitul anului 2024 (Figura 2.6.6), în termeni absoluți, acest tip de credite manifestă o tendință similară, însă dinamica nu este la fel de accentuată.

Figura 2.6.6. Evoluția creditelor neperformante acordate Companiilor Brown

Sursa: BNM

2.7. Riscul aferent tehnologiilor informaționale și comunicațiilor

Riscurile aferente tehnologiilor informaționale și comunicațiilor (TIC) au devenit o preocupare majoră pentru sectorul bancar, mai ales în anul 2024, pe fondul progresului tehnologic rapid și al creșterii dependenței de sistemele informatice.

Într-o lume tot mai digitalizată, băncile se confruntă cu provocări complexe în asigurarea securității datelor, continuității operaționale și protejării împotriva atacurilor cibernetice. Conform raportului ENISA Threat Landscape 2024⁴³, amenințările cibernetice s-au diversificat și intensificat, cele mai frecvente fiind atacurile de tip ransomware, phishing și cele care vizează blocarea disponibilității serviciilor.

Evaluările realizate de BNM asupra băncilor licențiate au scos la iveală mai multe vulnerabilități critice, printre care utilizarea sistemelor de operare învechite, care nu mai primesc actualizări de securitate din partea furnizorilor, crescând riscul exploatarei vulnerabilităților cunoscute, deficitul de personal specializat în securitatea informațiilor, ceea ce îngreunează capacitatea instituțiilor de a detecta și de a răspunde prompt la atacuri cibernetice complexe, lipsa unor mecanisme solide de asigurare a continuității activității, punând în pericol funcționarea neîntreruptă a serviciilor bancare în caz de atac sau defecțiune, și

deficiențe în gestionarea riscurilor TIC, limitând capacitatea băncilor de a anticipa și de a preveni amenințările digitale emergente.

Ca urmare a acestor evaluări și a controalelor efectuate de BNM, băncile sunt nevoite să își îmbunătățească infrastructura de securitate și să ia măsuri pentru reducerea vulnerabilităților.

Aceste măsuri includ actualizarea sistemelor de operare și implementarea soluțiilor de securitate de ultimă generație, cum ar fi firewall-uri adecvate, sisteme de detectare a intruziunilor și tehnologii de protecție împotriva malware-ului. Totodată, se pune un accent tot mai mare pe dezvoltarea și testarea periodică a planurilor de continuitate a activității și de recuperare în caz de dezastru, pentru a asigura reluarea rapidă a operațiunilor în cazul unui incident major de continuitate.

Riscurile asociate tehnologiilor informaționale și comunicațiilor rămân o provocare semnificativă pentru sectorul bancar, necesitând atenție continuă și adaptare la noile amenințări. Evoluția constantă a tacticilor folosite de atacatori impune băncilor nu doar să reacționeze la incidente, ci să adopte o abordare proactivă, bazată pe prevenire, inovație tehnologică și o cultură organizațională orientată spre securitate.

⁴³ European Union Agency for Cybersecurity. (2024). ENISA Threat Landscape 2024

[<https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2024>]

3. RISCURILE SECTORULUI NEBANCAR

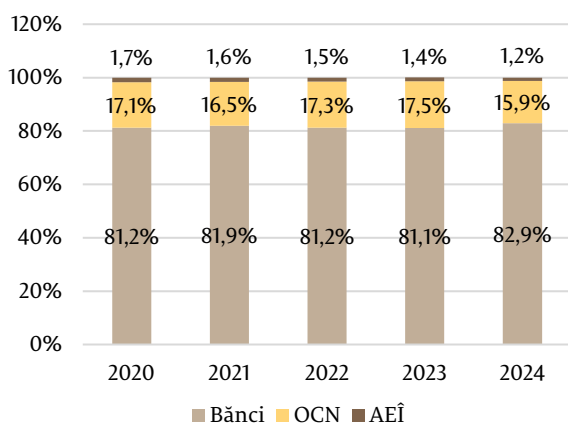
3.1. Sectorul de creditare nebanară

Activitatea de creditare nebanară este desfășurată prin intermediul organizațiilor de creditare nebanară (OCN) și asociațiilor de economii și împrumut (AEÎ).

Pe parcursul anului 2024, sectorul de creditare nebanară a continuat tendința de creștere a portofoliului de active, dar în ritmuri mai reduse comparativ cu sectorul bancar.

După valoarea creditelor acordate, sectorul de creditare nebanară menține o cotă aproximativ de 17,1 la sută în total credite acordate în sectorul financiar bancar și nebanar, cu o descreștere de 1,8 puncte procentuale față de anul 2023 (Figura 3.1.1).

Figura 3.1.1. Cota portofoliilor de credite și a împrumuturilor acordate de bănci, OCN și AEÎ⁴⁴

Sursa: BNM

În decursul perioadei 2020-2024 sectorul de creditare nebanară și-a consolidat poziția în cadrul sectorului financiar, fiind înregistrată o creștere de 60,5 la sută a activelor de la 11 715,2 mil. MDL în 2020 până la 18 802,2 mil. MDL în 2024, concomitent cu reducerea numărului de entități financiare nebanare cu drept de activitate.

La 31.12.2024 a fost înregistrată o creștere a activelor cu 15,3 la sută în comparație cu sfârșitul anului 2023.

Asociațiile de economii și împrumut

Sectorul AEÎ rămâne relativ mic după active și numărul de beneficiari, totodată, este cel mai fragmentat în comparație cu celelalte componente ale sistemului financiar.

În anul 2024, sectorul AEÎ a continuat să se consolideze, unui număr mai mic de asociații revenindu-i un volum mai mare de active. Cota de piață a celor mai mari 10 AEÎ a egalat 59,0 la sută, iar cota de piață deținută de cea mai mare AEÎ a înregistrat 22,5 la sută.

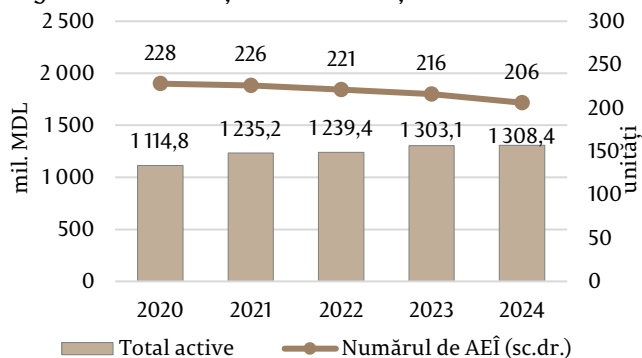
Conform situației la 31.12.2024, 206 de asociații dețin licențe pentru desfășurarea activității. În ultimii 5 ani, numărul asociațiilor s-a redus cu 33 de unități. În anul 2024, BNM a efectuat șase controale în vederea verificării activității asociațiilor de economii și împrumut.

Pe parcursul anului 2024, numărul beneficiarilor de împrumuturi (24 567) a înregistrat o scădere de 17,9 la sută, iar a depunătorilor (6 315) s-a redus cu 8,8 la sută față de sfârșitul anului 2023.

Pe parcursul anului 2024, sectorul AEÎ a înregistrat o creștere de 3,9 la sută a portofoliului de credite și o diminuare a ratei creditelor neperformante de cca 1,2 puncte procentuale.

La 31.12.2024, valoare totală a activelor AEÎ a însumat 1 308,4 mil. MDL, înregistrând o creștere nesemnificativă de 0,4 la sută comparativ cu finele anului 2023 (Figura 3.1.2). În structura activelor AEÎ, 88,4 la sută revine împrumuturilor acordate.

Figura 3.1.2. Evoluția numărului și activelor AEÎ

Sursa: BNM

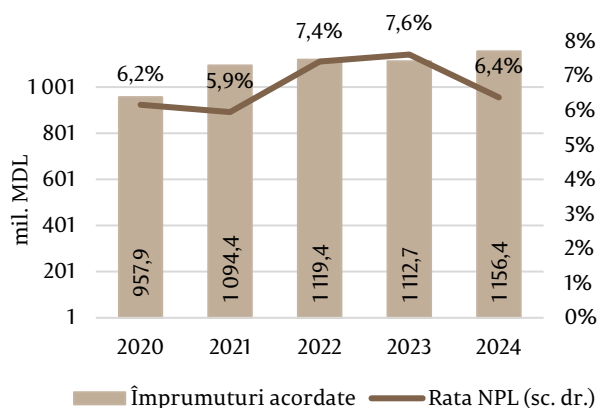
⁴⁴ Ponderea în totalul creditelor și împrumuturilor acordate de bănci, AEÎ și OCN

Valoarea totală a împrumuturilor acordate membrilor a însumat 1 156,4 mil. MDL, în creștere cu 3,9 la sută față de anul precedent.

Riscul de credit și de lichiditate

Rata împrumuturilor neperformante la finele perioadei de raportare a fost de 6,4 la sută, în descreștere cu 1,2 puncte procentuale față de anul precedent (Figura 3.1.3).

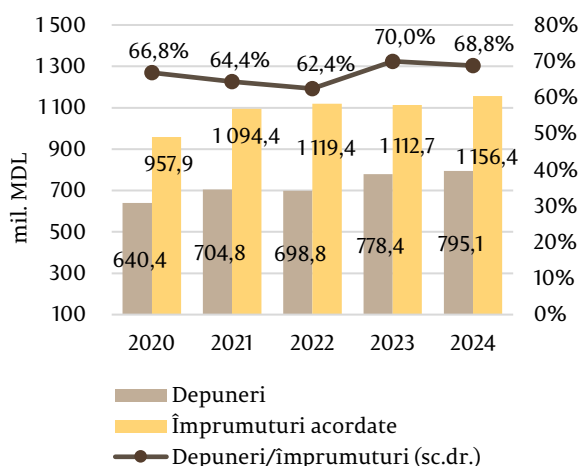
Figura 3.1.3. Împrumuturile acordate de AEÎ

Sursa: BNM

Depunerile de economii pe termen scurt reprezintă peste jumătate din depunerile atrase, iar caracterul potențial volatil al acestora creează riscuri în gestionarea lichidității (Figura 3.1.4).

Figura 3.1.4. Raportul între împrumuturile acordate de AEÎ și depunerile atrase

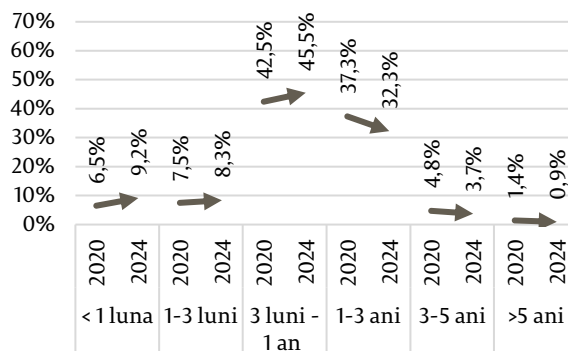

Sursa: BNM

La situația din 31.12.2024 depunerile până la un an înregistrează creștere cu 38,8 la sută față de anul precedent, constituind 63,0 la sută din totalul depunerilor de economii atrase (Figura 3.1.5). Această majorare ar putea crea pentru AEÎ dificultăți în gestionarea eficientă

a lichidităților, considerând specificul activității acestora.

Figura 3.1.5. Evoluția ponderii depunerilor de economii în funcție de scadență

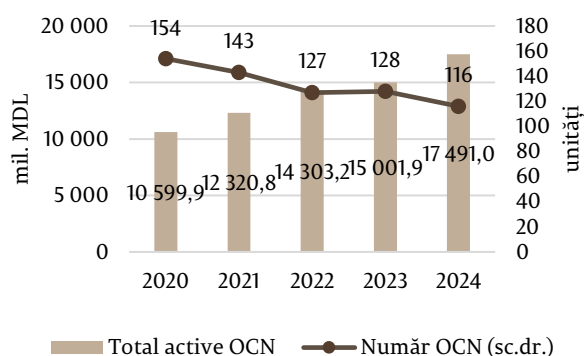
Sursa: BNM

Organizațiile de creditare nebancaară

Gradul înalt de concentrare a pieței OCN persistă în continuare, cele mai mari 10 OCN și-au consolidat poziția pe piață, cota lor constituind 76,5 la sută din totalul sectorului OCN, în creștere cu 2,2 puncte procentuale comparativ cu anul precedent.

La finele anului 2024, în Registrul organizațiilor de creditare nebancaară autorizate erau înregistrate 135 OCN (Figura 3.1.6), dintre care 19 organizații cu activitate suspendată.

Figura 3.1.6. Evoluția activelor și numărului OCN

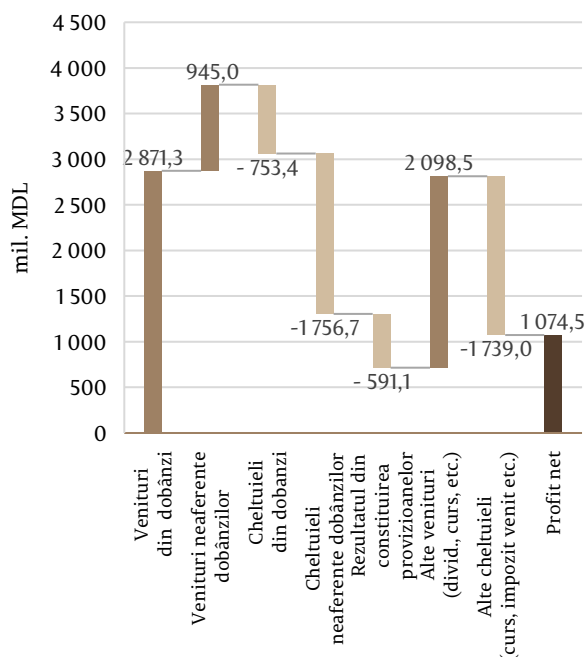
Sursa: BNM

După încetinirea ritmului de creștere a activelor înregistrat în 2023, acesta și-a reluat traiectoria ascendentă.

Sectorul OCN a raportat profit net de 1 077,0 mil. MDL în anul 2024 (Figura 3.1.7), în descreștere cu 5,7 la sută față de anul 2023. Diminuarea profiturilor OCN în anul 2024, în mare parte, a fost determinată de micșorarea

veniturilor din dobânzi, creșterea altor cheltuieli operaționale.

Figura 3.1.7. Profitabilitatea sectorului OCN

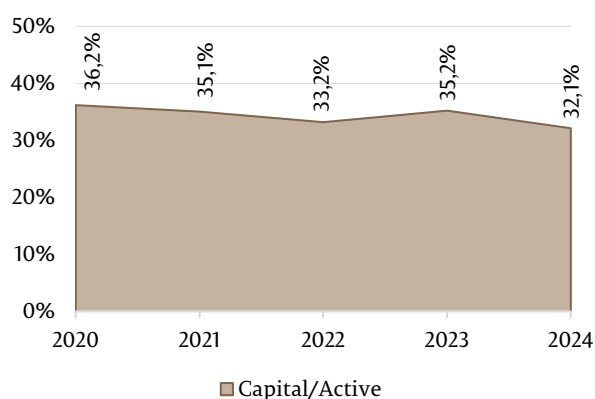

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2024, s-a micșorat rentabilitatea activelor (ROA) și cea a capitalului propriu (ROE). ROA a atins valoarea de 6,2 la sută și ROE – 19,1 la sută.

La finele trimestrului IV al anului de referință, raportul „Capital/Active” a înregistrat valoarea de 32,1 la sută, fiind în descreștere cu 3,1 puncte procentuale în comparație cu aceeași perioadă a anului precedent (Figura 3.1.8).

Figura 3.1.8. Evoluția raportului agregat capital/active al OCN

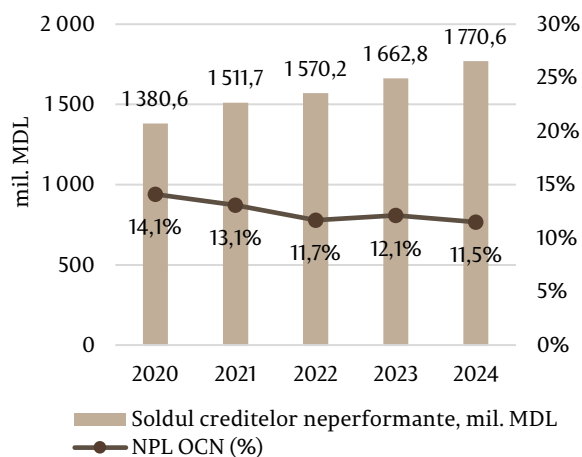
Sursa: BNM

Riscul de credit

Riscul de credit reprezintă o componentă esențială în activitatea OCN. În anul 2024,

calitatea creditelor acordate de OCN a marcat o îmbunătățire ușoară, creditele neperformante constituind cca 11,5 la sută din portofoliul total, în descreștere cu 0,6 puncte procentuale față de anul precedent (Figura 3.1.9).

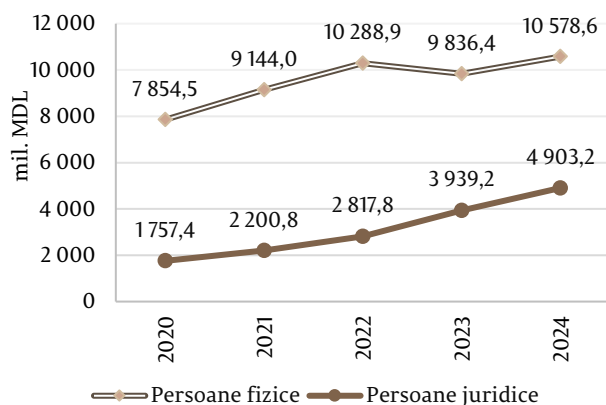
Figura 3.1.9. Dinamica creditelor neperformante OCN

Sursa: BNM

La finele anului 2024, se înregistrează o creștere a creditării persoanelor juridice cu 24,5 la sută față de sfârșitul anului 2023, iar a persoanelor fizice cu 7,5 la sută (Figura 3.1.10).

Figura 3.1.10. Dinamica împrumuturilor acordate de OCN pe tip de debitor

Sursa: BNM

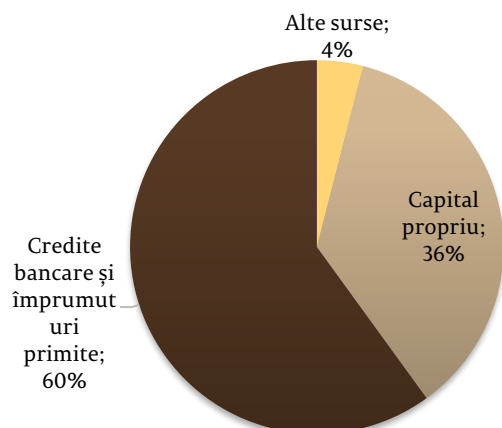
Riscul de finanțare

Structura surselor de finanțare a OCN nu a înregistrat schimbări semnificative pe parcursul anului analizat, fiind compusă, preponderent, din credite bancare și împrumuturi de la nerezidenți.

OCN se finanțează în proporție de 36,0 la sută din capitalul propriu, 60,0 la sută din credite

și împrumuturi și 4,0 la sută din mijloacele atrase din alte surse (Figura 3.1.11).

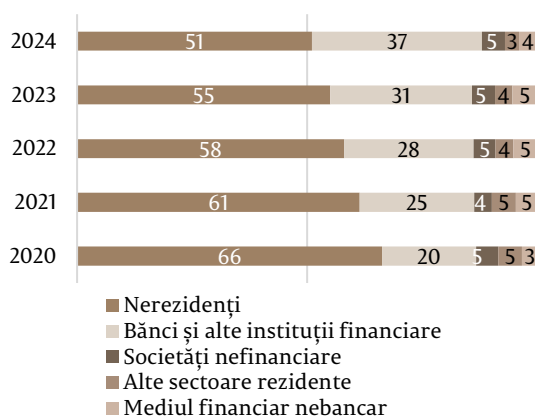
Figura 3.1.11. Surse de finanțare OCN

Sursa: BNM

La finele anului 2024, cota finanțărilor atrase de la nerezidenți a constituit 51,1 la sută din totalul creditelor și împrumuturilor atrase sau 5 076,7 mil. MDL, dintre care în valută – 84,4 la sută sau 4 287,4 mil. MDL. De asemenea, OCN se împrumută activ de la bănci, soldul creditelor contractate înregistrând o creștere pe parcursul anului 2024 (Figura 3.1.12).

Figura 3.1.12. Structura creditelor/împrumuturilor primite de către OCN, %

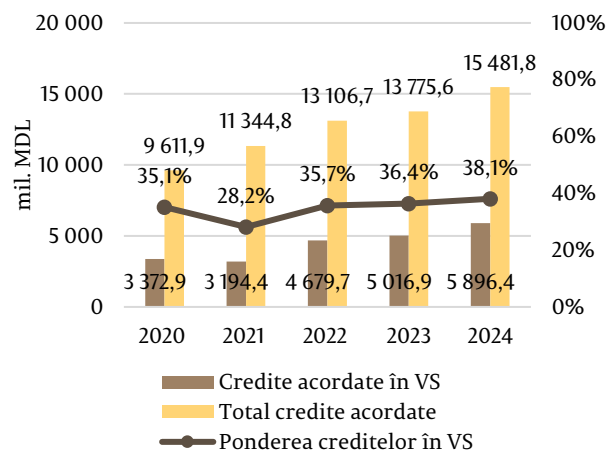

Sursa: BNM

Riscul valutar

La finele anului 2024 împrumuturile acordate de OCN atașate la cursul valutei au constituit 5 896,4 mil. MDL sau 38,1 la sută din total împrumuturi acordate, înregistrând o creștere de 1,7 la sută față de aceeași perioadă a anului precedent (Figura 3.1.13).

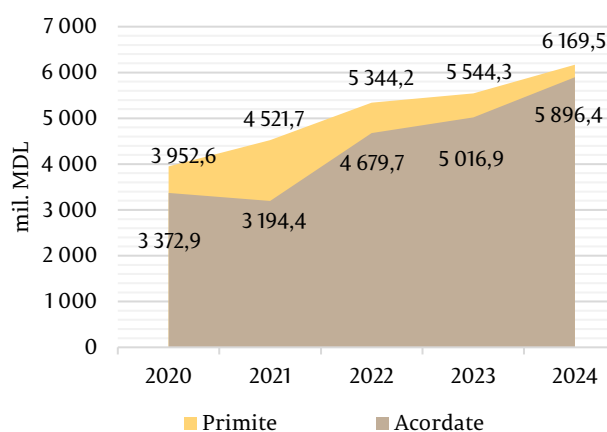
Figura 3.1.13. Creditele acordate atașate la cursul valutei

Sursa: BNM

Împrumuturile în valută constituie 66,5 la sută din sursele de finanțare ale OCN. Valoarea împrumuturilor atrase în valută constituie 6 169,5 mil. MDL, în creștere cu 3,7 la sută, față de sfârșitul anului 2023 (Figura 3.1.14).

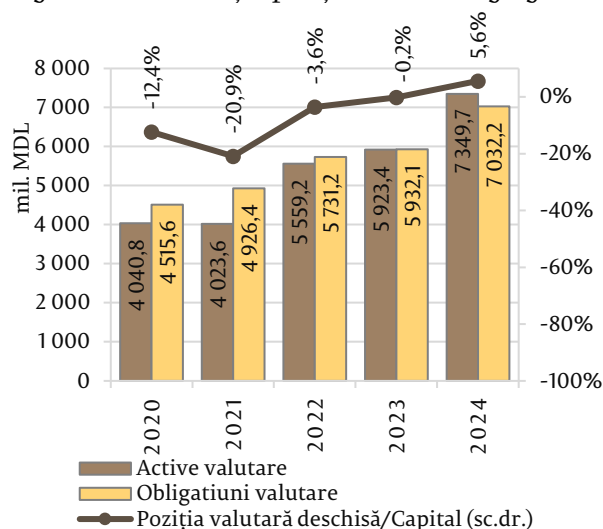
Figura 3.1.14. Credite în valută și atașate la cursul valutei: primite vs. acordate

Sursa: BNM

Depășirea activelor în valută față de obligațiunile în valută sau atașate la cursul valutei formează poziția valutară deschisă lungă (Figura 3.1.15).

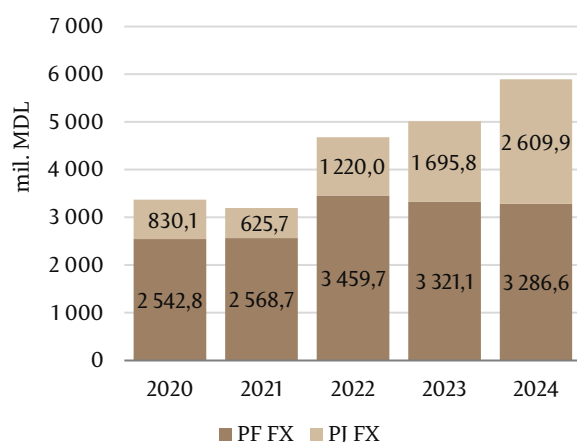
Figura 3.1.15. Evoluția poziției valutare agregate

Sursa: BNM

Creditele atașate la cursul valutei acordate persoanelor fizice (Figura 3.1.16), care se consideră a fi mai sensibile la riscul valutar, au reprezentat 21,2 la sută din portofoliul total al OCN sau 3 286,6 mil. MDL (58,4 la sută din capitalul propriu agregat).

Figura 3.1.16. Dinamica echivalentului în MDL a portofoliului de credite al OCN atașat la cursul valutei

Sursa: BNM

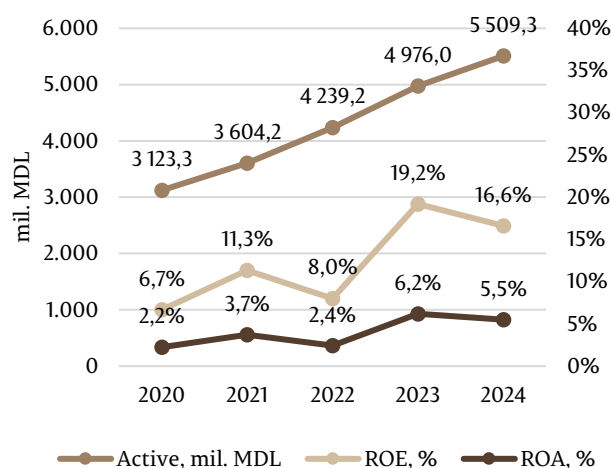
3.2. Sectorul asigurărilor

Pe parcursul anului 2024, societățile de asigurare și-au majorat volumul activelor, înregistrând profituri din activitate.

La finele anului 2024, pe piața asigurărilor activau 9 societăți de asigurare (dintre care 8 societăți practica doar activitate de asigurări generale și un asigurator compozit care practica activitate de asigurări generale și asigurări de viață).

Piața asigurărilor reprezintă o piață moderat concentrată, indicele de concentrare al pieței IHH din perspectiva activelor la situația din 31.12.2024 fiind egal cu 1 631,5. Primele cinci societăți după mărimea activelor dețineau 77,7 la sută din totalul activelor, primele cinci societăți după mărimea despăgubirilor plătite - 78,9 la sută din volumul despăgubirilor plătite, iar cinci cele mai mari societăți după volumul primelor subscrise - 73,6 la sută din totalul primelor brute subscrise. Activele societăților de asigurare s-au majorat cu 533,4 mil. MDL pe parcursul perioadei analizate (Figura 3.2.1) și au constituit 5 509,3 mil. MDL (+10,7 la sută comparativ cu anul 2023).

Figura 3.2.1. Evoluția activelor societăților de asigurare

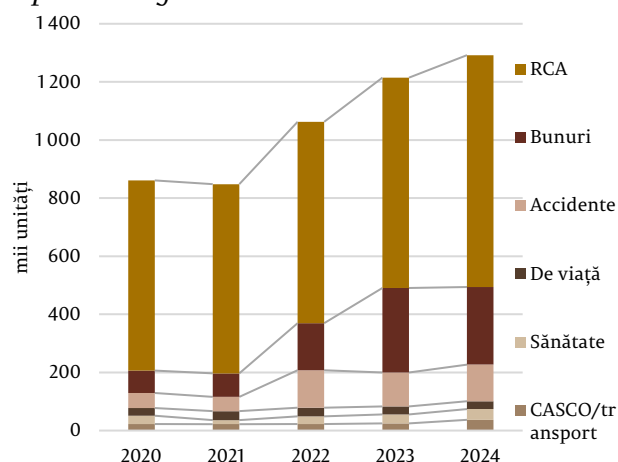
Sursa: BNM

În anul 2024, asiguratorii au raportat profit net în mărime de 293,8 mil. MDL, cu 14,3 mil. MDL sau 4,8 la sută mai puțin decât în anul 2023. Indicatorii de rentabilitate a capitalului (ROE) au înregistrat valori pozitive între 1,3 la sută și 69,1 la sută la sfârșitul perioadei de raportare; toate societățile de asigurare raportând valori pozitiv ale indicatorului de rentabilitate a capitalului, în timp ce ROE pe sector s-a stabilit la nivelul de 16,6 la sută, cu 2,6 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2023. Totodată, indicatorii de rentabilitate a activelor (ROA) au înregistrat valori pozitive între 0,5 la sută și 23,0 la sută; toate societățile de asigurare raportând valori pozitive ale indicatorului de rentabilitate a activelor, iar ROA pe sector s-a stabilit la nivelul de 5,5 la sută, cu 0,7 puncte procentuale mai puțin față de anul 2023.

Activitatea societăților de asigurare pe parcursul anului 2024, a înregistrat creșteri pe principalele componente de volum.

Pe parcursul anului 2024, societățile de asigurare au raportat 2 004 945 contracte de asigurare, în creștere cu 1,9 la sută față de anul precedent. Dintre acestea, 1 326 847 polițe au rămas în vigoare la finele perioadei de raportare. Componenta structurală a tipurilor de polițe emise nu a suferit schimbări semnificative pe parcursul anului 2024, majoritatea polițelor (64,4 la sută) la finele anului de raportarea reprezentând contracte de asigurare privind răspunderea civilă auto (Figura 3.2.2).

Figura 3.2.2. Repartizarea numărului polițelor pe tipuri de asigurare în dinamică

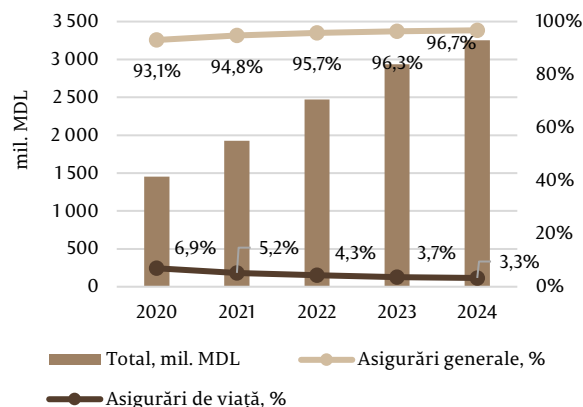

Sursa: BNM

La fel ca și în anii precedenți, în anul 2024 piața asigurărilor din Republica Moldova a fost puternic orientată spre activitatea de asigurări generale.

Volumul aferent primelor de asigurare brute subscrise (inclusiv cele primite în reasigurare) în anul 2024 s-a majorat cu 10,8 la sută față de anul precedent, atingând nivelul de 3 251,6 mil. MDL (Figura 3.2.3). Asigurările generale au deținut o pondere de 96,7 la sută din totalul primelor brute subscrise de către societățile de asigurare (3 143,9 mil. MDL), pe când valoarea primelor brute subscrise pentru asigurările de viață a fost de 107,7 mil. MDL, echivalent cu 3,3 la sută din volumul total de prime brute subscrise.

Figura 3.2.3. Evoluția volumelor primelor subscrise de societățile de asigurare

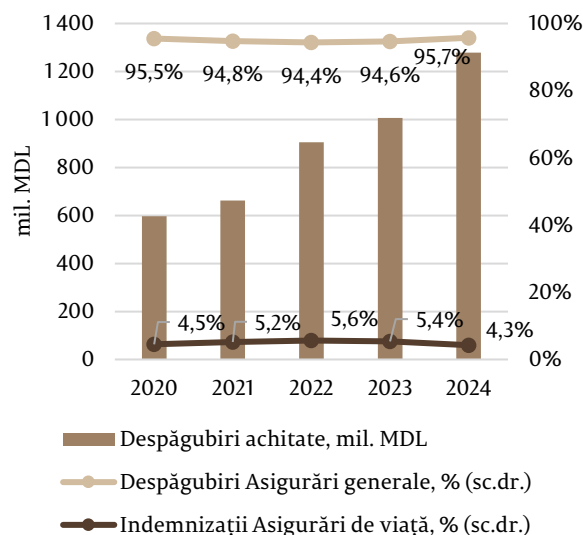

Sursa: BNM

Cea mai semnificativă majorare au înregistrat asigurările de credite (+274,8 la sută), asigurările de nave aeriene (+78,0 la sută) și asigurările de incendiu și alte calamități naturale (+26,2 la sută).

Comparativ cu volumul primelor brute subscrise, volumul despăgubirilor brute plătite de societățile de asigurare pe parcursul perioadei analizate s-au majorat relativ mai mult în termeni anuali, fiind în creștere cu 27,0 la sută față de volumul înregistrat la sfârșitul anului 2023 (Figura 3.2.4).

Figura 3.2.4. Evoluția volumelor despăgubirilor achitate de societățile de asigurare

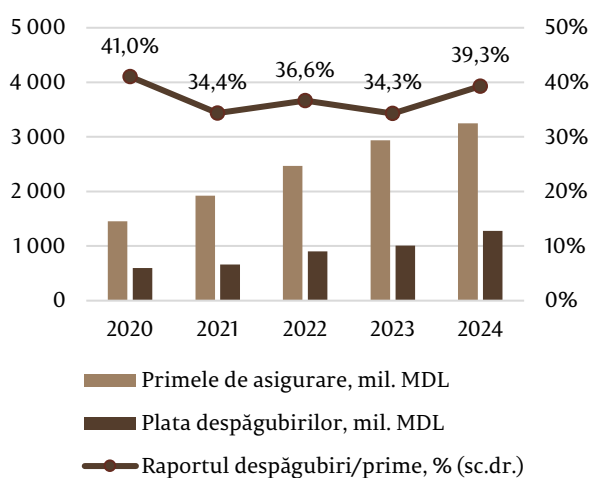
Sursa: BNM

Despăgubirile aferente contractelor de asigurări generale, au constituit 1 224,0 mil. MDL sau 95,7 la sută, înregistrând o creștere de 271,5 mil MDL sau 28,5 la sută față de anul precedent, iar sumele plătite pentru indemnizațiile aferente asigurărilor de viață

(inclusiv anuitățile și plățile pentru contractele ajunse la scadență) au constituit 54,4 mil. MDL sau 4,3 la sută au fost, înregistrând o creștere de 0,3 mil. MDL sau 0,5 la sută comparativ cu anul 2023.

Raportul dintre volumul anual al despăgubirilor și primele brute subscrise de societățile de asigurare a constituit 39,3 la sută, în creștere cu 5,0 puncte procentuale comparativ cu sfârșitul anului 2023 (Figura 3.2.5), pe fundalul creșterii mai accentuate a despăgubirilor achitate decât a primelor subscrise.

Figura 3.2.5. Evoluția raportului dintre despăgubirile achitate și primele subscrise de societățile de asigurare

Sursa: BNM

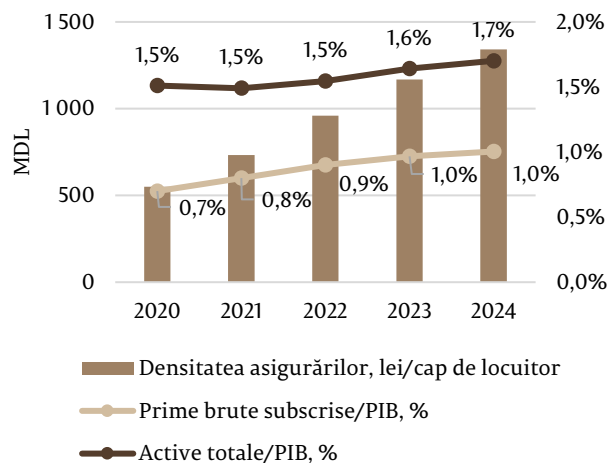
Integrarea sectorului asigurări în economie

Densitatea asigurărilor, calculată ca raportul dintre valoarea primelor brute subscrise pe teritoriul Republicii Moldova și numărul de locuitori ai acesteia, este un indicator care arată cât cheltuiește, în medie, locuitorul unei țări pentru produse de asigurare. În anul 2024, densitatea asigurărilor în Republica Moldova a fost de 1 341,8 MDL/locuitor, în creștere cu circa 173,4 MDL/locuitor sau 14,5 la sută comparativ cu anul precedent.

Gradul de penetrare a asigurărilor în PIB, indicator calculat ca raportul dintre valoarea primelor brute subscrise de către societățile de asigurare din Republica Moldova și produsul intern brut, a înregistrat o valoare de 1,0 la sută în 2024, fără modificări față de anul anterior. Activele totale deținute de către

societățile de asigurare au ajuns la sfârșitul anului 2024 la un nivel echivalent cu 1,7 la sută din PIB, în creștere cu 0,1 puncte procentuale față de anul precedent (Figura 3.2.6).

Figura 3.2.6. Gradul de penetrare al sectorului asigurărilor în economie

Sursa: BNM

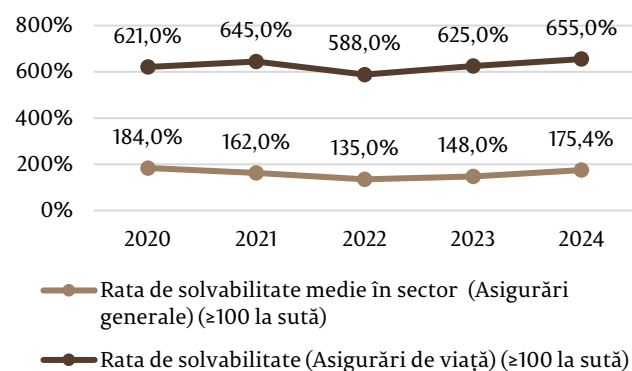
Rata de solvabilitate⁴⁵ a societăților de asigurare denotă un nivel suficient de soliditate la majoritatea societăților, iar coeficientul de lichiditate este poziționat la un nivel supraunitar.

Toate societățile de asigurare licențiate înregistrează rate de solvabilitate mai mari de 100,0 la sută. Rata medie de solvabilitate pentru activitatea de asigurări generale la sfârșitul anului 2024 a fost în creștere cu 27,5 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent și a constituit 175,4 la sută, societățile de asigurare raportând rate de solvabilitate cuprinse între 139,0 la sută și 234,0 la sută. Pentru activitatea de asigurări de viață a fost înregistrată o rată de solvabilitate de 655,4 la sută, în creștere semnificativă cu 30,3 puncte procentuale față de situația de la sfârșitul anului 2023 (Figura 3.2.7).

⁴⁵ Odată cu aprobarea Hotărârii Comitetului Executiv al BNM nr. 328/2024, au avut loc modificări în ceea ce privește formula de calcul a ratei de solvabilitate, care se determină

ca raport dintre valoarea fondurilor proprii eligibile pentru solvabilitate și valoarea cea mai mare dintre cerința de capital minim și marja de solvabilitate minimă.

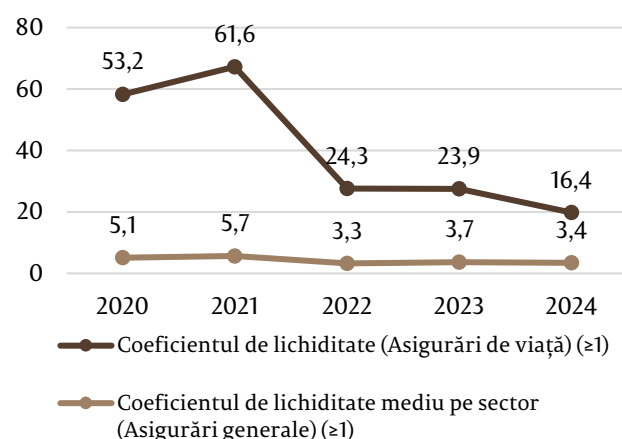
Figura 3.2.7. Evoluția ratei de solvabilitate medie în sectorul asigurări în perioada 2020-2024

Sursa: BNM

La data de 31.12.2024, toate societățile de asigurare au înregistrat un coeficient de lichiditate⁴⁶ mai mare de 1 pentru fiecare categorie de asigurări, variind pentru activitatea de asigurări generale între 2,0 și 5,3. Având în vedere inclusiv modificările la nivelul cadrului normativ, în medie, în sectorul asigurări, coeficientul de lichiditate pentru activitatea de asigurări generale a fost în scădere cu 0,3 puncte față de sfârșitul anului precedent (de la 3,7 la 3,4), iar pentru asigurări de viață fiind raportată o scădere însemnată de 7,5 puncte (de la 23,9 la 16,4) (Figura 3.2.8).

Figura 3.2.8. Evoluția coeficientului de lichiditate mediu în sectorul asigurări în perioada 2020-2024

Sursa: BNM

Piața intermediarilor în asigurări și/sau reasigurări se menține activă pe parcursul anului 2024.

La situația din 31.12.2024, pe piața de asigurări activau 48 brokeri de asigurare și/sau reasigurare, 52 agenți de asigurare și 33 agenți bancassurance. Pe parcursul anului 2024, intermediarii în asigurări au încheiat 1 068,6 mii contracte de asigurare (ceea ce reprezintă 53,3 la sută din numărul polițelor emise de societățile de asigurare); gradul de intermediere a contractelor fiind în creștere cu 4,5 puncte procentuale în comparație cu anul 2023. Totodată, volumul primelor subscrise intermediare a constituit 1 886,4 mil. MDL, în creștere cu 184,7 mil. MDL față de anul precedent, ceea ce reprezintă 58,0 la sută din volumul total de prime subscrise.

3.3. Prestatorii de servicii de plată nebancari

Banca Națională supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată nebancari prin efectuarea controalelor și monitorizarea continue a activității acestora.

La situația din 31.12.2024, în Republica Moldova activau opt PSP nebancari, dintre care două societăți de plată, un furnizor de servicii poștale și cinci societăți emitente de monedă electronică. În anul 2024 au fost efectuate patru controale, în cadrul cărora a fost supusă verificării activitatea PSP nebancari licențiați.

Pe parcursul anului, în activitatea PSP nebancari a fost înregistrată o creștere a valorii operațiunilor de plată, iar numărul acestora s-a diminuat față de anul 2023.

Prin intermediul PSP nebancari, în 2024, au fost efectuate 59,4 mil. de operațiuni de plată, în scădere cu 5,7 la sută față de 2023, în valoarea totală de 38 145,3 mil. MDL, cu 3,7 la sută mai mult față de 2023 (Tabelul 3.3.1). În ultimii cinci ani (2020 – 2024) se observă o creștere continuă a valorii medii a operațiunilor de plată efectuate, de la 356,0 MDL în 2020 la 641,7 MDL în 2024.

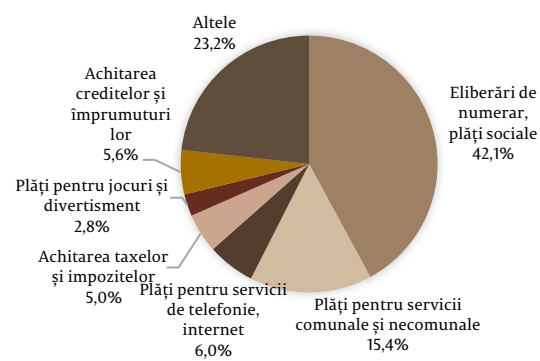
⁴⁶ Prin Hotărârea Comitetului Executiv al BNM nr. 328/2024 au avut loc modificări la nivelul formulei coeficientului de

lichiditate, care reprezintă raportul dintre activele lichide și obligațiile pe termen scurt ale societății de asigurare.

Eliberările de numerar sub formă de plăți sociale constituie cea mai mare pondere în valoarea totală a operațiunilor efectuate în anul 2024 de către PSP nebancari (42,1 la sută).

Acestea sunt urmate de plățile pentru serviciile comunale și cele necomunale (15,4 la sută). Alte tipuri de operațiuni de plată dețin ponderi mici sub 6,0 la sută (Figura 3.3.1).

Figura 3.3.1. Ponderea valorii operațiunilor de plată efectuate de PSP nebancari în anul 2024

Sursa: BNM

În vederea minimizării riscurilor financiare, PSP nebancari sunt obligați să protejeze, pe conturi bancare speciale, fondurile utilizatorilor de servicii de plată, recepționate în schimbul monedei electronice emise și pentru efectuarea operațiunilor de plată.

Indicatorii financiari ai activității PSP în anul 2024 au înregistrat creșteri.

La nivel agregat, PSP nebancari au înregistrat un profit total de cca 190,5 mil. MDL în anul 2024 în creștere cu 5,4 la sută față de anul 2023.

De asemenea, în anul 2024, se constată o creștere a capitalului propriu cu 25,2 la sută față de 2023 și a activelor deținute de PSP nebancari cu 25,3 (Tabelul 3.3.1). La situația din 31.12.2024, valoarea capitalului propriu deținută de PSP nebancari a fost în conformitate cu prevederile Legii nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică.

Tabelul 3.3.1. Evoluția principalilor indicatori ai activității PSP nebancari

Nr.d/o	Indicatori financiari	2024	2023	Dinamica anuală
1	Numărul tranzacțiilor, mil. operațiuni	59,4	63,0	-5,7%
2	Valoarea totală a tranzacțiilor, mil. MDL	38 145,3	36 793,6	3,7%
3	Total active, mil. MDL	2 557,72	2 583,82	-1,0%
4	Capital propriu, mil. MDL	862,1	688,3	25,2%
5	Profit net (pierdere), mil. MDL	190,5	180,7	5,4%

Sursa: BNM

4. INSTRUMENTE ȘI MĂSURI MACROPRUDENȚIALE

4.1. Instrumentele macroprudențiale ale BNM

Instrumentele macroprudențiale ale BNM sunt prevăzute în *Strategia privind politica macroprudențială*, aprobată de Comitetul Național de Stabilitate Financiară în septembrie 2023, și se aplică pentru prevenirea, reducerea sau atenuarea riscurilor sistemice, în scopul realizării obiectivelor politicii macroprudențiale.

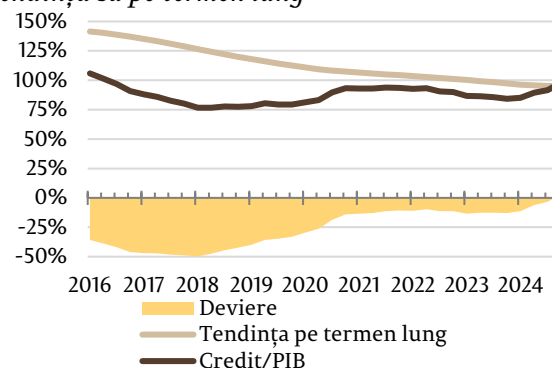
Actualmente, instrumentarul macroprudențial implementat de BNM este constituit din amortizoarele de capital pentru bănci și cerințele privind limitarea îndatorării persoanelor fizice.

Cerințele față de bănci privind nivelurile amortizorului de conservare a capitalului și amortizorului anticiclic de capital s-au menținut la nivelurile similare celor de la finele anului 2022.

Amortizorul de conservare a capitalului asigură un nivel adecvat de capital pentru a absorbi pierderile în perioade dificile. Rata amortizorului de conservare a capitalului, aplicată tuturor băncilor, a fost menținută la nivelul de 2,5 la sută din cuantumul total al expunerii la risc a băncilor.

BNM evaluează trimestrial intensitatea riscului sistemic ciclic și caracterul adecvat al ratei amortizorului anticiclic pentru Republica Moldova. Spre finele anului 2024 rata amortizorului anticiclic este menținută la nivelul de 0 la sută din cuantumul total al expunerii la risc a băncilor, considerând valorile negative ale devierii raportului Credit/PIB de la tendința sa pe termen lung⁴⁷ (Figura 4.1.1), deviere în baza căreia se calculează rata amortizorului.

Figura 4.1.1. Evoluția raportului credit/PIB față de tendința sa pe termen lung

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNM și BNS

Rata amortizorului anticiclic, exprimată ca procentaj din valoarea totală a expunerii la risc, se stabilește între 0 și 2,5 la sută, calibrată în trepte de 0,25 puncte procentuale sau multipli de 0,25 puncte procentuale. În cazuri justificate, Banca Națională a Moldovei poate stabili o rată a amortizorului anticiclic mai mare de 2,5 la sută din cuantumul total al expunerii la risc.

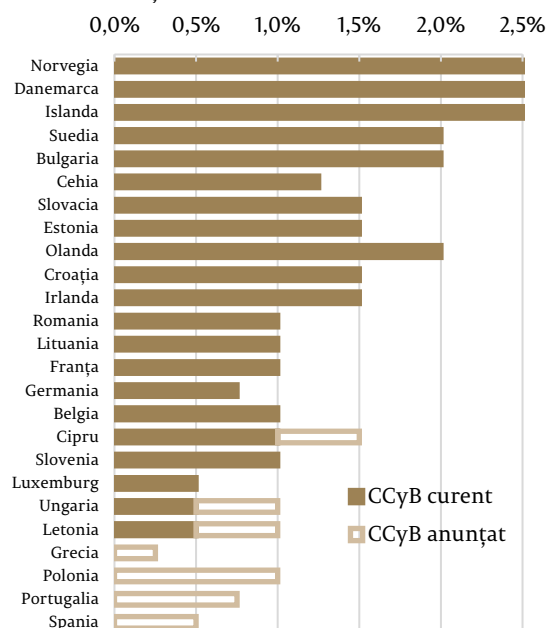
În unele state ale UE au intrat sau urmează să intre în vigoare ratele majorate ale amortizorului anticiclic, stabilite în condițiile creșterii activității de creditare și a incertitudinilor privind evoluțiile macroeconomice (Figura 4.1.2).

Astfel, Letonia, Ungaria, Belgia, Cipru, Franța, Croația, Irlanda, Olanda și Islanda au adoptat acțiuni de majorare a ratei amortizorului anticiclic de capital, cu aplicare din anul 2024. Alte state urmează să aplice rate majorate pe parcursul anului 2025 sau 2026.

⁴⁷ Tendința reprezintă evoluția seriei din care sunt scoase fluctuațiile generate de șocurile tranzitorii și este calculată prin aplicarea unui filtru HP bidirecțional cu valoarea

parametrului de aplatizare $\lambda = 400\,000$, conform ghidului Comitetului de la Basel pentru supraveghere bancară.

Figura 4.1.2. Ratele amortizorului anticiclic de capital stabilite de țările UE

Sursa: Comitetul European de Risc Sistemic

Rata amortizorului de risc sistemic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost menținută la nivelul de 1,0 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor.

Banca Națională stabilește un amortizor de risc sistemic pentru a preveni și diminua riscul sistemic structural manifestat pe termen lung, în sensul de risc de perturbare a sistemului financiar care poate să genereze consecințe negative semnificative pentru sistemul financiar și pentru economia reală a Republicii Moldova. BNM poate impune amortizorul tuturor expunerilor sau unui subsamblu de expuneri, ale tuturor băncilor și/sau unuia ori mai multor subsansambluri ale respectivelor bănci și stabilește rata acestui amortizor în trepte de ajustare graduale sau accelerate de 0,5 puncte procentuale.

Ratele amortizorului de capital pentru băncile, care au fost identificate ca societăți de importanță sistemică (O-SII), au variat, în funcție de scorul acumulat de bancă, între 1,0 și 1,5 la sută din cuantumul total al expunerii la risc a băncilor, pe parcursul anului 2024.

Amortizorul O-SII reprezintă o rezervă de capital obligatorie pentru instituțiile de

importanță sistemică, având în vedere importanța, complexitatea și nivelul de interconectare al acestor instituții în cadrul sistemului financiar. BNM poate să mențină un amortizor O-SII de până la 3 la sută din cuantumul total al expunerii la risc.

Sectorul bancar național este marcat de prezența a patru bănci care au depășit pragul de importanță sistemică. La finele anului 2024, băncile respective au deținut 83,2 la sută din activele sectorului bancar, 83,4 la sută din creditele acordate de bănci și 85,1 la sută din depozitele atrase de sectorul bancar de la rezidenți nefinancieri.

În vederea diminuării probabilității unor dificultăți financiare din partea băncilor sistemice și reducerii hazardului moral al acestora, BNM a stabilit rate ale amortizorului O-SII, pe bază individuală, în funcție de scorul⁴⁸ acumulat de fiecare bancă (Tabelul 4.1.1). Lista băncilor care sunt societăți de tip O-SII din Republica Moldova, este revizuită cel puțin anual.

Tabelul 4.1.1. Ratele amortizorului O-SII

Denumirea băncii	Rata amortizorului
BC „MAIB” S.A.	1,5%
BC „Moldindconbank” S.A.	1,0%
B.C. „VICTORIABANK” S.A.	1,0%
„OTP Bank” S.A.	1,0%

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2024, băncile nu au avut nevoie de capital suplimentar pentru a se conforma măsurilor macroprudențiale privind cerințele suplimentare de capital. Nivelul de capitalizare al băncilor s-a situat peste nivelul cerințelor de capital.

Instrumentele macroprudențiale orientate spre limitarea îndatorării persoanelor fizice au continuat să fie aplicate și în anul 2024, în limitele stabilite ale indicatorilor, conform Regulamentului nr.101/2022 cu privire la creditarea responsabilă a consumatorilor de către bănci.

Indicatorii aplicați sunt raportul dintre credit și garanții (până la 80 la sută din valoarea imobilelor gajate), raportul dintre serviciul

⁴⁸ Se calculează conform Metodologiei de identificare a societăților de tip O-SII din Republica Moldova, aprobate prin Hotărârea Comitetului executiv al BNM nr.71/2023.

datoriei și venituri (până la 40 la sută din veniturile confirmate ale consumatorului), precum și limita scadenței maxime a creditului (5 ani pentru creditele de consum și 30 ani pentru creditele pentru investiții imobiliare). Anumite excepții de la prevederile respective sunt indicate în Regulamentul nr.101/2022.

Cerințele față de modul de calcul al acestor indicatori au fost introduse pentru a asigura o creditare responsabilă, în cadrul căreia băncile evaluează bonitatea consumatorului la acordarea creditelor. Măsurile similare au fost adoptate și pentru piața de creditare nebancară. În anul 2024, BNM a inițiat revizuirea cadrului normativ privind creditarea responsabilă a consumatorilor, în vederea armonizării prevederilor aplicate băncilor și organizațiilor de creditare nebancară, pentru a limita în mod eficient îndatorarea excesivă și a asigura accesul continuu la finanțare.

Pe parcursul anului 2024, se constată continuarea tendinței de acordare a creditelor noi persoanelor fizice de către bănci în limitele stabilite ale indicatorilor, conform Regulamentului nr.101/2022.

Indicatorul RSDV

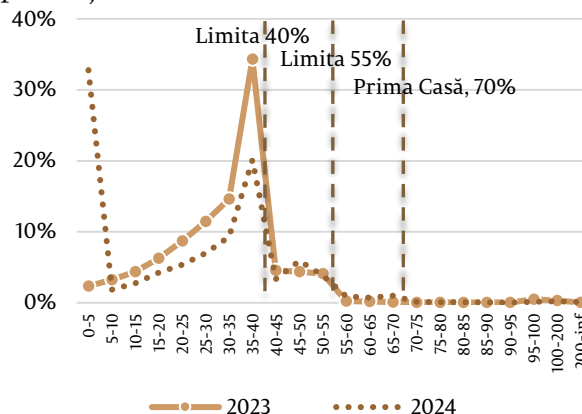
Pe parcursul anului 2024 comparativ cu anul 2023, pentru indicatorul RSDV, distribuția ponderii creditelor noi acordate persoanelor fizice (Figura 4.1.3) a înregistrat o tendință de descreștere pe majoritatea tranșelor, în special pe tranșa 35-40 la sută. Totodată, se observă o creștere a ponderii în intervalul 55-70 la sută, care este peste limita RSDV stabilită conform regulamentului de creditare responsabilă, dar se încadrează în limita de 70 la sută, stabilită conform programului guvernamental „Prima Casă”.

De menționat că 45,1 la sută din aceste credite au fost acordate pentru procurarea/construcția imobilului.

Pe parcursul anului 2024, 83,4 la sută din creditele noi acordate persoanelor fizice au înregistrat un RSDV sub 40 la sută și 96,5 la sută un RSDV sub limita de 55 la sută. Din

creditele noi acordate, cele pentru procurarea/construcția imobilului sunt 32,4 la sută cu un RSDV sub 40 la sută și 42,4 la sută cu un RSDV sub 55 la sută.

Figura 4.1.3. Evoluția ponderii volumului de credite pe tranșe ale indicatorului RSDV

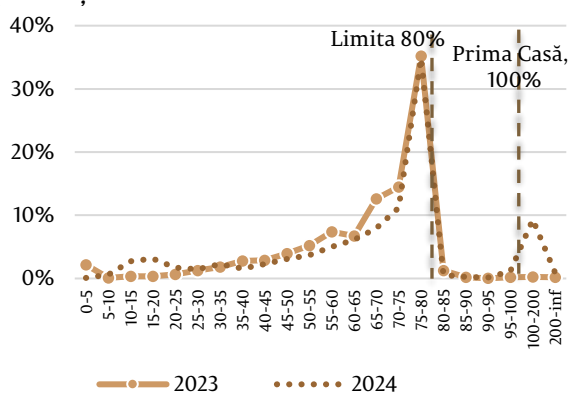
Sursa: BNM

Indicatorul RCG

Pe parcursul anului 2024 comparativ cu anul 2023, pentru indicatorul RCG, distribuția ponderii creditelor noi acordate persoanelor fizice pentru procurarea/construcția imobilului, garantate cu bunuri imobile cu destinație locativă, comercială și terenuri (Figura 4.1.4) înregistrează o descreștere pe tranșele cuprinse între 35-85 la sută. Totodată, se menține o concentrare pe tranșa 75-80 la sută.

Pe parcursul anului 2024, 87,7 la sută din creditele noi acordate persoanelor fizice au înregistrat un RCG sub 80 la sută.

Figura 4.1.4. Evoluția ponderii volumului de credite pe tranșe ale indicatorului RCG

Sursa: BNM

Caseta 2. Necesitatea implementării amortizorului anticiclic neutru pozitiv

Ultimele evoluții din practica internațională de utilizare a instrumentelor macroprudențiale, evoluțiile creditării bancare din Republica Moldova, precum și ale situației economice generale, evidențiază necesitatea implementării amortizorului anticiclic de capital cu o rată neutră pozitivă pentru expunerile situate în Republica Moldova.

Amortizorul anticiclic este un instrument macroprudențial care contribuie la sporirea rezilienței sistemului bancar în fața fluctuațiilor ciclului financiar. Fiind dezvoltat în cadrul reformelor Basel III, acesta a fost conceput pentru a ajusta cerințele de capital ale băncilor în funcție de evoluția ciclului financiar și riscurilor sistemice asociate. A fost introdus în urma crizei financiare globale din 2008, pentru a limita efectele prociclice ale reglementării bancare. Nivelul amortizorului poate fi majorat în perioade de expansiune economică și redus atunci când riscurile acumulate se materializează, astfel încât băncile să poată absorbi pierderi și să continue activitatea de creditare. În acest mod, se evită reacțiile excesive ale pieței și contractarea bruscă a creditului.

Tot mai multe state au implementat amortizorul anticiclic de capital neutru pozitiv. Prin aceasta se menține o valoare a amortizorului mai mare decât 0 la sută chiar și atunci când riscurile nu sunt nici scăzute, nici accentuate. Inițial, ghidurile publicate de Comitetul de la Basel subliniau caracterul variabil al amortizorului anticiclic, care poate avea valori între 0 și 2,5 la sută, care să crească în perioadele de acumulare de riscuri excesive și să revină la 0 la sută atunci când condițiile se normalizează.

Această abordare are ca scop creșterea rezilienței sistemului bancar prin menținerea constantă a unui nivel suplimentar de capital care ar permite sectorului bancar să fie mai pregătit pentru șocuri neprevăzute, reducând riscul unei crize financiare. Aceasta oferă autorităților flexibilitate pentru a sprijini economia în condiții de criză, inclusiv în fața unor riscuri nelegate de ciclul creditării, cum ar fi șocurile geopolitice sau pandemice.

Suplimentar, amortizorul anticiclic neutru pozitiv poate fi activat în condiții de risc aparent moderat, reducând vulnerabilitatea la șocuri neașteptate.

Către finele anului 2024, 17 state din Spațiul Economic European (Danemarca, Estonia, Cipru, Cehia, Spania, Grecia, Ungaria, Irlanda, Islanda, Lituania, Letonia, Țările de Jos, Norvegia, Polonia, Portugalia, Suedia și Slovenia), dar și 3 state din afara acestuia (Australia, Hong Kong, Republica Africană de Sud) au implementat sau intenționează să implementeze un amortizor anticiclic cu un nivel pozitiv constant în condiții de risc economic „normal/standard”. Nivelurile setate de statele date pentru amortizorul anticiclic neutru pozitiv variază între 0,5 și 2,0 la sută și reflectă diversitatea abordărilor și a contextelor economice din statele în care acesta a fost implementat:

- Nivelul de 2,0 la sută: Olanda, Suedia, Regatul Unit, Polonia;
- Nivelul de 1,5 la sută: Irlanda, Cipru;
- Nivelul de 1,0 la sută: Australia, Cipru, Hong Kong, Spania, Republica Cehă, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Slovenia, Polonia, Republica Sud-Africană;
- Nivelul de 0,5 la sută: Grecia.

În anul 2022, Comitetul Basel pentru Supraveghere Bancară a comunicat că susține și recunoaște beneficiile capacității autorităților de a stabili, pe bază voluntară, o rată pozitivă neutră de ciclu pentru amortizorul anticiclic de capital.

Comitetul Basel pentru Supraveghere Bancară a sugerat că implementarea unui amortizor anticiclic de capital neutru pozitiv poate consolida reziliența sistemului bancar, chiar și în perioade în care riscurile sunt considerate a fi la un nivel standard.

De asemenea, FMI a recomandat, prin declarația sa de încheiere a misiunii privind politicile comune ale țărilor membre ale zonei euro (2024), consolidarea amortizoarelor de capital, inclusiv a amortizorului anticiclic de capital.

FMI a sugerat autorităților să încurajeze băncile să utilizeze profiturile temporar ridicate în condițiile unui nivel redus de creștere a creditării, pentru consolidarea rezervelor de capital inclusiv prin majorarea cerințelor privind amortizorul anticiclic de capital. Aceste rezerve ar putea fi ulterior eliberate, la necesitate, în scopul asigurării unui suport pentru furnizarea creditelor în cazul materializării unor riscuri într-o recesiune severă.

Implementarea amortizorului anticiclic de capital cu o rată neutră pozitivă pentru expunerile situate în Republica Moldova este necesară, pornind de la ultimele evoluții ale creditării bancare din Moldova, precum și ale situației economice generale. Aceasta va consolida reziliența sectorului bancar inclusiv în condițiile standard de acumulare a riscului sistemic, ale posibilității de a elibera capital în situații de tensiune financiară sau de materializare a riscurilor sistemice, dar și ale necesității extinderii setului de instrumente macroprudențiale.

Caseta 3. Reconfigurarea abordării BNM privind creditarea responsabilă

În 2022, BNM a aprobat Regulamentul nr.101/2022 privind creditarea responsabilă a consumatorilor de către bănci. Scopul regulamentului constă în asigurarea acordării creditelor în mod prudent, prin evaluarea corectă a capacității de rambursare a împrumuturilor, pentru a proteja debitorii (persoane fizice) de riscuri financiare excesive.

Experiența primilor ani de aplicare a regulamentului a scos în evidență diverse aspecte ce pot fi îmbunătățite. În acest sens, BNM a realizat un exercițiu complex de analiză a situației, care a presupus și organizarea consultărilor cu reprezentanții entităților din sectorul financiar. Ca urmare, BNM a venit cu un șir de propuneri ce au avut drept scop:

- revizuirea instrumentelor de politică macroprudențială;
- recalibrarea indicatorului RSDV în baza statisticilor acumulate;
- unificarea reglementărilor pentru excluderea arbitrajului de reglementare între bănci și organizațiile de creditare nebanară;
- asigurarea echilibrului între limitarea îndatorării excesive a populației și menținerea accesului la finanțare.

Printre principalele propuneri prezentate de BNM, pot fi menționate următoarele:

- unificarea regulamentelor cu privire la creditarea responsabilă pentru bănci și pentru organizațiile de creditare nebanară, asigurând astfel un tratament uniform entităților financiare;
- asigurarea unei evaluări mai exacte a bonității consumatorului, prin extinderea noțiunii de „venituri neregulate” cu specificarea suplimentară a sursei venitului: lucrări sezoniere, venituri din arendă, chirie, locațiune, drepturi de autor, precum și alte venituri care pot fi confirmate;
- stabilirea scadenței maxime distincte pentru leasingul financiar până la 7 ani;
- instituirea unor cerințe de raportare pentru organizațiile de creditare nebanară privind raportarea RSDV.

Un interes sporit l-a constituit subiectul ce ține de modificarea limitelor maxime a valorilor RSDV. În acest sens, BNM a realizat o analiză amplă⁴⁹ soldată cu două constatări majore: (1) între RSDV și performanța creditelor există o relație slabă, iar niveluri mai înalte ale RSDV contribuie marginal la deteriorarea calității împrumuturilor și (2) relația dintre RSDV și performanța creditelor este neliniară – o rată sub 60,0 la sută contribuie la reducerea probabilității ca acesta să devină neperformant, însă după acest prag, influența devine inversă.

⁴⁹ <https://bnm.md/en/content/working-paper-no-12024-improving-debt-service-income-ratio-republic-moldova-quantitative>

4.2. Comitetul Național de Stabilitate Financiară

Comitetul Național de Stabilitate Financiară a continuat să se întrunească trimestrial, în scopul monitorizării evoluțiilor din sistemul financiar și evaluării riscurilor potențiale la adresa stabilității financiare la nivel de sistem.

În cadrul celor patru ședințe ordinare ale Comitetului în format extins, desfășurate pe parcursul anului 2024, au fost examinate riscurile din sectorul bancar, sectorul creditării nebankare și sectorul asigurărilor, prin prisma obiectivelor intermediare stabilite în [Strategia privind politica macroprudențială](#), aprobată în cadrul ședinței din 15 septembrie 2023.

De asemenea, au fost examinate riscurile aferente pieței de capital, precum și proiectul Strategiei naționale privind dezvoltarea pieței de capital din Republica Moldova pentru perioada 2025-2030. Alte subiecte discutate în cadrul ședințelor au vizat examinarea implementării recomandării CNSF privind instituirea unui mecanism back-to-back în sectorul asigurărilor și amendarea Legii nr.121/2007 privind administrarea și deetatzarea proprietății publice în acest scop. Totodată, a fost examinat proiectul preliminar al Raportului Fondului Monetar Internațional privind liberalizarea contului de capital, precum și propunerea Bursei de Valori București privind dezvoltarea bursei de valori din Republica Moldova.

5. EVOLUȚII RECENTE ȘI PERSPECTIVE

5.1. Reglementări de consolidare a cadrului de stabilitate financiară

Reglementarea prudențială a sistemului financiar

Pe parcursul anului 2024, BNM a menținut activitățile aferente elaborării și actualizării actelor normative secundare întru aplicarea Legii nr.202/2017 privind activitatea băncilor și promovarea cerințelor Basel III.

În acest context, au fost operate modificări la *Regulamentul nr.292/2018 cu privire la cerințele față de membrii organului de conducere al băncii, al societății financiare holding sau holding mixte, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții-cheie și față de lichidatorul băncii în proces de lichidare*, fiind incluse cerințe diferențiate privind calitatea persoanelor care sunt numite în funcția de conducător al organului executiv al băncii.

De asemenea, s-au operat modificări la *Planul de conturi al evidenței contabile în băncile din Republica Moldova* care a avut drept scop actualizarea și perfecționarea contabilității în cadrul băncilor, inclusiv în contextul implementării în domeniul tehnologiilor financiare a plăților instant. Modificările efectuate în Planul de conturi au vizat ajustări elaborate în baza modificărilor actelor normative și a solicitărilor parvenite din partea băncilor.

Totodată, au fost efectuate modificări la *Regulamentul cu privire la poziția valutară deschisă a băncii*, prin Hotărârea Comitetului executiv (HCE) al BNM nr.36/2024, și anume prin completarea cu conturi noi a anexei nr.2 „Modul de întocmire a raportului „Poziția valutară deschisă a băncii” aferente poziției care include echivalentul în lei moldovenești al soldurilor conturilor curente în valută ale persoanelor juridice rezidente, persoanelor fizice rezidente care practică activitate de întreprinzător sau alt gen de activitate și ale persoanelor fizice rezidente.

Instrucțiunea cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere a fost completată cu prevederi aferente unui instrument nou de

supraveghere a lichidității (lichiditatea pe benzi de scadență) care va permite BNM să monitorizeze mai eficient lichiditatea băncilor. Formularul „Benzi de scadență” este un raport în baza căruia băncile vor prezenta informația despre viitoarele fluxuri de numerar contractuale generate de toate elementele bilanțiere și extrabilanțiere, precum stocul de active negrevate de sarcini sau de alte surse de finanțare de care dispune banca din punct de vedere juridic și practic, ieșirile contingente și elementele-memorandum repartizate pe benzi de scadență. Informația furnizată de către bancă va servi drept bază pentru monitorizarea suplimentară a lichidității de către BNM în vederea asigurării, la necesitate, prin instrumentele aflate la dispoziția supraveghetorului, menținerea unui nivel adecvat de active lichide.

Modificările operate la *Regulamentul cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale* au avut drept scop corelarea regulamentului cu terminologia și cerințele prevăzute în cadrul normativ actual și amendarea unor prevederi ale regulamentului urmare practicii de supraveghere și propunerilor comunității bancare, și anume ce țin de modificarea listei activelor și angajamentelor condiționale care cad sub incidența regulamentului, reclasificarea activelor/angajamentelor condiționale conform unor noi criterii stabilite, precum și majorarea nivelului sumei creditelor în vederea clasificării acestora.

De asemenea, printr-o singură hotărâre, Comitetul executiv a aprobat, modificat și abrogat mai multe acte normative aferente cerințelor de lichiditate, cum ar fi:

1. *Regulamentul privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci*, aprobat prin HCE al BNM nr.44/2020, care va fi abrogat la 01.07.2025.

2. *Regulamentul privind lichiditatea* aprobat în redacție nouă, care intră în vigoare la 01.07.2025 și prin care:

- se ajustează prevederile aferente cerinței de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR), ca

urmare a modificărilor introduse în Regulamentul delegat (UE) nr.2015/61;

- se stabilește cadrul normativ aferent cerinței de finanțare stabilă (NSFR) în conformitate cu prevederile Regulamentului UE nr.575/2013;

- se stabilește că băncile vor raporta la BNM pe lângă indicatorul – LCR, lunar, și indicatorul NSFR, trimestrial;

- se introduce necesitatea raportării de către bănci la BNM a lichidității pe benzi de scadență;

- se stabilește termenul de 60 de zile lucrătoare pentru finalizarea procedurii de soluționare de către BNM a cererilor de aprobare prealabilă, derogare, aprobare, autorizare și impunerea unor condiții mai stricte.

3. *Regulamentul cu privire la cerințele de publicare a informațiilor de către bănci*, modificat. Astfel, băncile, începând cu 01.07.2025, vor afișa pe panourile din oficiile bancare, lunar, informația privind indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR) și indicatorul de finanțare stabilă netă (NSFR), precum și componentele acestor indicatori.

4. *Regulamentul nr.28/1997 cu privire la lichiditatea băncii*, care va fi abrogat la 01.07.2026. Pe parcursul unui an, băncile, pe lângă indicatorul NSFR, vor raporta în paralel și indicatorii aplicabili în prezent: lichiditatea pe termen lung (principiul I) și lichiditatea pe benzi de scadență (principiul III), fapt care va asigura continuitatea și monitorizarea eficientă a lichidității băncilor.

Modificările aduse actelor normative aferente cerințelor de lichiditate au impus și modificarea unor acte normative ale BNM privind raportarea cerinței de acoperire a necesarului de lichiditate și a cerinței de finanțare stabilă, și anume:

1. A fost aprobat noul format de raportare a cerinței de acoperire a necesarului de lichiditate (LCR), care a fost ajustat în conformitate cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2021/451 și concordat cu prevederile Regulamentului privind lichiditatea. Raportarea LCR pe bază individuală se va efectua lunar, la fel cum se

efectuează și în prezent. Totodată, se introduce raportarea LCR pe bază consolidată, care se va prezenta cu o frecvență anuală.

2. Au fost aprobate formatul și frecvența raportării cu privire la finanțarea stabilă (NSFR). Raportarea NSFR pe bază individuală se va efectua trimestrial, iar pe bază consolidată – anual.

3. Au fost introduse modificări redacționale aferente raportării indicatorilor de monitorizare a lichidității suplimentari (benzile de scadență).

4. A fost stabilit că din 13.07.2026 se abrogă raportarea principiului I și principiului III în conformitate cu prevederile Instrucțiunii nr.279/2011 privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale. Astfel, în decurs de un an, în paralel cu NSFR, se vor raporta și indicatorii de lichiditate aplicabili în prezent.

Alinierea legislației bancare a Republicii Moldova la standardele internaționale, prin perfecționarea mecanismelor cantitative și calitative de administrare a băncilor, va contribui la promovarea unui sector bancar sigur și stabil, la creșterea transparenței, încrederii și atractivității sectorului bancar autohton pentru potențiali investitori și creditori ai băncilor, precum și pentru deponenți și clienți, la dezvoltarea noilor produse și servicii financiare.

Întru realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova în baza art.267 din Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte (ratificat prin Legea nr. 112/2014) și a prevederilor Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.829/2023 (acțiunea nr.1 Capitolul 4. Libera circulație a capitalului), în scopul liberalizării în continuare a operațiunilor valutare de capital, BNM a elaborat și a transmis proiectul de Lege pentru modificarea Legii nr.62/2008 privind reglementarea valutară (privind liberalizarea unor operațiuni valutare de capital) către Ministerul Finanțelor pentru promovare. Proiectul de Lege în cauză prevede

liberalizarea unor operațiuni valutare de capital (cum ar fi, cumpărarea unor instrumente financiare străine, importul/exportul numerarului în moneda națională de către bănci), care au fost recomandate de către experții FMI pentru prima etapă de liberalizare, potrivit concluziilor prezentate de către FMI în cadrul asistenței tehnice oferite în anul 2024.

Pe parcursul anului 2024, BNM a continuat să consolideze cadrul de reglementare în domeniul asigurărilor în conformitate cu cele mai bune practici de domeniu.

În acest scop, au fost elaborate acte normative pentru consolidarea cadrului legislativ primar aplicabil sectorului asigurărilor constituit din Legea nr.92/2022 privind activitatea de asigurare sau de reasigurare și Legea nr.106/2022 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de vehicule.

Printre acestea, precizăm următoarele acte:

- *Regulamentul cu privire la auditul societăților de asigurare sau de reasigurare (aprobat prin HCE al BNM nr.71/2024)*, care stabilește cadrul normativ aferent efectuării auditului situațiilor financiare și auditului în scop de supraveghere la societatea de asigurare sau de reasigurare, modul de aprobare, inclusiv criteriile față de entitatea de audit și membrii echipei de audit, modul de retragere a aprobării entității de audit. Totodată, regulamentul stabilește aspecte ce urmează a fi detaliate în rapoartele auditorului și termenele de prezentare a acestora (inclusiv cerința de a fi însoțite de scrisoarea adresată conducerii și expertiza semnată de către actuarul care a făcut parte din echipa de audit). De asemenea, regulamentul stabilește prevederi ce țin de efectuarea auditării funcțiilor și activităților externalizate, precum și comunicarea cu entitatea de audit, aprobată de BNM.

- *Regulamentul privind sistemul de guvernanță al societăților de asigurare sau de reasigurare (aprobat prin HCE al BNM nr.241/2024)*, care stabilește o serie de cerințe fundamentale pentru buna funcționare a societăților de asigurare sau reasigurare, cum ar fi: cerințele generale privind sistemul de guvernanță;

cerințele minime privind sistemele, funcțiile și politicile în cadrul sistemului de guvernanță; cerințele privind sistemul de management al riscurilor, activitățile aferente sistemului de control intern, funcția de conformitate, funcția de audit intern și funcția actuarială. De asemenea, sunt stabilite cerințe cu privire la responsabilitățile organelor de conducere ale societății și ale comitetelor specializate ale consiliului societății, responsabilitățile consiliului societății în vederea elaborării principiilor generale ale politicii de remunerare și asigurării unui comportament profesional și responsabil la nivelul societății. Totodată, regulamentul conține și procedura de raportare către BNM a condițiilor în care este desfășurat controlul intern al societății, cu tratarea distinctă a aspectelor legate de funcția de management al riscurilor, funcția de conformitate și funcția de audit intern.

- *Regulamentul privind externalizarea funcțiilor și activităților legate de activitatea de asigurare sau de reasigurare de către societățile de asigurare sau de reasigurare (aprobat prin HCE al BNM nr. 242/2024)*, care prevede condițiile în care societatea de asigurare sau de reasigurare are dreptul de a externaliza funcțiile și activitățile legate de activitatea de asigurare sau de reasigurare, după obținerea aprobării prealabile a autorității de supraveghere și cerințele minime privind evaluarea furnizorului de către societatea de asigurare sau de reasigurare; cerințele față de conținutul contractului de externalizare; particularitățile externalizării funcțiilor și activităților de asigurare sau de reasigurare; modul de administrare a riscurilor asociate externalizării; procedura de aprobare prealabilă, notificarea și raportarea externalizării; externalizarea tehnologiei informației și comunicațiilor.

Totodată, actul normativ detaliază mecanismele care urmează a fi utilizate de societățile de asigurare sau de reasigurare, în funcție de natura, amploarea și complexitatea acestora, la delegarea anumitor funcții și activități terților, în vederea prestării mai calitative a serviciilor de către acestea, precum și reducerea costurilor, timpului de executare,

oportunităților de a concentra resursele pe activitățile de bază ale societăților.

- *Regulamentul privind evaluarea internă a riscurilor proprii și a solvabilității de către societățile de asigurare sau de reasigurare și cerințele cu privire la efectuarea testelor pentru evaluarea capacității de menținere a stabilității financiare* (aprobat prin HCE al BNM nr. 243/2024) stabilește normele și conținutul evaluării de către societățile de asigurare a instrumentelor cantitative, utilizate pentru evaluarea capacității acestora de a întruni cerințele ratei de solvabilitate în situația posibilelor evenimente sau modificări viitoare ale condițiilor economice care ar putea avea efecte nefavorabile asupra situației financiare. În acest sens, în regulament sunt prevăzute rolul și competențele organelor de conducere ale societății în cadrul procesului de evaluare internă, precum și modalitatea de efectuare a testelor pentru evaluarea capacității de menținere a stabilității financiare. Regulamentul prevede obligativitatea documentării fiecărei evaluări, în sensul în care sunt stabilite cerințele privind organizarea procesului de evaluare internă a riscurilor proprii și a solvabilității, precum și documentația care necesită a fi întocmită și deținută de către societate.

- *Modificările la Regulamentul cu privire la procesarea electronică a documentelor de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.15/6 din 15 aprilie 2019* (aprobat prin HCE al BNM nr. 293/2024), determinate de modificarea Conceptului tehnic al Sistemului informațional automatizat de stat în domeniul asigurărilor obligatorii de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule, oferă posibilitatea societăților de asigurare de a emite certificatul de asigurare „Carte Verde” în format digital.

Astfel, potrivit modificărilor operate, procesul de emitere a certificatului de asigurare „Carte Verde” a fost digitalizat, prin renunțarea la formularul de document primar cu regim special pe suport de hârtie și asigurarea posibilității de emitere a acestuia în formă electronică.

- *Regulamentul privind fondurile proprii, evaluarea activelor și pasivelor, activele admise pentru acoperirea rezervelor tehnice și cerinței de capital minim, solvabilitatea și lichiditatea societății de asigurare sau de reasigurare* (aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 328/2024) stabilește metodele și ipotezele care trebuie aplicate de către societățile de asigurare sau de reasigurare la evaluarea activelor și pasivelor, altele decât rezervele tehnice (evaluarea cu ajutorul prețurilor de piață), categoriile de active admise să acopere rezervele tehnice și cerința de capital minim, precum și aspectele generale privind fondurile proprii, cerințele și categoriile de fonduri proprii (de bază și auxiliare), elementele, distribuția fondurilor proprii de bază pe ranguri (rangul I, rangul II și rangul III), fondurile proprii restricționate, inclusiv eligibilitatea fondurilor proprii pentru solvabilitate. Pentru recunoașterea fondurilor proprii auxiliare este necesară obținerea aprobării prealabile a BNM, astfel în regulament este stabilită procedura obținerii aprobării respective .

Regulamentul prevede metodele de calcul și modul de raportare ale cerinței de capital minim, modalitățile de calcul și de raportare a indicatorilor prudențiali - rata de solvabilitate și coeficientul de lichiditate (distinct pentru activități de asigurare desfășurate în categoriile „asigurări generale” și „asigurări de viață”), termenele și forma de prezentare a rapoartelor, inclusiv în formă electronică, prin intermediul SIRBNM (sistemul informatic de raportări către BNM). În acest sens, sunt stabilite formularele rapoartelor specializate și modalitatea lor de completare.

Reglementarea privind redresarea și rezoluția băncilor

În anul 2024, au fost operate mai multe modificări la Legea nr.232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, cu scopul alinierii în continuare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

Prin Legea nr.314/2024 pentru modificarea unor acte normative (pe aspecte ce țin de redresare și rezoluție bancară), au fost efectuate o serie de modificări, ce se referă la:

- actualizarea prevederilor aferente „*cerinței minime de fonduri proprii și datorii eligibile*” (cerința MREL), care are drept obiectiv garantarea faptului că băncile au o capacitate suficientă de absorbție a pierderilor și de recapitalizare și este relevantă în contextul utilizării instrumentului de recapitalizare internă. Concomitent, aplicabilitatea acestei cerințe a fost amânată până în 2030;
- includerea unor competențe noi pentru BNM, în calitate de autoritate de rezoluție, cum ar fi competența de a interzice băncilor să distribuie fonduri proprii, în cazul în care acestea încalcă cerința de amortizor combinat când acesta este luat în considerare în plus față de cerința minimă de fonduri proprii și datorii eligibile, prevăzute la art.164 din Legea nr.232/2016, precum și competența de a impune suspendarea obligațiilor de plată sau de livrare din orice contract la care banca este parte, în anumite condiții specifice, la o etapă premergătoare acțiunilor de rezoluție, ceea ce ar permite creșterea eficienței aplicării instrumentelor de rezoluție;
- prevederea aplicabilității Legii nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat în aplicarea instrumentelor de rezoluție și exercitarea competențelor de rezoluție prevăzute;
- modificarea prevederilor aferente instrumentului de rezoluție „*banca-punte*”. În noua redacție, capitalul social al băncii-punte poate fi deținut nu doar de către Ministerul Finanțelor, dar și de către alte autorități publice, inclusiv de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, în calitate de administrator al fondului de rezoluție bancară, cu excepția BNM;
- includerea unor norme care să prevadă derogarea, în cadrul aplicării instrumentelor de rezoluție, de la normele generale ce vizează înregistrarea acțiunilor plasate la înființarea băncii-punte/vehiculului de administrare a activelor și înregistrarea modificărilor aferente capitalului social și valorilor mobiliare emise de banca supusă rezoluției, fiind stabilit un termen special pentru procesele aferente (24 ore), reieșind din gradul de urgență caracteristic situațiilor de rezoluție.

Reglementarea sistemelor de plăți și activității de prestare a serviciilor de plată și emitere a monedei electronice

Banca Națională a continuat modificarea cadrului cu privire la sistemele de plăți și a activității de prestare a serviciilor de plată și emitere a monedei electronice.

Pe parcursul anului 2024, au fost aprobate un șir de Hotărâri ale Comitetului executiv al BNM, după cum urmează:

1. Hotărârea nr.9/2024 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la participățiuni în prestatorii de servicii de plată nebancari”;
2. Hotărârea nr.10/2024 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea prestatorilor de servicii de plată nebancari”;
3. Hotărârea nr.11/2024 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la licențierea și înregistrarea societăților de plată, a societăților emitente de monedă electronică și a furnizorilor de servicii poștale în calitate de prestatori de servicii de plată și/sau emitenți de monedă electronică”;
4. Hotărârea nr.12/2024 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la autentificarea strictă a clienților și standardul deschis, comun și sigur de comunicare între prestatorii de servicii de plată”;
5. Hotărârea nr.22/2024 „Pentru modificarea Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 179/2019 privind aprobarea Regulamentului cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare, modificarea și abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei”;
6. Hotărârea nr.267/2024 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la auditul prestatorilor de servicii de plată nebancari, modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei”;
7. Hotărârea nr.289/2024 „Pentru aprobarea Regulamentului privind monitorizarea infrastructurilor pieței financiare, schemelor, aranjamentelor și a instrumentelor de plată”.

Aprobarea hotărârilor menționate supra a fost dictată de modificările operate la Legea nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și

moneda electronică (prin Legea pentru modificarea unor acte normative nr.209/2022, care transpune Directiva (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne (PSD2), Legea nr.292/2023 pentru modificarea unor acte normative (consolidarea aspectelor privind infrastructurile pieței financiare) și Legea nr.95/2024 pentru modificarea unor acte normative).

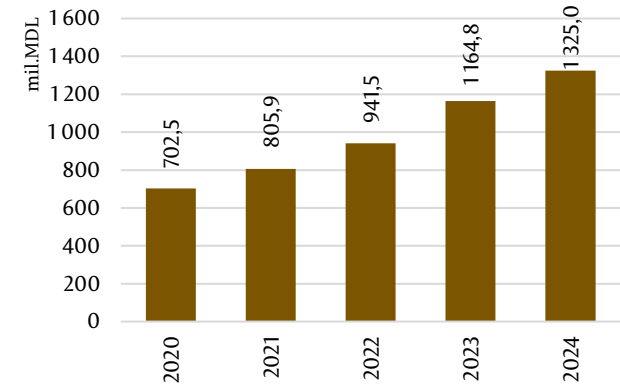
5.2. Garantarea depozitelor din sectorul bancar și Fondul de rezoluție bancară

Nivelul de acoperire a depozitelor persoanelor fizice și juridice de drept privat, rezidente și nerezidente, s-a dublat până la nivelul de 100 000 MDL. În anul 2024, gradul de capitalizare⁵⁰ al resurselor FGDSB a atins valoarea de 4,13 la sută.

Din momentul constituirii fondului (01.01. 2004) au fost acumulate mijloace financiare în suma totală de 1 325,0 mil. MDL, dintre care 755,1 mil. MDL – contribuții inițiale și cele trimestriale ale băncilor și 629,0 mil. MDL – venituri obținute din activitatea investițională a FGDSB.

Pe parcursul anului de raportare, mijloacele financiare destinate garantării depozitelor s-au majorat cu 160,3 mil. MDL sau cu 13,8 la sută, la situația din 31.12.2024 mijloacele disponibile ale FGDSB fiind în valoare de 1 325,0 mil. MDL (Figura 5.2.1) sau 4,13 la sută din totalul depozitelor garantate înregistrate în sectorul bancar.

Figura 5.2.1. Mijloacele disponibile ale FGDSB

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor FGDSB

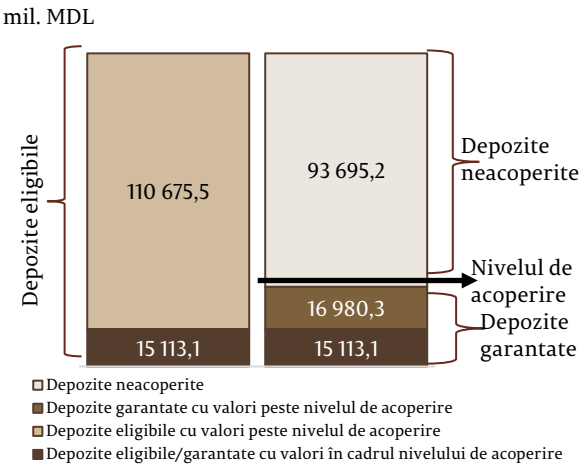
⁵⁰ Raportul dintre mijloacele financiare calculate ale fondului și suma totală a depozitelor garantate

Considerând nivelul de acoperire de 100 000 MDL, acestea sunt suficiente pentru acoperirea depozitelor garantate simultan la 4 bănci (3 mici și una medie) sau ale oricărei bănci, cu excepția băncilor de importanță sistemică pentru care, conform prevederilor Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, este aplicabilă procedura de rezoluție.

Nivelul de acoperire integrală a depozitelor persoanelor fizice și ale persoanelor juridice eligibile a ajuns la 96,9 la sută din numărul de deponenți și la 25,1 la sută din suma depozitelor garantate.

În perioada analizată, soldul depozitelor garantate s-a majorat cu 8,8 la sută până la 32 093,4 mil. MDL (Figura 5.2.2) față de anul 2023. În dezagregare pe tipuri de deponenți, depozitele garantate ale persoanelor juridice de drept privat reprezintă 10,4 la sută din totalul depozitelor garantate, în timp ce depozitele garantate ale persoanelor fizice reprezintă, respectiv 89,6 la sută din suma depozitelor garantate.

Figura 5.2.2. Poziționarea depozitelor eligibile față de nivelul de acoperire, 31.12.2024

Sursa: FGDSB, Raportul de activitate pentru anul 2024

În calitate de administrator al Fondului de rezoluție bancară, FGDSB a continuat acumularea resurselor financiare ale fondului de rezoluție bancară, care s-a situat la nivelul de 2,4 la sută în raport cu volumul depozitelor garantate.

Pe parcursul anului de raportare, în fondul de rezoluție bancară au fost încasate contribuții ale băncilor în sumă totală de 211,5 mil. MDL. Pe măsura colectării contribuțiilor de la bănci, FGDSB a asigurat procesul investițional din contul resurselor disponibile ale fondului de rezoluție bancară, înregistrând la finele anului 2024 venituri din activitatea investițională în volum de 33,9 mil. MDL.

La situația din 31.12.2024, băncile au achitat integral contribuțiile anuale calculate de BNM. Astfel, la sfârșitul anului 2024, resursele financiare ale Fondului de rezoluție bancară au atins pentru prima dată, nivelul-țintă de 3 la sută din suma depozitelor garantate, stabilit în Legea nr.232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, constituind 767,0 mil. MDL.

Caseta 4. Programul de evaluare a sectorului financiar (FSAP)

Către finele anului 2024, BNM și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova au recepționat confirmarea FMI și a Băncii Mondiale privind inițierea programului de evaluare a sectorului financiar FSAP care se va desfășura, în mare parte, pe parcursul anului 2025.

Republica Moldova este una dintre economiile supuse evaluării sectorului financiar la nivel internațional desfășurate în comun de către FMI și Banca Mondială. Evaluarea dată se efectuează în cadrul programului FSAP (Financial Sector Assessment Program). FSAP reprezintă unul dintre cele mai cuprinzătoare instrumente de evaluare la nivel internațional a rezilienței și solidității sectorului financiar al unei țări. Acest program este o componentă importantă a activităților de supraveghere financiară ale FMI și contribuie la prevenirea și diminuarea riscului de apariție a crizelor financiare.

Scopul principal al FSAP este de a sprijini autoritățile naționale în identificarea vulnerabilităților sistemului financiar, în consolidarea cadrelor de politici macroprudențiale și în consolidarea capacității instituționale de prevenire și gestionare a crizelor.

Evaluarea urmărește două direcții strategice:

- stabilitatea financiară, coordonată de FMI, care se concentrează pe riscurile sistemice, testarea rezilienței instituțiilor financiare (inclusiv prin teste de stres), calitatea cadrului de reglementare și supraveghere, precum și eficiența mecanismelor de intervenție și rezoluție în caz de criză.
- dezvoltarea sectorului financiar, coordonată de Banca Mondială în cazul economiilor emergente și în dezvoltare, axată pe accesul la finanțare, infrastructura financiară și incluziunea financiară.

Evaluarea stabilității financiare realizată în cadrul FSAP acoperă trei dimensiuni esențiale. Astfel, se urmărește identificarea surselor de risc pentru stabilitatea macrofinanciară, precum și analiza probabilității de materializare a acestora și a impactului potențial. De asemenea, se evaluează cadrul de politici destinat asigurării stabilității financiare, inclusiv arhitectura de supraveghere și reglementare. În același timp, se analizează capacitatea autorităților de a gestiona și a rezolva crizele financiare, în cazul în care riscurile identificate se concretizează.

Pentru economiile emergente, precum Republica Moldova, evaluarea în cadrul FSAP are o importanță strategică, oferind o analiză independentă și tehnică a solidității sistemului financiar, a cadrului instituțional și a politicilor macroprudențiale, în special în contextul aderării la Uniunea Europeană. De asemenea, rezultatele FSAP vor constitui un suport valoros pentru prioritizarea reformelor financiare, creșterea credibilității instituțiilor naționale în fața partenerilor internaționali și atragerea de asistență tehnică și financiară în vederea consolidării stabilității financiare pe termen lung.

Republica Moldova a beneficiat de acest program în anii 2004, 2007 și 2014. De asemenea, către finele anului 2024, BNM și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova au recepționat confirmarea FMI și a Băncii Mondiale privind desfășurarea evaluării date pe parcursul anului 2025.

Segmentul FSAP 2025 desfășurat de către FMI va cuprinde 3 piloni de evaluare. Pilonul I cuprinde analiza riscului sistemic și testarea la stres a sectorului bancar autohton. Pilonul II are în vedere evaluarea reglementării și supravegherii sectorului bancar, supravegherea macroprudențială, dar și evaluarea integrității financiare. Pilonul III cuprinde evaluarea cadrului de gestiune a crizelor și a plasei de siguranță financiară. Segmentul FSAP 2025 desfășurat de către Banca Mondială va cuprinde evaluarea accesului la finanțare, finanțarea agriculturii și finanțarea pe termen lung.

ANEXE

Sondajul privind riscul sistemic⁵¹

În sistemul financiar persistă riscurile-cheie tradiționale (macroeconomic, de credit), dar și cele specifice (geopolitic, suveran).

Riscul geopolitic continuă să fie cel mai important, evidențiindu-se printr-o probabilitate de materializare ridicată, un impact potențial ridicat și o capacitate de gestiune foarte dificilă. Al doilea risc major este cel macroeconomic, evaluat ca având o probabilitate de materializare relativ ridicată, impact potențial relativ ridicat și o capacitate de gestionare dificilă. Riscul suveran ocupă locul trei în ierarhia riscurilor după importanță, fiind caracterizat de o probabilitate de apariție relativ medie, impact potențial relativ ridicat și o capacitate de gestiune dificilă (Tabelul 1.1).

În dinamică, se observă o creștere a importanței riscului geopolitic, macroeconomic, suveran, de credit și cibernetic, precum și o menținere a importanței reduse pentru riscul Covid-19, imobiliar, de mediu, de reglementare și de reputație (Figura 1.1).

Tabelul 1.1. Ratingul riscurilor analizate în cadrul sondajului pe categorii

2024 T4	Importanța	Probabili-tatea	Impact potențial	Capacitatea de gestiune
Riscul geopolitic	3,97	4,00	4,00	4,09
Risc macroeconomic	3,46	3,64	3,73	3,27
Risc suveran	3,24	2,82	3,64	3,73
Risc cibernetic	3,21	3,36	3,45	3,00
Risc de credit	3,18	3,27	3,55	2,91
Risc de reputație	2,66	2,27	3,27	3,00
Risc de reglementare	2,55	2,55	2,91	2,45
Risc de mediu	2,35	2,55	2,55	2,64
Risc imobiliar	2,14	2,27	2,27	2,09
Risc Covid	1,74	1,82	2,09	1,91
Risc energetic ⁵²	-	3,00	2,00	2,00

Notă: **Importanța** a fost calculată ca media geometrică a probabilității de apariție, a impactului potențial și a capacității de gestiune. **Probabilitatea:** 1 – nesemnificativă, 2 – redusă, 3 – medie, 4 – ridicată, 5 – sigură. **Impact potențial:** 1 – nesemnificativ, 2 – redus, 3 – mediu, 4 – ridicat, 5 – extrem de ridicat. **Capacitatea de gestiune:** 1 – foarte ușor, 2 – relativ ușor, 3 – relativ dificil, 4 – foarte dificil, 5 – nu poate fi gestionat.

Sursa: BNM

În cadrul iterației curente a sondajului, de către unul dintre respondenți a fost înaintat un nou risc sistemic potențial – riscul energetic.

Acesta a fost apreciat drept având probabilitate de materializare medie, cu impact potențial redus și capacitate relativ ușoară de gestiune.

Majoritatea respondenților consideră ca surse potențiale de risc sistemic economia reală (91 la sută) și un eveniment extern (91 la sută), urmate de domeniul politic (73 la sută). În același timp, respondenții menționează și alte surse potențiale de risc sistemic: cadrul social (55 la sută), domeniul financiar-bancar (36 la sută), piața imobiliară (27 la sută).

Figura 1.1. Dinamica importanței riscurilor

	2022 T2	2022 T4	2023 T2	2023 T4	2024 T2	2024 T4
Risc cibernetic						
Risc imobiliar						
Risc reputațional						
Risc de reglementare						
Riscul macroeconomic						
Riscul geopolitic						
Risc suveran						
Risc de credit						
Risc COVID-19						
Risc de mediu						

importanță redusă importanță medie importanță ridicată

Sursa: BNM

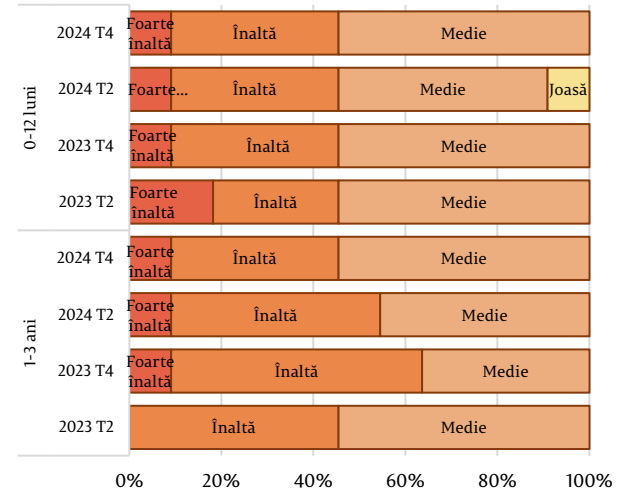
Probabilitatea de apariție a unui eveniment cu impact ridicat în următoarele 0-12 luni se estimează a fi una medie spre înaltă, cu o reducere a numărului celor care au calificat această probabilitate drept una „joasă”. Așteptările pe termen mediu (1-3 ani) privind apariția unui eveniment advers au devenit mai optimiste, ca urmare a diminuării numărului băncilor care au calificat această probabilitate drept una „înaltă” (Figura 1.2).

⁵¹ BNM efectuează Sondajul privind riscul sistemic semestrial, în scopul captării opiniei managerilor de risc din cadrul băncilor asupra riscurilor majore ale sistemului financiar.

⁵² Risc suplimentar, propus de un respondent, rezultat din situația instabilă privind resursele energetice. Nu s-a calculat importanța din considerentele că nu a fost evaluat în egală măsură de toți respondenții în cadrul iterației curente a sondajului.

Soliditatea sistemului financiar este apreciată ca una moderat înaltă (82 la sută), în perspectivă anticipându-se menținerea acestui nivel.

Figura 1.2. Evoluția percepțiilor privind probabilitatea de apariție a unui eveniment cu impact ridicat pe termen scurt (<1 an) și mediu (în următorii 1-3 ani)

Sursa: BNM, Sondajul privind riscul sistemic